

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Острозька академія»
Економічний факультет
Кафедра фінансів, обліку і аудиту

Кваліфікаційна робота
на здобуття освітнього ступеня магістра
на тему: **«Кредитна система України»**

Виконала студентка 2 курсу, групи ЗМФк - 21
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
освітньо-професійної програми
«Фінанси та бізнес-аналітика»
другого (магістерського) рівня вищої освіти
Корінь Аліна Віталіївна

Керівник – доктор економічних наук, професор
Дем'янчук Ольга Іванівна
Рецензент – директорка з економіки ПРАТ «ЕДЕЛЬВІКА»
Антонюк О.І.

"РОБОТА ДОПУЩЕНА ДО ЗАХИСТУ"

Завідувач кафедри фінансів,
обліку і аудиту _____ (проф., д.е.н. Дем'янчук О.І.)
(підпис)

Протокол № _____ від « ____ » _____ 2024р.
+

Острог, 2024

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи

на здобуття освітнього ступеня магістра

Тема: Кредитна система Україна

Автор: Корінь Аліна Віталіївна

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор Дем'янчук Ольга Іванівна

Захищена “.....” .....202...року.

Короткий зміст праці: Система кредитування відіграє важливу роль у підтримці фінансової стійкості та сприяє ефективному розподілу ресурсів, що забезпечує розвиток підприємництва та збереження соціального балансу. В умовах конфліктів і економічних труднощів, зокрема внаслідок зовнішніх впливів, питання вдосконалення кредитної системи набуває особливого значення.

В першому розділі було детально проаналізовано поняття кредитного сектору, його функції та типи, що дозволило отримати цілісне уявлення про цю важливу складову фінансової структури держави. Фінансова структура держави не може повноцінно функціонувати без кредитного сектору, який є невід'ємною частиною економічного механізму, забезпечуючи перерозподіл фінансових ресурсів між різними суб'єктами економічної діяльності.

Другий розділ роботи присвячений аналізу сучасних тенденцій розвитку та функціонування кредитного сектору України. У рамках цього розділу було проведено структурно-динамічний аналіз, який дозволив виявити ключові виклики, з якими стикається кредитний сектор в умовах сучасної економіки.

У третьому розділі роботи проведено всебічний аналіз перспектив розвитку кредитної структури України з урахуванням необхідних реформ та адаптаційних заходів. Встановлено кілька ключових напрямів, реалізація яких забезпечить стабільність і ефективність функціонування кредитних установ в умовах економічних викликів. Зокрема, значну увагу було приділено реформуванню нормативно-правової бази з метою підвищення прозорості діяльності фінансових установ.

ABSTRACT

of the qualification work

for obtaining a master's degree

Topic: Credit system of Ukraine

Author: Alina Korin'

Scientific supervisor: Doctor of Economic Sciences, Professor Dem'yanchuk Olga Dem'yanchuk

Defended ".....".....202...year.

Summary of the work: The credit system plays an important role in maintaining financial stability and contributes to the effective distribution of resources, which ensures the development of entrepreneurship and the preservation of social balance. In conditions of conflicts and economic difficulties, in particular as a result of external influences, the issue of improving the credit system acquires particular importance.

The first section analyzed in detail the concept of the credit sector, its functions and types, which allowed us to obtain a holistic understanding of this important component of the financial structure of the state. The financial structure of the state cannot fully function without the credit sector, which is an integral part of the economic mechanism, ensuring the redistribution of financial resources between various subjects of economic activity.

The second section of the work is devoted to the analysis of current trends in the development and functioning of the credit sector of Ukraine. Within the framework of this section, a structural and dynamic analysis was conducted, which allowed us to identify the key challenges facing the credit sector in the conditions of the modern economy.

The third section of the work provides a comprehensive analysis of the prospects for the development of the credit structure of Ukraine, taking into account the necessary reforms and adaptation measures. Several key areas have been identified, the implementation of which will ensure the stability and efficiency of the functioning of credit institutions in the conditions of economic challenges. In particular, considerable attention was paid to reforming the regulatory framework in order to increase the transparency of the activities of financial institutions.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1.....	10
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ	10
1.1. Загальна характеристика поняття “кредитна система”	10
1.2. Функції та типи кредитної системи	22
1.3. Система показників оцінки функціонування кредитної системи	28
РОЗДІЛ 2.....	40
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	40
2.1. Структурно-динамічний аналіз функціонування кредитної системи.....	40
2.2. Оцінка функціонування банківського сектору кредитної системи	59
2.3. Аналіз кредитної діяльності небанківських установ кредитної системи	72
РОЗДІЛ 3.....	89
ВДОСКОНАЛЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	89
3.1. Основні напрями удосконалення функціонування кредитної системи України	89
3.2. Адаптація кредитної політики комерційних банків в умовах воєнного конфлікту	100
3.3. Вдосконалення діяльності небанківських фінансових установ у кредитній системі України	105
ВИСНОВОК	112
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	116
ДОДАТКИ	119

ВСТУП

Аналіз механізмів функціонування кредитної системи має першорядне значення для підтримання стабільності економіки, особливо в умовах сучасних загроз і викликів. Модель кредитування виконує ключову роль у забезпеченні фінансової стійкості, сприяючи раціональному розподілу ресурсів, що є необхідною умовою для розвитку підприємницької діяльності та підтримання соціальної рівноваги.

Система кредитування відіграє важливу роль у підтримці фінансової стійкості та сприяє ефективному розподілу ресурсів, що забезпечує розвиток підприємництва та збереження соціального балансу. В умовах конфліктів і економічних труднощів, зокрема внаслідок зовнішніх впливів, питання вдосконалення кредитної системи набуває особливого значення.

Ефективність роботи кредитних установ є ключем до зміцнення фінансової стабільності та відповідності до сучасних економічних реалій. Нинішні стандарти вимагають від кредитних інституцій не лише дотримання існуючих норм, але й адаптації до новітніх викликів. Зокрема, кредитні установи повинні реагувати на зміни в економічному середовищі, впроваджуючи новітні методи управління ризиками та фінансовими ресурсами, що є критично важливим для забезпечення тривалого економічного зростання.

Значення стабілізації фінансових механізмів у контексті непередбачуваності світових економічних викликів та пандемії є вирішальним для зміцнення національних кредитних систем. Зокрема, в умовах війни критично важливо впроваджувати інновації, що забезпечують раціональне управління кредитними ризиками, підвищення рівня капіталізації та розширення доступу до фінансових ресурсів для стійкості бізнесу. Новітні методи, які сприяють адаптації кредитних систем, мають важливе значення для розвитку національного фінансового сектору та забезпечення альтернативних джерел кредитування в часи фінансової нестабільності.

Критичний аналіз та оцінювання кредитної системи з позицій систематичного розвитку демонструють важливість державного регулювання та нагляду. Особлива увага приділяється масштабуванню інноваційної бази для трансформації фінансових інституцій та впровадженню системних викликів та стратегій стійкості у фінансовому секторі. Запровадження сучасних інструментів переосмислення практик діяльності українських фінансових установ може значно підвищити їхню стійкість. Науково-практичне вивчення значення роботи кредитної системи в процесі економічних інновацій, зокрема, розкриває потенціал для підвищення стійкості та ефективності кредитних інституцій

Мета дослідження полягає в аналізі функціонування кредитної системи України в сучасних умовах, визначенні основних проблем та викликів, з якими стикається ця система, а також розробці рекомендацій щодо її вдосконалення з урахуванням поточної економічної ситуації та перспектив розвитку.

Для досягнення поставлених цілей необхідно виконати такі завдання:

- провести детальне теоретичне вивчення концепції "кредитна система" і окреслити її ключові завдання та різновиди;
- вивчити набір індикаторів, що застосовуються для аналізу результативності роботи кредитної системи;
- здійснити структурно-динамічний аналіз поточного стану кредитної системи;
- оцінити роботу банківського сектору, зокрема аналізуючи активи, кредитний портфель та прибутковість банків;
- проаналізувати кредитну діяльність фінансових інституцій, які не належать до банківського сектору, у складі української кредитної системи, застосовуючи структурно-динамічний підхід;
- розробити рекомендації для покращення, особливо відносно адаптації кредитної політики комерційних банків до воєнних умов;

- визначити стратегії удосконалення діяльності небанківських фінансових установ у рамках кредитної системи України, включаючи рекомендації щодо оновлення законодавчих основ та розвитку фінансових технологій.

Наукова цінність даної роботи полягає в розробці нових теоретичних та практичних підходів до оптимізації у сучасних умовах. Вперше здійснено всеосяжний аналіз впливу воєнного конфлікту на роботу банківського та небанківського секторів кредитної системи. Оновлено методи оцінки кредитоспроможності клієнтів та управління кредитними ризиками на фоні зростання економічних нестабільностей. Результати також сприяли подальшому розвитку інноваційних фінансових технологій (FinTech) для покращення доступу до кредитних послуг та збільшення ефективності діяльності фінансових установ.

Наукові положення, сформульовані у цій роботі, мають суттєве значення для подальшого розвитку кредитної системи України, оскільки вони сприяють підвищенню стійкості фінансового сектору та його адаптації до викликів сучасного економічного середовища. Основні результати роботи можуть бути використані для формування стратегії розвитку кредитної політики в Україні, а також для вдосконалення законодавчої та регуляторної бази, що регулює діяльність банківських і небанківських фінансових установ.

Результати дослідження також відкривають шляхи до застосування передових фінансових технологій у рамках кредитної системи, що сприяє значному зростанню її продуктивності та конкурентоздатності на глобальному рівні.

Об'єктом аналізу у цій кваліфікаційній роботі є кредитна система у всій її складності, охоплюючи всі економічні та фінансові відносини, які становлять основу кредитних процесів в країні. Ця система включає як банківські, так і небанківські фінансові організації, виконуючи роль посередників у процесі кредитування, і забезпечує ефективне функціонування економіки шляхом мобілізації, розподілу та використання фінансових ресурсів.

Предметом дослідження є специфічні аспекти діяльності кредитної системи, включаючи механізми адаптації кредитної політики банків під час військових дій, удосконалення законодавчих рамок та інноваційні стратегії для небанківських фінансових організацій. Це зосереджує увагу на основних проблемах та викликах, з якими зіштовхується кредитна система України в нинішніх умовах, а також на розробці шляхів їх розв'язання для підвищення стабільності та продуктивності кредитних установ.

Методи дослідження, які були застосовані для досягнення мети і вирішення поставлених завдань, охоплюють комплекс підходів, що забезпечують всебічне та глибоке розкриття. Зокрема, теоретичний аналіз і синтез використовувалися для вивчення наукових праць, нормативно-правових актів, систематизації теоретичних підходів до оцінки функціонування кредитної системи. Порівняльний аналіз дозволив зіставити розвиток кредитних систем різних країн та оцінити ефективність впроваджених реформ, що сприяло виокремленню передового міжнародного досвіду. Емпіричний аналіз включав вивчення статистичних даних щодо кредитування в Україні, що дало змогу оцінити поточний стан КС та виявити тенденції її розвитку.

Метод експертного оцінювання залучався для аналізу і оцінки ефективності впровадження інновацій у кредитній системі, завдяки чому були отримані ґрунтовні висновки щодо реальних можливостей удосконалення діяльності фінансових установ. Системний підхід забезпечував розгляд кредитної системи як єдиного цілого, що дало змогу визначити взаємозв'язки між різними її елементами та сформулювати рекомендації щодо покращення її функціонування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ

1.1. Загальна характеристика поняття “кредитна система”

Кредитна система виступає фундаментальним елементом фінансової інфраструктури будь-якої держави, забезпечуючи перерозподіл фінансових потоків між учасниками економічної діяльності. Її складовими є сукупність фін. організацій, механізмів та інструментів, що відповідають за накопичення, розподіл та застосування грошових ресурсів через надання кредитів. Головне призначення КС полягає у сприянні економічному зростанню та стабільності шляхом підтримки ліквідності та кредитування. Кредитна система включає банківський та небанківський сектори, до яких входять комерційні банки, кредитні спілки, мікрофінансові установи, лізингові компанії та інші фінансові структури.

Центральний банк (ЦБ) здійснює наглядову і регуляторну діяльність, контролюючи роботу кредитних установ. Ефективна робота кредитної системи є ключовим фактором збереження економічної стабільності, забезпечуючи збалансоване зростання та розвиток економіки. Кредитна система також відіграє важливу роль у ризик-менеджменті через впровадження та розвиток механізмів страхування кредитних ризиків. Завдяки функціонуванню кредитної системи бізнес та населення мають доступ до фінансових ресурсів, що активізує інвестиційну та споживчу діяльність.

Термін "кредитна система" має різні трактування, які відображають його багатовимірність та складність. Згідно з класичними підходами, кредитна система розглядається як комплекс фінансових інститутів, що надають позики, акумулюють депозити та керують фінансовими потоками. Сучасні економічні концепції розширюють це визначення, включаючи в нього механізми та інструменти, що забезпечують функціонування кредитного ринку.

Інституціональний підхід трактує кредитну систему не лише як сукупність фінансових установ, але й як систему правових норм, регуляторних механізмів та інституцій, що забезпечують її стабільність та ефективність. Функціональна структура кредитної системи включає основні елементи: центральний банк, фінансові структури і небанківські фінансові посередники. Згідно з цим підходом, кредитна система виконує функції накопичення, перерозподілу та використання фінансових ресурсів, а також управління ризиками. Економісти також розглядають кредитну систему як механізм перерозподілу фінансових ресурсів між економічними агентами з метою забезпечення їх ліквідності та платоспроможності. Вчені наголошують, що кредитна система є ключовим інструментом реалізації державної грошово-кредитної політики, спрямованої на забезпечення економічної стабільності та стимулювання економічного розвитку. Загалом, цей термін охоплює комплекс фінансових інститутів, механізмів та інструментів, що підтримують функціонування кредитного ринку та сприяють економічному зростанню.

Термін "кредит" має свої корені у латинському слові "creditum", що перекладається як "позика" або "довіра". З точки зору етимології, це слово тісно пов'язане з латинським дієсловом "credere", яке означає "вірити" або "довіряти". Виходячи з цього, кредитна система ґрунтується на взаємній довірі між кредитором і позичальником: перший надає фінансові ресурси, а другий зобов'язується повернути їх на обумовлених умовах у визначений час.

Історично, ідея кредиту та розвиток кредитних відносин зародилися ще у стародавніх цивілізаціях, таких як Месопотамія, Єгипет і Римська імперія, де існували різні форми фінансових операцій і позик. У Середньовічній Європі розквіт банківської справи та розвиток кредитних відносин значною мірою сприяли становленню сучасної кредитної системи. Особливо значущими стали Венеція та Генуя, де з'явилися перші банки, що пропонували позики під заставу майна. У XVII-XIX століттях, із розвитком капіталізму та індустріалізації, кредитні системи набули більшої складності та стали інтегрованими. Сучасна кредитна система, якою ми її знаємо сьогодні, оформилася в XX столітті на

основі створення центральних банків і міжнародних фінансових інституцій, таких як Міжнародний валютний фонд (МВФ) та Світовий банк. Варто зазначити, що розвиток кредитної системи продовжується і сьогодні, адаптуючись до нових економічних викликів і технологічних змін [2].

Історичний розвиток поняття відбувався паралельно з еволюцією фінансових інститутів та економічних відносин. У стародавньому світі перші форми кредиту з'явилися у вигляді зернових позик та торгових кредитів, які надавалися під заставу майна або майбутнього врожаю. У середньовіччі розвиток торгових міст та банківських домів призвів до формування перших банківських установ, які здійснювали кредитні операції. В епоху Відродження, завдяки розвитку міжнародної торгівлі та колоніальних імперій, кредитні системи стали більш складними та взаємопов'язаними. У ХІХ столітті, з розвитком промислової революції та капіталістичних відносин, кредитні системи зазнали значних змін. Зокрема, з'явилися центральні банки, що взяли на себе функції регулювання грошового обігу та нагляду за банківським сектором. У ХХ столітті розвиток кредитної системи був тісно пов'язаний з процесами глобалізації та фінансової інтеграції. Сучасний етап розвитку кредитної системи характеризується впровадженням новітніх фінансових технологій, розширенням спектру фінансових послуг та підвищенням ролі небанківських фінансових установ. Таким чином, історичний розвиток відображає еволюцію економічних відносин та фінансових інститутів, що забезпечують перерозподіл фінансових ресурсів у суспільстві.

Після визначення та аналізу поняття кредитна система, потрібно розглянути її структуру:

- 1) банківські установи;
- 2) небанківські фінансові установи;
- 3) центральний банк як регулятор.

Банківські установи є основним елементом кредитної системи. Вони забезпечують акумулювання грошових коштів шляхом залучення вкладів від фізичних та юридичних осіб, а також їх подальше розміщення у формі кредитів.

Банківські установи виконують функції фінансових посередників, що забезпечують перерозподіл фінансових ресурсів між різними секторами економіки. Основними видами банківських установ є комерційні банки, інвестиційні банки, ощадні банки та спеціалізовані банки, такі як аграрні або промислові банки.

До небанківських фінансових установ відносяться: кредитні спілки, мікрофінансові організації, лізингові компанії та інші інституції, що здійснюють кредитну діяльність. Кредитні спілки надають фінансові послуги своїм членам, забезпечуючи їх взаємодопомогу та фінансову підтримку. Мікрофінансові організації спеціалізуються на наданні дрібних кредитів фізичним особам та малому бізнесу, часто з мінімальними вимогами до забезпечення. Лізингові компанії надають фінансові послуги у формі лізингу, що дозволяє підприємствам використовувати обладнання та інші активи без їх купівлі.

ЦБ є ключовим елементом кредитної системи, що виконує функції регулювання та нагляду за діяльністю фінансових установ. Він здійснює емісію національної валюти, регулює грошово-кредитну політику, контролює обсяг грошової маси та забезпечує стабільність національної фінансової системи. ЦБ також виконує функції кредитора останньої інстанції, надаючи фінансову підтримку банкам у разі необхідності. Крім того, ЦБ здійснює нагляд за банківською системою, контролюючи дотримання банками нормативних вимог та стандартів [3].

Функціональна взаємодія елементів кредитної системи є аспектом її ефективного функціонування. Розглянемо роль та функції центрального банку, взаємодію між комерційними банками та небанківськими фінансовими установами, а також взаємозв'язок кредитної системи з іншими секторами економіки.

ЦБ виконує кілька функцій, серед яких емісія національної валюти, регулювання грошово-кредитної політики, нагляд за діяльністю банківських установ та забезпечення стабільності фінансової системи. Він також здійснює

моніторинг інфляційних процесів, контролює обсяги грошової маси та визначає облікову ставку, яка впливає на рівень відсоткових ставок.

Комерційні банки та небанківські фінансові установи тісно взаємодіють між собою, забезпечуючи перерозподіл фінансових ресурсів. Вони можуть надавати кредити небанківським установам, що сприяє розширенню їхньої кредитної діяльності. Небанківські установи, у свою чергу, можуть виступати посередниками між банками та кінцевими позичальниками, забезпечуючи доступ до фінансових ресурсів для різних категорій клієнтів. Ця взаємодія сприяє підвищенню ліквідності кредитної системи та розширенню спектру фінансових послуг.

Кредитна система тісно пов'язана з іншими секторами економіки, забезпечуючи фінансову підтримку для підприємств, домогосподарств та держави. Ефективне функціонування кредитної системи сприяє економічному зростанню, інвестиційній активності та підвищенню споживчого попиту. Кредитні ресурси використовуються підприємствами для фінансування виробничих інвестицій, розширення бізнесу та модернізації обладнання. Домогосподарства отримують кредити для фінансування споживчих витрат, придбання житла та інших великих покупок. Держава використовує кредитні ресурси для фінансування бюджетного дефіциту, реалізації інфраструктурних проектів та підтримки соціальних програм.

Згідно з чинним Законом України "Про Національний банк України", НБУ виконує роль центрального банку держави, що здійснює регулятивну, емісійну, кредитну та наглядову діяльність. НБУ володіє виключним правом на випуск національної валюти, організовує обіг грошей у країні та здійснює контроль над діяльністю банківських установ. Основним завданням НБУ, відповідно до закону, є забезпечення стабільності національної грошової одиниці, підтримка стабільності банківської системи, а також сприяння довгостроковому економічному зростанню. Крім того, НБУ відповідає за розробку та реалізацію монетарної політики, управління резервами

золотовалютних ресурсів та регулювання банківської діяльності на території України.

Згідно з Законом України "Про банки і банківську діяльність", комерційні банки є фінансовими установами, що створюються для залучення коштів від фізичних та юридичних осіб з метою їх подальшого розміщення на умовах платності, повернення та строковості, взявши на себе відповідні ризики. Комерційні банки виконують широкий спектр банківських операцій, включаючи надання кредитів, здійснення розрахунково-касових послуг, операції з цінними паперами, валютні операції та інші фінансові послуги. Діяльність цих банків регулюється НБУ, який встановлює нормативи капіталу, вимоги до ліквідності, правила проведення банківських операцій, а також здійснює нагляд за дотриманням банками вимог законодавства та нормативних актів [4].

Українська банківська система у 2024 році представлена кількома ключовими складовими, кожна з яких виконує важливі функції для фінансової стабільності країни:

1) НБУ – головний банк держави, що здійснює регулювання та контроль банківського сектору, розробляє грошово-кредитну політику, підтримує стабільність національної валюти, а також здійснює нагляд за платіжними системами та валютними ринками;

2) Комерційні банки – фінансові установи, що залучають депозити, надають кредити, проводять валютні операції та забезпечують розрахунково-касове обслуговування. Найвідоміші серед них:

- ПриватБанк – найбільший за активами, надає широкий спектр фінансових послуг;

- Ощадбанк – державний банк, зосереджений на депозитних і кредитних продуктах для фізичних осіб;

- Райффайзен Банк – значущий гравець з австрійським капіталом, що входить до групи Raiffeisen Bank International.

3) Держбанки – установи, що належать державі, виконують специфічні завдання, такі як фінансування державних програм і підтримка окремих секторів економіки. Основні серед них:

- Ощадбанк – провідний серед державних банків;
- ПриватБанк – найбільший за активами, надає широкий спектр фінансових послуг;
- Укрексімбанк – спеціалізується на підтримці зовнішньоекономічної діяльності.

4) Іноземні банки – фінансові установи під контролем міжнародних груп або іноземних власників. Вони активно діють на українському ринку, надаючи класичні та інвестиційні послуги. Серед них:

- OTP Bank – угорська група OTP, що пропонує широкий спектр банківських послуг;
- Креді Агріколь Банк – частина французької групи Crédit Agricole, що працює в аграрному секторі.

5) Небанківські фінустанови – такі як страхові компанії, кредитні спілки, ломбарди та лізингові компанії. Вони не залучають депозити від населення, проте займаються мікрокредитуванням, страхуванням та іншими фінансовими операціями.

6) Кредитні спілки – кооперативні об'єднання фізичних осіб для взаємного кредитування, які надають мікропозики своїм членам без залучення депозитів широкого загалу.

Ця структура забезпечує стабільне функціонування банківської системи України, сприяючи економічному розвитку та підтримці фінансової стабільності країни.

Вивчення структури та функціональної взаємодії елементів кредитної системи дозволяє глибше зрозуміти її важливість для економічного розвитку та стабільності. Проте, для всебічного розуміння кредитної системи необхідно розглянути різні теоретичні підходи, які відображають еволюцію наукових поглядів на цю тему. Теоретичні підходи до розуміння кредитної системи

включають класичну економічну теорію, кейнсіанську теорію, монетаристську теорію та інституціональну теорію. Кожен з цих підходів має свої особливості, що відображають різні аспекти функціонування кредитної системи та її вплив на економіку.

Класична економічна теорія значно вплинула на формування сучасного розуміння кредитної системи. Внесок таких економістів, як Адам Сміт, Девід Рікардо та Джон Стюарт Мілль, є надзвичайно вагомим. Сміт підкреслював важливість банків у збереженні ліквідності та стабільності економіки, зазначаючи, що кредитна система є ключовою для підтримання економічної активності. Рікардо, зі свого боку, акцентував увагу на ролі банків у розподілі фін. ресурсів між галузями. Мілль досліджував механізми кредиту та відсоткових ставок, визначаючи їх вплив на економічний ріст та інвестиції. Класики вважали, що ринок самостійно визначає оптимальний обсяг кредитування через попит і пропозицію. Вони також підкреслювали необхідність вільної конкуренції у фінансовому секторі для забезпечення його ефективності. Таким чином, класична економічна теорія заклала основу для розуміння функцій та механізмів кредитної системи, які залишаються актуальними до сьогодні. Цей підхід є фундаментальним для сучасної економічної науки, забезпечуючи базові концепції для подальших досліджень [6].

Основні положення класичної економічної теорії базуються на принципах саморегулювання ринку та ролі кредиту в економічному розвитку. Класики стверджували, що кредит сприяє ефективному розподілу ресурсів, стимулюючи економічний ріст та інновації. Вони наголошували, що ринкові механізми автоматично забезпечують оптимальний рівень кредитування, що відповідає потребам економіки. Кредит, за класичною теорією, є важливим інструментом для фінансування інвестицій та підтримання економічної активності. Класичні економісти акцентували увагу на критичній важливості стабільності грошової системи, де банки виступають фундаментальними гарантами збереження довіри до фінансової інфраструктури. Важливою складовою класичної теорії є ідея про

те, що вільна конкуренція у фінансовому секторі сприяє підвищенню його ефективності та інноваційного розвитку. Ринкові механізми, за класичними економістами, забезпечують стабільність і ефективність кредитної системи. Такий підхід дозволяє розглядати кредит як важливий економічний ресурс, що сприяє загальному благополуччю суспільства. У цілому, класична теорія надає ключові інструменти для аналізу функціонування кредитної системи у ринковій економіці.

Джон Мейнард Кейнс, засновник кейнсіанської економічної теорії, зробив значний внесок у розуміння ролі кредитної системи в економіці. Кейнс вважав, що держава повинна активно втручатися у функціонування кредитної системи для стабілізації економіки та забезпечення повної зайнятості. Його підхід підкреслює важливість державного регулювання кредитної активності, особливо в періоди економічних спадів. Кейнс стверджував, що держава може використовувати кредит як інструмент для стимулювання сукупного попиту, що, у свою чергу, сприяє економічному зростанню. Він також наголошував на ролі центрального банку у регулюванні кредитної діяльності та управлінні грошовою масою. За Кейнсом, кредитна система повинна забезпечувати доступність фінансових ресурсів для інвестицій та споживання, що є критично важливим для економічного відновлення. Його ідеї стали основою для багатьох сучасних економічних політик, спрямованих на регулювання фінансових ринків. Таким чином, кейнсіанська теорія робить акцент на активній ролі держави у підтриманні стабільності та розвитку кредитної системи. Це підхід, що суттєво відрізняється від класичних економічних теорій, зосереджених на саморегулюванні ринку.

Кейнсіанська теорія розглядає кредит як один з основних факторів, що впливають на економічний цикл. Кейнс вважав, що під час економічного спаду держава повинна збільшувати обсяги кредитування для стимулювання інвестицій та споживання. Це дозволяє підвищити сукупний попит і сприяє економічному зростанню. Водночас, під час економічного підйому держава повинна стримувати кредитну активність для запобігання перегріву економіки

та інфляційних ризиків. Кейнс наголошував, що ЦБ головний у регулюванні кредитної діяльності, забезпечуючи стабільність грошової маси. Його підхід до кредиту базується на принципі контрциклічної політики, що передбачає активне використання кредитних інструментів для згладжування економічних коливань. Це дозволяє уникнути надмірних економічних бумів і криз, забезпечуючи стабільний розвиток. Таким чином, кейнсіанська теорія робить акцент на важливості регулювання кредитної системи з боку держави для підтримання економічної стабільності. Це підхід, що значно вплинув на формування сучасних економічних політик у багатьох країнах світу [7].

Монетаристська доктрина, заснована Мілтоном Фрідманом, акцентує увагу на критичній ролі стабільного контролю за грошовою масою як ключового чинника економічної стабільності. Монетаристи стверджують, що кредитна система повинна функціонувати виключно в рамках ринкових механізмів, а державне втручання слід звести до мінімуму. Фрідман та його послідовники виступають проти активного державного втручання в кредитні процеси, наголошуючи на необхідності забезпечення стабільного і передбачуваного зростання грошової маси. Вони переконані, що інфляція є прямим наслідком надмірного зростання грошової маси, а не відображенням змін у кредитній діяльності. На думку монетаристів, ринкові механізми мають достатній потенціал для ефективного розподілу кредитних ресурсів без зайвої державної участі. Вони також підкреслюють значущість прозорості та передбачуваної політики центрального банку, що посилює довіру до фінансової системи. Фрідман відзначав грошову масу як основний інструмент управління економічною активністю. Таким чином, монетаристська теорія віддає пріоритет ринковим силам та стабільності монетарної політики, протиставляючи себе кейнсіанському підходу.

Контроль за грошовою масою є центральним елементом монетаристської теорії, який має критичне значення для забезпечення стабільності економіки. Монетаристи стверджують, що ЦБ повинен дотримуватися чітких правил щодо темпів зростання грошової маси. Це дозволяє уникнути непередбачуваних змін

у грошово-кредитній політиці, що може призвести до економічної нестабільності. Фрідман вважав, що стабільний рівень інфляції сприяє ефективному функціонуванню КС, оскільки знижує ризики для кредиторів та позичальників.

Прозорість і передбачуваність дій центрального банку згідно з монетаристською теорією є ключовими для зміцнення довіри до фінансової системи. Монетаристи наголошують, що обмеження державного впливу на кредитну систему дозволяє уникнути викривлень на ринку та сприяє стабільному економічному розвитку. Вони вважають, що інфляція виникає через надмірне зростання грошової маси, тому важливим є стабільне регулювання її обсягів. Це, на їхню думку, забезпечує довгострокову стабільність економіки, сприяє ефективному використанню ресурсів та запобігає ризику інфляції. Таким чином, стабільна грошова політика є необхідною умовою для ефективного функціонування кредитної системи [8].

Монетаристи надають значної уваги дотриманню ринкових принципів у функціонуванні фінансових компонентів системи. Інституціоналісти стверджують, що ефективність економіки залежить від стабільних та передбачуваних економічних умов. Вони виділяють важливість стабільних регулювань як одного з ключових чинників, що впливають на формування кредитної системи. За інституціональним підходом, кредитна система є складовою частиною інституційної структури, яка створює передумови для стабільного функціонування економіки. Інституції відіграють вирішальну роль у забезпеченні стабільності та передбачуваності фінансової системи, що є необхідним для збереження довіри до економічних механізмів. Інституціоналісти також зазначають, що соціальні норми, культурні традиції та звички значно впливають на поведінку економічних агентів, і тому розвиток інституцій є визначальним фактором для стійкого розвитку кредитної системи.

Інституціоналісти особливо підкреслюють роль розвинених правових і регуляторних структур для забезпечення стійкості кредитної системи. Вони акцентують увагу на тому, що тільки ефективний контроль і регулювання

банківської діяльності, захист прав кредиторів і позичальників, а також прозорість фінансових процесів можуть забезпечити тривалий розвиток кредитної системи. Інституціональна теорія також надає значення соціальним нормам і звичаям, які формують поведінку учасників кредитного ринку. Зокрема, дотримання етичних стандартів та професійної етики в банківській діяльності є ключем до підвищення довіри до фінансових установ. Інституціоналісти твердо переконані, що стабільність кредитної системи є недосяжною без чіткого державного регулювання та ретельного нагляду.

Центральним елементом цього підходу є також створення і вдосконалення механізмів захисту прав споживачів фін. послуг. Відтак, інституціональна теорія бачить кредитну систему як складну мережу взаємодії між інституціями, регуляційними механізмами та соціальними нормами, що гарантують її ефективність та стійкість.

Розгляд теоретичних підходів до розуміння КС дозволяє глибше усвідомити її важливість та складність. Класична економічна теорія підкреслює значення ринкових механізмів та саморегулювання, наголошуючи на ролі банків як посередників у розподілі фін. ресурсів. Кейнсіанська теорія робить акцент на активному втручанні держави в кредитну систему для забезпечення стабільності та стимулювання економічного зростання. Монетаристська теорія зосереджується на важливості контролю за грошовою масою та мінімізації державного втручання, підкреслюючи значення стабільної грошової політики. Інституціональна теорія розглядає кредитну систему як складну взаємодію інституцій, регуляцій та соціальних норм, які забезпечують її ефективність та стабільність. Кожен з цих підходів надає унікальну перспективу, що допомагає краще зрозуміти різні аспекти функціонування кредитної системи. Всі вони доповнюють один одного, створюючи комплексне розуміння кредитної системи як ключового елементу економічного розвитку та стабільності [9].

Глибоке усвідомлення роботи кредитної системи є ключовим як для наукового аналізу, так і для практичного використання у сфері регулювання та керування фінансовими організаціями. Розуміння теоретичних основ дає змогу

створювати ефективні стратегії для керування ризиками, вдосконалювати регулятивні інструменти та впроваджувати нововведення у сфері фінансів. Знання різних підходів допомагає фахівцям та політикам розбиратися у складних питаннях, що стосуються стабільності, кредитування та грошової політики. Це також сприяє створенню більш гнучких і стійких фінансових систем, здатних витримувати виклики глобалізації та технічного прогресу. Крім того, практичне застосування теоретичних знань підвищує ефективність використання фін. ресурсів, полегшує доступ до позик для різних груп клієнтів та сприяє загальній стабільності.

1.2. Функції та типи кредитної системи

Кредитна система виконує низку важливих функцій, які забезпечують стабільність та розвиток економіки. Ці функції включають акумулювання та розподіл фінансових ресурсів, регулювання грошового обігу, стимулювання економічного зростання, фінансове посередництво, управління ризиками та підтримку ліквідності фінансових установ. Для глибшого розуміння ролі кожної функції у кредитній системі, доцільно розглянути їх детальний аналіз у таблиці. Нижче представлена таблиця 1.1 з ключовими функціями кредитної системи, їх описом та значенням для економіки.

Акумулювання фінансових ресурсів є першою і однією з найважливіших функцій кредитної системи. Залучаючи вклади від населення та підприємств, банки формують депозитну базу, яка є основою для надання кредитів. Це забезпечує наявність ресурсів для фінансування інвестицій та споживчих витрат. Фінансова система таким чином перетворює заощадження в активні ресурси, які можуть використовуватися для економічного зростання. Залучення вкладів також сприяє стабільності банківської системи, оскільки збільшує її капітальну базу. Акумульовані кошти можуть використовуватися для надання кредитів, що дозволяє підтримувати економічну активність. Водночас, високий рівень заощаджень сприяє зниженню вартості кредитів. Це забезпечує

доступність фін. ресурсів для різних секторів економіки, що є критично важливим для їх розвитку.

Таблиця 1.1

Функції кредитної системи

Функція	Опис	Значення для економіки
Акумулявання фінансових ресурсів	Залучення вкладів від населення та підприємств, формування депозитної бази	Забезпечення наявності ресурсів для кредитування
Розподіл фінансових ресурсів	Надання кредитів фізичним особам та підприємствам, інвестиційні кредити та кредити на споживчі потреби	Підтримка інвестиційної та споживчої активності
Регулювання грошового обігу	Вплив на обсяг грошової маси в економіці, контроль за інфляцією та дефляцією	Забезпечення стабільності цін та економічного зростання
Стимулювання економічного зростання	Підтримка інвестиційної активності, розвиток підприємництва та інновацій	Сприяння економічному розвитку та створенню робочих місць
Фінансова посередницька функція	Забезпечення ефективного перерозподілу ресурсів, зниження трансакційних витрат	Підвищення ефективності фінансових ринків
Управління ризиками	Виявлення та оцінка кредитних ризиків, впровадження механізмів страхування ризиків	Зниження фінансових ризиків для кредиторів та позичальників
Підтримка ліквідності фінансових установ	Забезпечення своєчасного виконання зобов'язань, виконання функції кредитора останньої інстанції	Підтримка стабільності фін. установ та запобігання фінансових криз

Джерело [10]

Розподіл фінансових ресурсів є другою функцією кредитної системи, яка передбачає надання кредитів фізичним особам та підприємствам. Інвестиційні кредити сприяють розвитку бізнесу, дозволяючи підприємствам розширювати виробництво, впроваджувати нові технології та підвищувати конкурентоспроможність. Кредити на споживчі потреби підтримують споживчий попит, що стимулює економічне зростання. Кредитування також дозволяє забезпечувати фінансову підтримку в періоди економічних труднощів, запобігаючи кризовим явищам. Ефективний розподіл фінансових ресурсів сприяє оптимальному використанню капіталу в економіці. Це дозволяє знизити ризики фінансових втрат та підвищити загальну ефективність економічної системи. Водночас, доступ до кредитних ресурсів є важливим чинником для підтримки стабільності фінансового ринку.

Регулювання грошового обігу є ще однією важливою функцією кредитної системи, яка забезпечує стабільність цін та економічного зростання. ЦБ впливає на обсяг грошової маси в економіці через монетарну політику, контролюючи інфляцію та дефляцію. Це дозволяє підтримувати стабільність національної валюти та забезпечувати передбачувані умови для економічної діяльності. Регулювання грошового обігу також включає контроль за процентними ставками, що впливає на вартість кредитів та заощаджень. Ефективне управління грошовим обігом дозволяє запобігти фінансовим кризам та забезпечити стабільний економічний розвиток.

Кредитна система може бути класифікована за різними типами залежно від структури та функціонування фінансових установ. Основні типи кредитної системи включають: банківську, небанківську, змішану, централізовану та децентралізовану системи. Кожен з цих типів має свої особливості, переваги та недоліки, які впливають на ефективність функціонування в цілому. Банківська кредитна система базується на діяльності комерційних банків та центрального банку, який виконує регуляторні функції. Небанківська кредитна система включає різноманітні фінансові установи, такі як кредитні спілки, мікрофінансові організації та лізингові компанії, які надають кредити на спеціалізованих умовах. Змішана кредитна система поєднує елементи банківської та небанківської систем, що дозволяє ефективніше перерозподіляти фінансові ресурси. Кредитна система характеризується значним впливом держави на кредитну діяльність, тоді як децентралізована система базується на ринкових механізмах та конкуренції. Детальний аналіз цих типів наведено у таблиці 1.2.

Банківська кредитна система є найпоширенішою моделлю, в якій основну роль відіграють комерційні банки та центральний банк. Комерційні банки забезпечують акумулювання та розподіл фінансових ресурсів, надаючи кредити фізичним особам та підприємствам. ЦБ виконує регуляторні функції, контролюючи грошово-кредитну політику, регулюючи обсяги грошової маси та встановлюючи процентні ставки.

Таблиця 1.2

Типи кредитних систем

Тип кредитної системи	Опис	Приклади
Банківська	Діяльність комерційних банків та центрального банку як регулятора	США, Німеччина
Небанківська	Кредитні спілки, мікрофінансові організації, лізингові компанії	Індія, Бангладеш
Змішана	Взаємодія банківських та небанківських фін. установ	Китай, Бразилія
Централізована	Значний вплив держави на кредитну діяльність	Куба, Північна Корея
Децентралізована	Базується на ринкових механізмах та конкуренції	Великобританія, Швейцарія

Джерело [12]

Така система забезпечує стабільність фінансового ринку, підвищуючи довіру до банківської системи. Наприклад, у США та Німеччині банківська кредитна система є основою фінансового сектору, забезпечуючи ефективний перерозподіл ресурсів та підтримку економічного зростання. Водночас, залежність від банків може створювати ризики у разі фінансових криз, коли банки можуть стати джерелом нестабільності. Комерційні банки у таких системах часто пропонують широкий спектр послуг, включаючи інвестиційні, іпотечні та споживчі кредити, що забезпечує різноманітність фінансових продуктів для клієнтів.

Небанківська кредитна система включає різноманітні фінансові установи, які надають спеціалізовані кредитні послуги. Кредитні спілки є одним із основних елементів такої системи, забезпечуючи взаємодопомогу своїм членам через надання кредитів на вигідних умовах. Мікрофінансові організації надають дрібні кредити фізичним особам та малому бізнесу, часто з мінімальними вимогами до забезпечення. Лізингові компанії та факторингові фірми спеціалізуються на фін. послугах, пов'язаних з орендою обладнання та продажем дебіторської заборгованості. Прикладом такої системи є Індія та Бангладеш, де мікрофінансові організації відіграють важливу роль у забезпеченні фінансової інклюзивності. НКС дозволяє забезпечити

фінансування для тих сегментів ринку, які не завжди можуть отримати доступ до банківських послуг. Це особливо важливо для підтримки малого бізнесу та соціально вразливих верств населення.

Поєднання елементів банківського та небанківського кредитування дозволяє більш ефективно здійснювати перерозподіл фінансових ресурсів. Співпраця між банківськими та небанківськими установами сприяє формуванню гнучкішої та стійкішої фінансової структури. У такій моделі комерційні банки взаємодіють з кредитними спілками, мікрофінансовими організаціями та лізинговими компаніями для надання комплексних фінансових послуг. Прикладом змішаного підходу є фінансові ринки Китаю та Бразилії, де активно розвиваються обидва типи фінансових установ. Серед переваг такого підходу – здатність оперативно реагувати на економічні зміни та забезпечувати фінансування різних секторів. Водночас, ця модель може бути складнішою в регулюванні, адже потребує чіткої координації між різними типами фінансових інститутів. Така структура дозволяє диверсифікувати ризики та підвищити загальну стійкість до зовнішніх впливів.

Загалом, кредитна структура виконує низку важливих функцій, що сприяють ефективному функціонуванню економіки. До її основних завдань належать: акумулювання і розподіл фінансових ресурсів, регулювання грошового обігу, стимулювання економічного розвитку, фінансове посередництво, управління ризиками та підтримка ліквідності. Реалізація цих функцій забезпечує стабільність фінансового ринку, зростання інвестиційної активності та підтримку економічного зростання. Вона може бути класифікована за різними типами, такими як банківська, небанківська, змішана, централізована та децентралізована моделі. Банківський тип орієнтується на діяльність комерційних банків та центрального банку, який виконує регуляторні функції. Небанківська структура включає кредитні спілки, мікрофінансові організації та лізингові компанії, що спеціалізуються на наданні фінансових послуг. Змішаний варіант поєднує елементи банківської та небанківської моделей, що забезпечує ефективний перерозподіл фінансових

ресурсів. Централізована модель характеризується значною роллю держави у регулюванні кредитної діяльності, тоді як децентралізована модель базується на ринкових механізмах і конкуренції. Аналіз функцій і типів кредитної структури є важливим для ефективного управління нею у сучасних умовах.

Аналіз функцій та різновидів кредитної структури є основою для досягнення економічної стабільності та розвитку. Кожна функція виконує певну задачу, спрямовану на підтримку економічної активності, зниження ризиків та підвищення ефективності роботи фінансових ринків. Акумуляція та розподіл капіталу сприяють інвестиційному процесу та підвищенню рівня споживання, що, у свою чергу, стимулює зростання економіки. Регулювання грошового обігу дозволяє запобігти інфляційним ризикам та зберегти економічну стабільність в умовах зовнішніх та внутрішніх змін. Посередницька діяльність фінансових установ забезпечує оптимальний розподіл ресурсів, знижуючи витрати на проведення операцій та підвищуючи загальну ефективність ринку. Управління ризиками необхідне для зміцнення фінансової стійкості, а також для запобігання кризовим ситуаціям у фінансовому секторі. Ліквідність фінансових установ дозволяє своєчасно виконувати зобов'язання та підтримувати стабільний рівень економічної активності. Існують різні моделі кредитної структури, такі як банківська, небанківська, змішана, централізована та децентралізована. Вони пропонують різні інструменти для ефективного управління капіталом, що дає змогу максимально реалізувати економічні можливості країни.

З огляду на сучасні тенденції глобальної економіки та впровадження технологічних інновацій, перспективи розвитку різних моделей кредитування виглядають досить обнадійливо. Інтеграція фінансових технологій (FinTech) сприяє підвищенню ефективності та доступності кредитних послуг, що особливо актуально для небанківських і змішаних форм фінансової діяльності. Оцифрування банківських процесів допомагає комерційним установам зменшувати операційні витрати та підвищувати рівень обслуговування клієнтів. Підвищення вимог до регулювання фінансової сфери зміцнює стійкість установ

і знижує ймовірність виникнення кризових явищ. Глобалізація створює передумови для глибокої інтеграції фінансових ринків, що дозволяє ефективніше розподіляти ресурси та підвищувати конкурентоздатність на міжнародній арені. Водночас розвиток кредитування в окремих країнах може супроводжуватися певними труднощами, такими як необхідність адаптації до нових стандартів регулювання та швидких технологічних змін. Однак загалом перспективи різних моделей кредитування в умовах сьогодення залишаються позитивними, адже вони сприяють стабільності та зростанню світової економіки. Розвиток цих моделей підвищує гнучкість та адаптивність фінансового сектору, що є важливим чинником у динамічних умовах глобального середовища та нових викликів.

1.3. Система показників оцінки функціонування кредитної системи

Аналіз функціонування кредитної структури є основою для забезпечення стабільного розвитку економіки. Налагоджена діяльність кредитних установ стимулює економічне зростання, сприяючи активізації інвестицій та споживчого попиту. Натомість, неефективне функціонування може призвести до виникнення фінансових проблем та економічних криз. Оцінювання роботи кредитних установ дозволяє виявити сильні та слабкі місця, визначити потенційні ризики та розробити заходи для їх усунення. Важливим аспектом є також створення умов для підвищення прозорості роботи фінансових установ і зміцнення довіри до них з боку суспільства та бізнесу. Регулярний аналіз діяльності кредитних установ є необхідним для забезпечення належного регулювання та державного контролю. Це дає змогу своєчасно ідентифікувати загрози та вживати відповідні заходи для їх усунення. Окрім цього, оцінка діяльності кредитних установ сприяє оптимізації управління фінансовими ресурсами та підвищенню загальної ефективності їхньої роботи. [13].

Основні показники, які використовуються для оцінки діяльності кредитної структури, охоплюють різні аспекти її функціонування, що дозволяє

всебічно проаналізувати ефективність та стабільність роботи. До показників ефективності відносяться: обсяги наданих кредитів, якість кредитного портфеля та прибутковість проведених операцій. Обсяги кредитування демонструють загальний рівень активності кредитної структури та її здатність задовольняти потреби в фінансуванні економіки. Цей показник визначається сумарною вартістю виданих кредитів за обраний період, що свідчить про роль банківських установ у стимулюванні економічного розвитку.

Якість кредитного портфеля оцінюється через частку проблемних кредитів та рівень покриття резервами проблемних активів. Частка проблемних кредитів розраховується як відсоткове відношення суми непрацюючих кредитів до загального обсягу кредитного портфеля:

$$\text{Частка проблемних кредитів} = \frac{\text{Непрацюючі кредити}}{\text{Загальний кредитний портфель}} \times 100\%, \quad (1.1)$$

Рівень покриття проблемних кредитів резервами визначає здатність банку захистити свій капітал від втрат:

$$\text{Рівень покриття резервами} = \frac{\text{Резерви на покриття кредитних ризиків}}{\text{Непрацюючі кредити}} \times 100\%, \quad (1.2)$$

Рентабельність кредитних операцій оцінюється через такі показники, як чистий процентний дохід, рентабельність активів (ROA) та рентабельність капіталу (ROE).

Рентабельність активів (ROA) показує, наскільки ефективно банк використовує свої активи для отримання прибутку:

$$ROA = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середньорічні активи}} \times 100\%, \quad (1.3)$$

Рентабельність капіталу (ROE) відображає прибутковість власного капіталу банку:

$$ROE = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Власний капітал}} \times 100\%, \quad (1.4)$$

Зазначені показники дають можливість оцінити загальний стан кредитної структури, її здатність забезпечувати економіку необхідними фінансовими ресурсами та ефективність управління кредитними ризиками й капіталом. Показники фінансової стабільності охоплюють рівень капіталізації банківських установ, їхню ліквідність та рівень довіри з боку учасників ринку. Рівень

капіталізації характеризує здатність фінансових установ витримувати ризики та забезпечувати стабільність навіть у разі негативних змін на ринку. Ліквідність відображає здатність установ своєчасно виконувати зобов'язання, що є важливим для підтримання нормальної діяльності та запобігання кризовим явищам. Довіра до фінансової структури з боку населення та бізнесу є індикатором надійності та стійкості функціонування кредитної системи.

Капіталізація БС оцінюється через співвідношення капіталу до активів та рівень адекватності капіталу (Capital Adequacy Ratio, CAR). Розрахунок здійснюється за формулою:

$$CAR = \frac{\text{Власний капітал банку}}{\text{Активи, зважені на ризик}} \times 100\%, \quad (1.5)$$

Ліквідність фін. установ вимірюється через коефіцієнт ліквідності, що відображає здатність банку своєчасно виконувати короткострокові зобов'язання:

$$\text{Коефіцієнт ліквідності} = \frac{\text{Ліквідні активи}}{\text{Короткострокові зобов'язання}} \times 100\%, \quad (1.6)$$

Довіра до фінансової системи оцінюється за рівнем депозитів населення та індексом довіри споживачів.

Показники регулювання та нагляду включають дотримання регуляторних нормативів, моніторинг ризиків та ефективність наглядових органів. Це допомагає забезпечити відповідність діяльності фін. установ міжнародним стандартам та національним вимогам, а також вчасно виявляти і попереджати фінансові ризики.

Оцінка ефективності кредитної системи є частиною аналізу її діяльності, оскільки дозволяє виявити, наскільки раціонально використовуються фінансові ресурси для стимулювання економічного зростання та підтримання стабільності. Показники ефективності охоплюють обсяг кредитування, якість кредитного портфеля та прибутковість кредитних операцій. Обсяг кредитування демонструє рівень активності кредитної структури та відображає її здатність задовольняти фінансові потреби економіки. Цей показник включає як загальну суму виданих кредитів, так і співвідношення обсягу кредитування

до валового внутрішнього продукту (ВВП). Для визначення цього співвідношення використовується

формула: Співвідношення обсягу кредитів до ВВП =

$$\frac{\text{Загальний обсяг виданих кредитів}}{\text{ВВП}} \times 100 \quad (1.7)$$

Аналіз цих показників дозволяє виявити потенційні проблеми в кредитній системі та знаходити шляхи їх вирішення.

Якість кредитного портфеля оцінюється за часткою проблемних кредитів (NPL) та рівнем покриття резервами проблемних кредитів. Частка проблемних кредитів демонструє частину кредитного портфеля, що має високий ризик неповернення, а рівень покриття резервами відображає здатність банків захистити свої активи від втрат.

Сукупний обсяг виданих кредитів відображає масштаби діяльності фінансових установ, показуючи, наскільки активно банки та інші кредитні організації підтримують економічну динаміку. Наприклад, у 2022 році сукупний обсяг кредитів у США перевищив 15 трильйонів доларів, що свідчить про значну роль банківського кредитування в економічних процесах країни. Співвідношення загальної суми виданих кредитів до валового внутрішнього продукту (ВВП) є ще одним показником, що дозволяє оцінити частку кредитних ресурсів у загальній економіці. У розвинених країнах, таких як Німеччина, цей показник часто перевищує 100%, відображаючи високий рівень кредитної підтримки як для бізнесу, так і для споживачів. Водночас у країнах, де фінансовий сектор менш розвинений, наприклад, у багатьох регіонах Африки або Південної Азії, співвідношення кредитів до ВВП може не досягати й 50%. Це вказує на обмежений доступ до кредитних ресурсів та недостатню підтримку економічного розвитку з боку фінансових установ. Тому аналіз загального обсягу кредитів та їх співвідношення до ВВП дозволяє не лише оцінити фінансову активність, але й виявити потенційні бар'єри для економічного зростання у різних країнах.

Частка проблемних кредитів (NPL) є ключовим показником, що відображає якість кредитного портфеля фін. установ. Високий рівень

проблемних кредитів свідчить про значні ризики для фінансової системи, оскільки це може призвести до збільшення втрат банків та інших кредитних установ. Формула для розрахунку частки проблемних кредитів виглядає так:

$$\text{Частка проблемних кредитів (NPL)} = \frac{\text{Непрацюючі кредити}}{\text{Загальний обсяг кредитного портфеля}} \times 100\% , \quad (1.8)$$

Рівень резервного покриття проблемних кредитів є значущим показником, що демонструє здатність фінансових установ компенсувати можливі збитки від неповернення позик. Високий рівень резервів вказує на ефективну стратегію управління ризиками, тоді як низький рівень може свідчити про потенційні загрози для ліквідності банків. Наприклад, у багатьох розвинених країнах регуляторні органи встановлюють жорсткі вимоги щодо мінімального обсягу резервів для покриття проблемних активів, що сприяє підтримці стабільності фінансового сектору. Якість кредитного портфеля є ще одним аспектом оцінки діяльності кредитної структури, оскільки вона відображає рівень ризиків, з якими стикаються фінансові інститути. Проведення аналізу цих показників дозволяє виявити недоліки в кредитній діяльності та розробити стратегії для їх нейтралізації, що сприяє підвищенню загальної стійкості кредитних установ [14].

Чистий процентний дохід є показником, що дозволяє оцінити рівень прибутковості кредитних операцій, відображаючи різницю між доходами від наданих кредитів та витратами на залучення фінансових ресурсів. Якщо чистий процентний дохід високий, це свідчить про ефективну стратегію управління кредитною діяльністю банку та здатність забезпечувати стабільний прибуток. Наприклад, у 2021 році великі банки США мали середній чистий процентний дохід на рівні 3,5%, що дозволило їм залишатися прибутковими навіть у період економічної нестабільності. Іншими показниками, які використовуються для оцінки ефективності діяльності фінансових установ, є рентабельність активів (ROA) та рентабельність капіталу (ROE). ROA показує, наскільки ефективно банк використовує свої активи для отримання прибутку, тоді як ROE демонструє дохідність власного капіталу. Високі значення цих показників

свідчать про ефективність управління ресурсами та фінансову стабільність банку. У розвинених фінансових ринках, таких як США чи ЄС, ROA та ROE є важливими критеріями для порівняння ефективності різних банків. Наприклад, у провідних європейських банках середній показник ROE становить близько 10-12%, що вказує на стабільне зростання прибутків. Таким чином, аналіз рентабельності кредитних операцій допомагає визначити сильні та слабкі сторони кредитної діяльності установ, а також розробити стратегії для підвищення фінансової ефективності [15].

Аналіз фінансової стабільності кредитної структури є важливим елементом оцінки її надійності та здатності адаптуватися до змін в економічному середовищі. До основних показників стабільності належать капіталізація банків, рівень ліквідності фінансових установ та загальний рівень довіри до банківського сектору. Капіталізація характеризує спроможність банків протистояти фінансовим потрясінням та мінімізувати ризики, пов'язані з непередбаченими змінами на ринку. Ліквідність, у свою чергу, відображає можливість установ виконувати свої зобов'язання вчасно, що є необхідною умовою для підтримки стабільного функціонування кредитної структури. Рівень довіри до фінансових установ визначається обсягом депозитів та індикаторами споживчої довіри, що вказує на ставлення суспільства до кредитної структури. Усі ці показники в комплексі дозволяють оцінити загальну фінансову стабільність кредитної структури та виявити можливі ризики в її діяльності [16].

Співвідношення капіталу до активів показник фінансової стійкості банківської системи, який демонструє здатність установ покривати ризики власними коштами. Високе співвідношення вказує на те, що банки мають достатньо ресурсів для збереження стабільності без необхідності залучення зовнішнього капіталу. Це означає, що банки можуть витримувати значні фінансові потрясіння та забезпечувати стабільність своєї діяльності. Іншим важливим показником є рівень адекватності капіталу (Capital Adequacy Ratio, CAR), який визначає відношення капіталу до активів із урахуванням ризику.

Високе значення CAR демонструє спроможність банків протистояти можливим втратам та підтримувати фінансову стійкість навіть за умови підвищених ризиків. Такі міжнародні регуляторні стандарти, як Базель III, встановлюють мінімальні вимоги до CAR, що допомагає забезпечити стабільність на глобальному рівні. Загалом, капіталізація є основою довіри до банківського сектору та забезпечує можливість підтримувати економічну активність навіть у періоди спадів. Суттєвий рівень капіталізації дозволяє банкам продовжувати надавати кредити та підтримувати економічне зростання навіть у несприятливих умовах.

Коефіцієнт ліквідності є показником, що відображає здатність фін. установ своєчасно виконувати свої зобов'язання. Він показує, наскільки швидко і легко банки можуть перетворити свої активи на готівку для покриття короткострокових зобов'язань. Високий коефіцієнт ліквідності свідчить про надійність банку та його здатність уникати проблем із ліквідністю. Співвідношення короткострокових активів до зобов'язань також є важливим показником ліквідності, що відображає здатність банків забезпечити фінансування своїх короткострокових потреб. Високе співвідношення свідчить про те, що банк має достатньо ліквідних активів для покриття своїх зобов'язань у короткостроковій перспективі. Наприклад, центральні банки часто встановлюють мінімальні вимоги до коефіцієнта ліквідності для забезпечення стабільності фінансової системи. Ліквідність фін. установ є важливою для підтримки довіри до банків та запобігання паніці серед вкладників. Висока ліквідність дозволяє банкам ефективно реагувати на несподівані фінансові виклики та підтримувати стабільність у складних економічних умовах.

Рівень депозитів населення демонструє рівень довіри до фінансового сектору. Зростання обсягів депозитів означає, що громадяни готові зберігати кошти у банках, що, своєю чергою, збільшує обсяги ресурсів для кредитування та інших фінансових операцій. Це створює умови для стабільності фінансового сектору, оскільки залучені кошти можуть активно використовуватися в економіці. Індекс довіри споживачів також відображає загальне ставлення

населення до банків та інших фінансових установ. Зростання цього індексу свідчить про позитивні очікування споживачів, що підвищує попит на банківські послуги та збільшує фінансову активність. Під час кризових періодів зниження індексу довіри призводить до відтоку депозитів, зменшення ліквідності та посилення загроз для стабільності банківської діяльності. Тому збереження високого рівня довіри до фінансового сектору є пріоритетним завданням для банків та регуляторів. Це забезпечує залучення нових клієнтів і створює міцну основу для ефективної роботи фінансових інститутів у будь-яких економічних умовах.

Для підтримки стабільності та забезпечення ефективного функціонування кредитної структури необхідно не лише оцінювати її загальну ефективність та фінансову стійкість, але й здійснювати контроль за дотриманням регуляторних вимог, моніторити ризики та оцінювати якість роботи наглядових органів. Показники регулювання та нагляду дозволяють оцінити рівень відповідності фінансових установ чинним стандартам, а також виявити ефективність управління ризиками. Аналіз цих показників демонструє, наскільки успішно наглядові органи виконують свої функції, забезпечуючи стабільність фінансового сектору. У комплексі такий підхід дає змогу не лише виявити потенційні загрози та недоліки у діяльності фінансових установ, але й сприяти розробці заходів для їх усунення. Нижче наведено основні аспекти аналізу регуляторних показників та їх значення для ефективного управління фінансовою діяльністю.

Дотримання регуляторних вимог забезпечує стабільність фінансового сектору. Основними нормативами виступають міжнародні стандарти, такі як Базель III, та національні правила, які враховують локальні економічні особливості. Базель III встановлює вимоги до капіталу, ліквідності та управління ризиками, зобов'язуючи банки підтримувати певний рівень капіталу для покриття ризикових активів і запобігання можливим банкрутствам. Національні регуляторні норми доповнюють ці стандарти, адаптуючи їх до конкретних умов, що дозволяє ефективно регулювати діяльність банків.

Виконання таких вимог зміцнює довіру до фінансових установ з боку суспільства та інвесторів, формуючи стабільне середовище для розвитку.

Моніторинг ризиків включає використання інструментів, таких як система раннього попередження загроз та оцінка системних ризиків. Система раннього попередження передбачає відстеження показників, таких як рівень проблемних кредитів або коефіцієнт ліквідності, для виявлення потенційних проблем на початкових етапах. Оцінка системних ризиків допомагає ідентифікувати загрози, які можуть мати вплив на всю фінансову систему, а не лише на окремі установи. У кризових ситуаціях такі ризики можуть швидко поширюватися між різними секторами економіки, що призводить до серйозних викликів для стабільності. Виявлення та усунення цих загроз знижує ймовірність виникнення фінансових потрясінь та підтримує стабільність банківської діяльності [17].

Ефективність роботи наглядових органів визначає рівень дотримання регуляторних вимог та управління ризиками у фінансовому секторі. Контроль за діяльністю фінансових установ здійснюється шляхом проведення перевірок, аудитів та інспекцій. Кількість таких заходів свідчить про активність наглядових органів, адже це дозволяє оцінити ступінь їхньої залученості у процес регулювання. Результати аудитів та інспекцій є важливим критерієм оцінки, оскільки вони демонструють виявлені порушення та проблеми, а також ефективність вжитих заходів. Регулярні перевірки дають змогу вчасно ідентифікувати недоліки в управлінні ризиками або виявити випадки порушення встановлених норм. Завдяки ефективному нагляду можливе своєчасне виявлення та усунення проблем, що сприяє підтримці стабільності фінансової системи та зміцнює довіру до банків і інших фінансових установ.

Показники, які використовуються для оцінки функціонування кредитної структури, охоплюють кілька важливих аспектів. До них належать показники ефективності, фінансової стабільності, а також регулювання та нагляду. Показники ефективності включають обсяг кредитування, якість кредитного портфеля та рентабельність операцій. Обсяг кредитування відображає

загальний рівень активності, а якість портфеля визначається часткою проблемних кредитів і рівнем покриття резервами. Рентабельність кредитних операцій показує здатність установ генерувати прибуток. Показники фінансової стабільності охоплюють рівень капіталізації та ліквідності. Капіталізація розраховується через співвідношення капіталу до активів та рівень адекватності капіталу, тоді як ліквідність визначається через коефіцієнт ліквідності та співвідношення короткострокових активів до зобов'язань. Рівень довіри до фінансового сектору вимірюється обсягом депозитів та індексом споживчої довіри. Показники регулювання та нагляду охоплюють відповідність міжнародним стандартам, моніторинг ризиків та ефективність роботи наглядових органів. Комплексний аналіз усіх цих показників дає змогу отримати чітке уявлення про стан і функціонування кредитної структури.

Оцінка функціонування кредитної структури є важливою для забезпечення її стабільності та сталого розвитку. Аналіз основних показників дозволяє виявляти слабкі сторони та потенційні ризики, що можуть загрожувати фінансовій системі, а також розробляти стратегії для їх мінімізації. Ефективність діяльності кредитної структури демонструє, наскільки ефективно фінансові установи використовують наявні ресурси для підтримки економічної активності. Показники фінансової стабільності дозволяють оцінити здатність банків і кредитних установ протистояти фінансовим потрясінням та зберігати стійкість у різних умовах. Контроль за дотриманням регуляторних нормативів і оцінка ефективності роботи наглядових органів забезпечують управління діяльністю фінансових установ, запобігаючи можливим порушенням та зловживанням. Це сприяє підвищенню прозорості та довіри до фінансового сектору, що позитивно впливає на залучення інвестицій та стимулює економічне зростання. Такий підхід дозволяє виявляти та вирішувати проблеми на ранніх етапах, підтримуючи стабільність кредитної структури у довгостроковій перспективі.

Постійне вдосконалення системи оцінки функціонування кредитної структури стає необхідним у контексті змін економічного середовища та нових

викликів. Розвиток фінансових технологій (FinTech) і цифровізація банківських послуг відкривають можливості для ефективного збору та аналізу даних, що підвищує точність та оперативність оцінки. Впровадження інноваційних методів моніторингу ризиків, таких як машинне навчання та аналіз великих даних, допомагає виявляти потенційні загрози та оперативно реагувати на них. Гармонізація національних регуляторних стандартів з міжнародними, як-от Базель III, посилює стійкість глобальної фінансової системи. Крім того, важливим є розвиток інституцій нагляду та контролю, забезпечуючи їх незалежність та високу ефективність. Інтеграція екологічних, соціальних та управлінських критеріїв (ESG) у систему оцінки враховує вплив фінансової діяльності на сталий розвиток. Удосконалення системи показників також включає підвищення прозорості та доступності фінансової інформації для всіх зацікавлених сторін, що сприятиме зміцненню довіри до фінансових установ. Ці заходи дозволяють забезпечити гнучкість і стійкість кредитної структури в умовах постійних змін та нових викликів.

Перший розділ присвячено ключовим теоретичним аспектам, які визначають функціонування кредитної структури, включаючи поняття, функції та типологію. Спочатку було проведено аналіз загальних характеристик поняття "кредитна структура", що охоплює різноманітні підходи до його трактування, історичний розвиток та еволюцію. Розуміння сутності цієї структури є основою для формування уявлення про її роль у сучасній економіці та взаємодії з фінансовими ринками.

Далі розглянуто функції кредитної структури, серед яких акумулювання та розподіл фінансових ресурсів, регулювання грошового обігу, стимулювання економічного зростання, фінансове посередництво, управління ризиками та підтримка ліквідності фінансових установ. Ці функції виконують важливу роль у забезпеченні ефективності економічної діяльності, що підкреслює значення кредитної структури як головного механізму фінансового посередництва в ринковій економіці.

Окрему увагу приділено різновидам кредитних структур, зокрема банківській, небанківській, змішаній, централізованій та децентралізованій моделям. Кожен з них має свої специфічні особливості та переваги, що визначають його функціонування у різних економічних умовах. Наприклад, банківська модель є найбільш поширеною, тоді як небанківські фінансові установи відіграють провідну роль на спеціалізованих ринках кредитування.

Таким чином, у цьому розділі надано комплексний огляд теоретичних основ, які є необхідними для розуміння кредитної структури. Аналіз її функцій та різновидів допомагає сформуванню цілісного уявлення про те, як вона сприяє економічному розвитку та стабільності. Розуміння цих аспектів є основою для подальших досліджень та практичного застосування у сфері фінансового управління та розробки економічної політики.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

2.1. Структурно-динамічний аналіз функціонування кредитної системи

Структурно-динамічний аналіз кредитної структури включає дослідження її еволюції, а також змін у структурі та функціонуванні основних складових елементів. Такий підхід дозволяє оцінити, як окремі частини кредитної структури адаптуються до змін макроекономічного середовища, взаємодіють між собою, а також виявити основні тенденції розвитку.

Банківський сектор є центральним елементом кредитної структури, забезпечуючи надання основних фінансових послуг, таких як залучення депозитів, надання кредитів, здійснення розрахунково-касових операцій та інші фінансові операції. До його складу входять комерційні банки, що можуть мати державну, приватну форму власності або бути іноземними учасниками ринку. В Україні домінуючими позиціями у банківській сфері володіють такі установи, як ПриватБанк, Ощадбанк, Укресімбанк та Райффайзен Банк Аваль. Вони мають найбільші обсяги активів, вимірюваних у мільярдах гривень, та залучають значну частку депозитів як населення, так і підприємств, що дозволяє їм бути ключовими гравцями у підтриманні фінансової стабільності країни.

Як видно з таблиці 2.1, що подає рейтинг банків України за обсягом активів у мільярдах гривень за липень 2024 року, найбільші обсяги активів мають АТ «ПриватБанк» (37.16 млрд грн) та АТ «Ощадбанк» (11 млрд грн). Серед банків із іноземним капіталом лідирують АТ «Райффайзен Банк» і АТ «Креді Агріколь банк», які відповідно займають 3 та 6 місця у рейтингу.

Таблиця 2.1

Рейтинг банків України за обсягом активів, липень 2024 року (млрд грн)

Місце	Назва банку	Липень 2024	Липень 2023	Місце у 2023
1	АТ «ПриватБанк»	37.16	34.4	1
2	АТ «Ощадбанк»	11	8.24	2
3	АТ «Райффайзен Банк»	4.87	3.82	3
4	АТ «Укрексімбанк»	4.74	4.23	4
5	АТ «ПУМБ»	4.22	4.41	5
6	АТ «Креді Агріколь банк»	4.22	4.12	6
7	АТ «УкрСиббанк»	3.97	4.39	5
8	АБ «Укргазбанк»	3.73	2.89	9
9	АТ «Універсал банк»	3.19	3.12	8
10	АТ «ОТП Банк»	3.63	3.47	7

Аналізуючи дані таблиці 2.1, можна зробити висновок, що найбільші обсяги активів зосереджені у банках з переважно державним та іноземним капіталом, які посідають лідируючі позиції на ринку вже декілька років поспіль.

Небанківські фінустанови доповнюють банківський сектор, надаючи спеціалізовані фінансові послуги, які не покриваються традиційними банками. До них належать страхові компанії, кредитні спілки, ломбарди, лізингові компанії, фінансові компанії та інші установи, що надають кредитні, страхові та інвестиційні послуги. Наприклад, такі компанії, як РЗУ Україна (страхова компанія) та КредитМаркет (фінансова компанія), забезпечують фінансову підтримку та доступ до кредитних ресурсів для населення та бізнесу, що має обмежений доступ до банківських послуг. Вони відіграють важливу роль у розвитку фінансового ринку, особливо в сегментах, де банки менш активні.

Фінансовий ринок України складається з банківських та небанківських установ, кожна з яких відіграє важливу роль у забезпеченні економіки необхідними фінансовими послугами. Станом на серпень 2024 року на ринку працювало 63 банки, що є основними учасниками кредитного сектору країни. Проте небанківські установи також займають значну частку ринку, їх кількість становить 1 045 учасників. До цієї категорії входять фінансові компанії,

кредитні спілки, ломбарди, страховики, колекторські агентства, страхові брокери та лізингові компанії. Така різноманітність установ забезпечує надання широкого спектра послуг, задовольняючи потреби як бізнесу, так і населення.

Усі ці учасники разом формують комплексну структуру фінансового ринку, що забезпечує економіку різноманітними фінансовими продуктами. Банки, як основні учасники, займаються кредитуванням, залученням депозитів та наданням інших фінансових послуг. Натомість небанківські установи спеціалізуються на таких сегментах, як мікрокредитування, страхування, фінансовий лізинг та інші послуги, що доповнюють банківський сектор. Такий поділ дозволяє створити гнучку та різнопланову модель фінансових відносин, що враховує потреби різних категорій клієнтів.

Нижче наведений рисунок 2.1 демонструє кількісний розподіл учасників фінансового ринку України, що наочно відображає масштаби різних сегментів та їхню частку в загальній структурі.

Рис. 2.1. Кількісна структура учасників кредитного ринку України

Джерело [18]

Аналіз розвитку кредитної структури України в останні роки показує суттєві зміни як у банківському, так і в небанківському сегментах. З 2008 по 2024 роки кількість банків знизилася з 175 до 63. Таке скорочення є результатом консолідації ринку, що відбулося під впливом регуляторних заходів, злиттів і поглинань, а також через зовнішні фактори, такі як економічні кризи та зміни у законодавстві. Скорочення кількості банків може свідчити про зміцнення позицій великих установ та оптимізацію ринку.

Що стосується небанківського сектору, у ньому також спостерігається динаміка змін. Так, кількість учасників небанківського фінансового ринку у квітні 2024 року зменшилася до 1 045, що на 11 менше порівняно з березнем того ж року. Ця тенденція вказує на процеси структурної трансформації, які впливають на кількість активних учасників. Зменшення кількості установ може бути пов'язане з підвищенням регуляторних вимог або неспроможністю певних компаній дотримуватися нових стандартів.

Динаміка фінансових показників також демонструє певні тенденції у розвитку ринку. Обсяг активів банківського сектору, обсяги кредитування, депозити та рівень капіталізації є ключовими параметрами, що відображають загальний стан та ефективність функціонування кредитної структури. Обсяг кредитування може змінюватися залежно від макроекономічної ситуації, що безпосередньо впливає на доступність фінансових ресурсів для бізнесу та населення.

На рисунку 2.2 представлено динаміку обсягу активів банківського сектору та обсягу виданих кредитів за останні роки, що дозволяє виявити загальні тенденції розвитку кредитної структури України. Зміни в обсязі активів і кредитування відображають рівень активності банків у наданні фінансових послуг, а також їхню здатність адаптуватися до коливань економічного середовища. Зростання обсягу активів може свідчити про розширення діяльності банків, збільшення обсягів кредитування та залучення нових ресурсів.

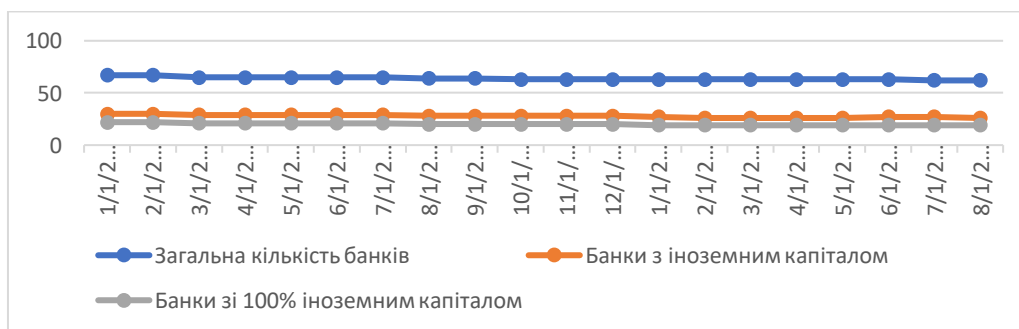

Рис. 2.2 Динаміка кількості банків в Україні з 2023 по 2024 рік

Джерело [18]

Навпаки, зниження показників активів або кредитування вказує на зменшення кредитної активності, що може бути пов'язане зі зниженням попиту на кредити або ж із посиленням регуляторних вимог.

На основі цих даних можна оцінити ефективність функціонування банківської діяльності. Якщо обсяги виданих кредитів зростають паралельно зі збільшенням активів, це означає, що банки ефективно використовують свої ресурси, надаючи кредити та інші послуги, що підтримує економічну активність. Водночас значне зниження кредитної активності при зростанні активів може свідчити про обережне управління ризиками або про переорієнтацію банків на менш ризиковані операції. Тому аналіз динаміки обсягу активів та кредитів дозволяє робити висновки про ефективність виконання банківських функцій в умовах економічних змін.

У I кварталі 2023 року загальна кількість діючих банків в Україні становила 67 установ, з яких 30 мали іноземний капітал, а 22 банки були зі 100% іноземним капіталом. Проте вже у березні кількість діючих банків скоротилася до 65, що було обумовлено припиненням діяльності окремих банківських установ через реструктуризацію. Зниження відбулося в основному за рахунок ліквідації банків з вітчизняним капіталом, тоді як частка банків з іноземною участю залишилася майже незмінною. Національний банк України у своєму звіті відзначав, що ліквідація слабких установ сприяла стабілізації сектора та підвищенню загальної стійкості. Протягом кварталу регулятор також підтримував банки, запроваджуючи заходи для забезпечення їхньої ліквідності та платоспроможності. У підсумку, кількість діючих банків у кінці кварталу залишилася на рівні 65, з яких 29 мали іноземний капітал, а 21 банк був зі 100% іноземною участю.

У II кварталі 2023 року ситуація на банківському ринку залишалася відносно стабільною. Кількість діючих банків у квітні становила 65, з них 29 банків були з іноземним капіталом, а 21 — зі 100% іноземною участю. Зниження кількості банків не спостерігалось, і це свідчило про те, що реструктуризація банківського сектора тимчасово призупинилася. Регулятор

продовжував надавати підтримку, зокрема через заходи щодо підвищення капіталізації банківських установ. У травні та червні кількість банків залишалася стабільною, незначних змін не зазнали і частки банків з іноземним капіталом. Незмінність структури банківського сектору протягом усього кварталу демонструвала тенденцію до стабілізації після скорочення кількості банків у попередньому періоді. Звіти Національного банку України відзначають, що основним пріоритетом залишалось забезпечення стабільності та ліквідності банків, зокрема в умовах тривалого впливу зовнішніх економічних викликів.

У III кварталі 2023 року знову спостерігалися зменшення кількості діючих банків. Станом на липень кількість банків знизилася до 64, що було пов'язано із злиттям декількох невеликих банківських установ. Кількість банків з іноземним капіталом зменшилася до 28, а кількість банків зі 100% іноземним капіталом залишилася на рівні 20. У серпні зниження продовжилося, і кількість діючих банків досягла 63, що вказувало на подальшу оптимізацію банківського сектору. Зокрема, це стало результатом дій регулятора щодо забезпечення стійкості сектора через ліквідацію банків, які не відповідали новим вимогам капіталізації. На кінець вересня 2023 року кількість банків залишилася на рівні 63, з яких 28 мали іноземний капітал. Національний банк України у звітах наголошував на важливості адаптації банківського сектора до нових реалій, зокрема в умовах тривалих зовнішніх викликів та економічної невизначеності.

IV квартал 2023 року відзначався незначною зміною кількості діючих банків. На початок жовтня 2023 року кількість банків залишилася на рівні 63, однак у листопаді цей показник знизився до 62, що було спричинено подальшою оптимізацією сектора. Зокрема, це було пов'язано з виходом з ринку ще кількох банків, що не могли забезпечити відповідність вимогам щодо ліквідності та платоспроможності. На кінець грудня 2023 року кількість банків залишилася на рівні 62, з них 27 мали іноземний капітал. Цей період також ознаменувався збільшенням частки банків зі 100% іноземною участю до 19 установ. Показники четвертого кварталу підтвердили, що загальна структура

банківського сектора України наблизилася до стабілізації після значних змін у першій половині року.

На початку 2024 року, в I кварталі, ситуація у банківському секторі залишалася відносно стабільною. Кількість банків становила 62, із них 27 мали іноземний капітал. Протягом кварталу не спостерігалось суттєвих змін, однак наприкінці березня частка банків з іноземним капіталом зменшилася до 26 установ, що було результатом реорганізації в межах одного з великих банків. Згідно з даними НБУ, основна увага протягом кварталу приділялася підтримці стійкості банківського сектору та адаптації до нових умов ринку. Зокрема, впроваджувалися нові регуляторні норми, що мали на меті підвищення капіталізації банків та запобігання ризикам неплатоспроможності. У підсумку, на кінець I кварталу кількість банків з іноземним капіталом зменшилася, що не вплинуло на загальний рівень стабільності сектору.

У II кварталі 2024 року зменшення кількості банків продовжилося. У квітні 2024 року загальна кількість банків становила 63, із них 27 банків були з іноземним капіталом. У травні цей показник залишився незмінним, однак у червні кількість банків скоротилася до 62, що стало наслідком подальшої оптимізації структури ринку. Показник кількості банків з іноземним капіталом також знизився до 26 установ, що пов'язано з ліквідацією кількох невеликих банків, які не могли виконати вимоги щодо капіталізації. Звіти НБУ свідчать про продовження процесу очищення банківського сектору від слабких установ, що забезпечує підвищення рівня ліквідності та платоспроможності банківської системи. Загалом, кінець II кварталу продемонстрував поступове зниження кількості банків, яке відбувалося на тлі загальної стабілізації сектору.

III квартал 2024 року став продовженням тенденції до скорочення кількості банків в Україні. Станом на липень загальна кількість банків становила 62, а кількість банків з іноземним капіталом залишилася на рівні 26 установ. У серпні відбулося незначне скорочення кількості банків з іноземним капіталом до 25 установ, однак загальна кількість банків не змінилася. На початок вересня 2024 року кількість банків залишилася стабільною на рівні 62,

а частка банків зі 100% іноземним капіталом залишилася на рівні 19 установ. Протягом кварталу спостерігалася незначна зміна структури активів банків, зокрема, зростання обсягу депозитів у банках з іноземним капіталом. Національний банк України наголошував, що процеси оптимізації продовжуються, однак стабільність сектору зберігається завдяки заходам з підтримки ліквідності банків

Динаміка змін загального обсягу активів банківського сектору за останні кілька років свідчить про суттєве зростання. Наприклад, на початку 2020 року сумарні активи українських комерційних банків становили 1,989,632 млн грн, а вже у 2021 році цей показник збільшився до 2,146,789 млн грн. Зростання продовжилося й у 2022 році, коли обсяг активів досяг 2,350,124 млн грн. Особливо стрімке зростання спостерігалось у 2023 році, коли сукупні активи банків підвищилися до 3,142,431 млн грн. Це свідчить про збільшення активності банківського сектору та посилення його ролі у фінансуванні економіки України.

Таке зростання можна пояснити підвищенням обсягів кредитування, яке супроводжувалося збільшенням резервів за активними операціями банків, що підвищувало стійкість банківської системи до зовнішніх ризиків. Крім того, збільшення обсягів депозитів свідчить про зростання довіри до банківської системи з боку як населення, так і бізнесу. Таблиця 2.2 нижче надає детальну інформацію щодо динаміки змін активів, наданих кредитів та резервів банківського сектору України за 2020-2023 роки.

Таблиця 2.2

Динаміка активів, кредитів та резервів банківського сектору України за
2020-2023 роки

Показник, млн грн	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Загальні активи	1,989,632	2,146,789	2,350,124	3,142,431
Надані кредити	840,500	900,200	970,800	1,290,000
Резерви за активними операціями	120,000	145,000	165,000	275,000

Джерело [18]

Аналізуючи динаміку активів банківського сектору України за 2020-2023 роки, можна побачити стабільне зростання, що є результатом кількох взаємопов'язаних факторів. На початку 2020 року активи банків становили 1,989,632 млн грн, і цей показник почав збільшуватися завдяки покращенню макроекономічних умов після кризи, викликаної пандемією COVID-19. Одним із важливих чинників цього зростання стало підвищення попиту на банківські послуги як серед населення, так і бізнесу, що призвело до збільшення депозитних вкладів. Зростання обсягів депозитів дало змогу банкам наростити кредитні портфелі, які в 2021 році зросли до 900,200 млн грн. Це спричинило зростання довіри до банківської системи, оскільки більше клієнтів були готові залишати свої кошти на зберігання, тим самим забезпечуючи ліквідність банківських установ.

У 2021 році зростання активів продовжилося і досягло 2,146,789 млн грн, що було зумовлено подальшим зростанням кредитних портфелів та підвищенням рівня інвестицій. Це дало змогу банкам залучати нові кошти для фінансування як фізичних, так і юридичних осіб. Важливим аспектом було те, що банки почали приділяти більше уваги диверсифікації ризиків, що виявилось у збільшенні обсягів резервів. Резерви за активними операціями зросли до 145,000 млн грн, що дозволило банківській системі краще адаптуватися до потенційних фінансових потрясінь. Зростання загальних активів стало результатом підвищення кредитної активності банків і водночас зміцнення позицій фінансових установ на ринку. Цей період характеризувався активною підтримкою з боку держави та міжнародних партнерів, які сприяли стабілізації банківської системи в умовах зростаючої невизначеності.

У 2022 році, на фоні загострення економічної ситуації через війну, активи банківського сектору продовжили зростати, досягнувши 2,350,124 млн грн. Однією з головних причин цього стало розширення державних програм підтримки фінансових установ, а також зростання внутрішнього кредитування, яке стало можливим завдяки державним гарантіям за кредитами. Збільшення резервів за активними операціями до 165,000 млн грн відображало прагнення

банків мінімізувати ризики в умовах невизначеності. Збільшення обсягів кредитування стало прямим наслідком залучення нових коштів через депозити, що стимулювало підвищення кредитних лімітів для бізнесу та населення. Банки також активно надавали кредити малим та середнім підприємствам для підтримки їх діяльності в умовах обмеженого доступу до фінансових ресурсів. Сукупність цих заходів дозволила фінансовій системі функціонувати стабільно навіть в умовах значних економічних викликів.

2023 рік став періодом суттєвого зростання активів банківського сектору, які досягли 3,142,431 млн грн. Таке зростання можна пояснити збільшенням кількості наданих кредитів, обсяг яких зріс до 1,290,000 млн грн, що свідчило про підвищення активності економіки попри триваючий воєнний конфлікт. Однією з причин цього стало впровадження нових державних програм підтримки бізнесу, які передбачали надання пільгових кредитів та страхування ризиків. Важливим елементом підтримки стала участь міжнародних фінансових організацій, що сприяло збільшенню довіри іноземних інвесторів до банківської системи. Зростання резервів до 275,000 млн грн свідчить про посилену політику управління ризиками з боку банків, які прагнули убезпечити свої активи від можливих втрат. Це дозволило зберегти стабільність банківського сектору та забезпечити його стійкість до зовнішніх шоків.

Підвищення активів банківського сектору в 2023 році також свідчить про довіру клієнтів до фінансової системи, що виразилося у зростанні обсягів депозитів. Активне залучення депозитних ресурсів дозволило банкам наростити обсяги кредитування та збільшити свою ліквідність, що, у свою чергу, призвело до посилення їх ролі у фінансуванні економіки країни. Зростання активності банків на фінансових ринках також було результатом стратегії диверсифікації інвестицій, що допомогло знизити ризики втрат у кризових умовах. Загалом, банківський сектор України зумів адаптуватися до складних економічних умов і продемонструвати високу ефективність навіть у надзвичайних обставинах. Завдяки злагодженій політиці держави та активній участі міжнародних партнерів, банківська система України не лише зберегла свою стійкість, але й

продемонструвала динамічне зростання активів та резервів, що є позитивним сигналом для подальшого розвитку економіки країни.

Аналіз кредитної активності банківського сектору України за період 2020-2023 років дозволяє зробити висновки про загальні тенденції розвитку кредитування як суб'єктів господарювання, так і фізичних осіб. Розглядаючи динаміку змін, можна побачити, як змінювалися обсяги наданих кредитів, їхній розподіл між різними категоріями клієнтів та вплив зовнішніх факторів на кредитну політику банків. Поступове зростання обсягів кредитування протягом цього періоду свідчить про підвищення довіри до банківської системи, а також про стабільність банківського сектору навіть у складних економічних умовах. Крім того, оцінка співвідношення кредитів до ВВП дозволяє більш глибоко проаналізувати, як зміни у кредитуванні впливали на економічний розвиток країни загалом.

Зокрема, помітно зростання кредитів суб'єктам господарювання, що стимулювалося активною підтримкою з боку держави та реалізацією програм для малого і середнього бізнесу. Паралельно з цим зростали обсяги кредитів, виданих фізичним особам, що свідчить про збільшення споживчої активності та посилення фінансової стабільності населення. Збільшення обсягів кредитування відбувалося на фоні зростання резервів за активними операціями банків, що свідчить про належну підготовку банківської системи до можливих ризиків і втрат. Важливим показником є також стабільне збільшення валових кредитів малому та середньому бізнесу, яке відіграло ключову роль у підтримці економічної активності регіонів.

Таблиця 2.3 нижче детально відображає загальні показники кредитування в Україні за 2020-2023 роки, включаючи обсяги кредитів, наданих фізичним особам, суб'єктам господарювання, а також їхнє співвідношення до ВВП.

Аналіз кредитної активності банківського сектору України за період 2020-2023 років демонструє чітку тенденцію до стабільного зростання загального обсягу наданих кредитів. У 2020 році загальний обсяг кредитів

становив 1,200,000 млн грн, що стало базовим рівнем для порівняння у подальші роки.

Таблиця 2.3

Аналіз кредитної діяльності банківського сектору України
за 2020-2023 рр.

Показник	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Загальний обсяг кредитів, млн грн	1,200,000	1,350,000	1,500,000	1,650,000
Кредити фізичним особам, млн грн	450,000	490,000	520,000	560,000
Кредити суб'єктам господарювання, млн грн	750,000	860,000	980,000	1,090,000
Валові кредити МСБ, млн грн	300,000	350,000	400,000	450,000
Кредити суб'єктам господарювання / ВВП, %	10	11	12	13
Кредити фізичним особам / ВВП, %	3,5	4,0	4,5	5,0

Джерело [19]

Зростання обсягу кредитування на 12,5% у 2021 році свідчить про поступове відновлення банківської системи після кризи, викликаній пандемією COVID-19. Банки збільшили обсяги кредитування на 150,000 млн грн, що стало результатом активізації економічної діяльності та зростання попиту на фінансові послуги. Основними факторами, що сприяли зростанню, були підвищення довіри до банківської системи та збільшення обсягів залучення депозитів, що дозволило наростити кредитні портфелі. Крім того, на зростання загального обсягу кредитів вплинули програми підтримки малого та середнього бізнесу, які реалізовувалися урядом України. Це дало змогу малим підприємствам розширити свою діяльність, що призвело до збільшення їхніх кредитних лімітів.

У 2022 році зростання обсягу кредитування продовжилося, досягнувши 1,500,000 млн грн, що свідчить про подальше зміцнення банківського сектору. У цьому році зростання становило близько 11% порівняно з 2021 роком, що є результатом збільшення обсягів кредитів, виданих як фізичним особам, так і суб'єктам господарювання. Кредити, надані фізичним особам, зросли з 490,000 млн грн у 2021 році до 520,000 млн грн у 2022 році, що свідчить про збільшення споживчої активності населення. Водночас, кредити суб'єктам

господарювання збільшилися на 120,000 млн грн і досягли 980,000 млн грн. Це зростання обумовлене як підтримкою з боку уряду, так і програмами кредитування, спрямованими на стимулювання бізнес-діяльності. Такі результати демонструють ефективність банківської політики щодо підтримки економіки навіть у складних умовах економічної невизначеності та впливу зовнішніх факторів.

У 2023 році темпи зростання кредитування залишалися на високому рівні, що забезпечило загальний обсяг кредитів на рівні 1,650,000 млн грн. Кредити фізичним особам зросли до 560,000 млн грн, що свідчить про значне збільшення попиту на кредитні продукти серед населення. Збільшення споживчого кредитування стало наслідком поступового зростання доходів населення, зниження рівня безробіття та стабілізації макроекономічних умов. Паралельно, кредити суб'єктам господарювання продовжили зростати, досягнувши 1,090,000 млн грн. Це свідчить про активізацію ділової активності та зростання інвестиційної привабливості бізнес-середовища України. Важливу роль у цьому процесі відіграли державні програми підтримки бізнесу, які включали надання пільгових кредитів та субсидування відсоткових ставок, що дозволило підприємствам залучити більше фінансових ресурсів для розвитку своєї діяльності.

Аналізуючи динаміку валових кредитів, виданих малому і середньому бізнесу (МСБ), можна зробити висновок, що цей сектор отримав значну підтримку з боку банківської системи. У 2020 році обсяги кредитів МСБ становили 300,000 млн грн, а у 2023 році зросли до 450,000 млн грн, що свідчить про зростання на 50% за три роки. Це зростання обумовлене як внутрішніми програмами банків, так і активним залученням державних програм, спрямованих на підтримку підприємців. Підвищення рівня кредитування МСБ свідчить про важливість цього сектору для загального економічного розвитку країни, оскільки малий бізнес є одним з основних рушіїв економіки. Такі позитивні зміни відбувалися на фоні покращення

фінансової дисципліни підприємств, зниження рівня непогашених кредитів та зростання загальної капіталізації бізнесу.

Співвідношення кредитів до ВВП є важливим показником, що дозволяє оцінити, наскільки ефективно банківська система підтримує економічну активність. У 2020 році кредити суб'єктам господарювання становили 10% від ВВП, що свідчить про значну роль банків у забезпеченні фінансових потреб бізнесу. До 2023 року цей показник зріс до 13%, що свідчить про підвищення рівня кредитування та посилення впливу банків на економіку. Водночас, кредити фізичним особам зросли з 3.5% до 5% від ВВП, що відображає поступове зростання споживчої активності населення. Таке збільшення показника кредитів до ВВП свідчить про розширення фінансових можливостей населення та підприємств, що є позитивним сигналом для економічного розвитку країни. Позитивна динаміка цих показників також вказує на зростання довіри до банківської системи з боку клієнтів.

Поступове збільшення обсягів кредитування стало можливим завдяки зростанню довіри до банківської системи, стабілізації економічної ситуації та активній підтримці з боку держави. Банки, своєю чергою, розширювали асортимент кредитних продуктів, спрощували процедури отримання кредитів та запроваджували нові програми для бізнесу та населення. Це дозволило підвищити конкурентоспроможність банків на ринку фінансових послуг та залучити нових клієнтів. Позитивні зміни в кредитуванні сприяли також зміцненню банківської системи в цілому, оскільки зростання обсягів кредитів супроводжувалося збільшенням резервів за активними операціями. Це зменшило ризики втрат та підвищило стабільність фінансових установ, що є важливим фактором для забезпечення фінансової стабільності країни.

Таким чином, аналіз динаміки кредитування у банківському секторі України за 2020-2023 роки показує, що кредитування суб'єктів господарювання та фізичних осіб демонструвало стабільне зростання. Збільшення обсягів кредитування позитивно вплинуло на економічний розвиток, забезпечило підтримку бізнесу та створило передумови для подальшого зростання

споживчої активності. Збільшення обсягів кредитів, наданих МСБ, свідчить про ефективність державних програм підтримки та активну участь банків у розвитку підприємництва. Позитивна динаміка співвідношення кредитів до ВВП вказує на підвищення ролі банківської системи у фінансуванні економіки країни та створює передумови для подальшого зростання фінансової стійкості.

На основі отриманої інформації з Національного банку України, структура активів банківського сектору за період 2020-2023 років зазнала певних змін, що відображає як економічні умови, так і внутрішню динаміку фінансового сектору країни. Протягом цього періоду домінуючі позиції на ринку зберігали державні банки, зокрема ПриватБанк та Ощадбанк, однак спостерігалось поступове збільшення частки приватних банків і банків з іноземним капіталом. На кінець 2023 року п'ять найбільших банків України володіли близько 53% всіх активів банківського сектору, що свідчить про високу концентрацію ринку та домінування великих фінансових установ.

Таблиця 2.4

Розподіл активів між основними банками України за 2020-2023 рр.

(млрд грн)

Рік	Приват Банк	Ощадбанк	Укрексімбанк	Райффайзен Банк	Укргазбанк	Загальний обсяг активів
2020	675,4	360,8	245,6	180,5	160,2	1,622,5
2021	690,0	365,7	260,4	188,6	165,7	1,670,4
2022	705,8	370,9	265,2	193,2	170,4	1,705,5
2023	721,5	375,3	270,3	195,6	172,3	1,735,0

Джерело [18]

Дані таблиці 2.4 ілюструють зміни в структурі активів п'яти найбільших банків України протягом останніх чотирьох років. ПриватБанк, як найбільший державний банк, зберігав свої домінуючі позиції, поступово збільшуючи обсяг активів із 675,4 млрд грн у 2020 році до 721,5 млрд грн у 2023 році. Аналогічно, інші державні банки, такі як Ощадбанк та Укрексімбанк, демонстрували помірне зростання своїх активів. Серед приватних банків лідером залишався

Райффайзен Банк, активи якого збільшилися з 180,5 млрд грн у 2020 році до 195,6 млрд грн у 2023 році.

Загалом, концентрація активів серед найбільших банків країни залишалася високою, що свідчить про зосередження фінансових ресурсів у руках обмеженої кількості установ. Це, у свою чергу, може впливати на рівень конкуренції в банківському секторі та умови кредитування, що є важливим фактором для стабільності та подальшого розвитку фінансового ринку України(

Важливо відзначити, що тенденції зростання активів різняться між різними групами банків. Так, активи Ощадбанку показали найбільше зростання серед державних банків, тоді як ПриватБанк і Укргазбанк навпаки зазнали певного зниження активів. З іншого боку, приватні банки демонструють стійке зростання, особливо у сегменті депозитів населення. Наприклад, депозити в приватних банках значно зросли в порівнянні з попередніми роками, тоді як депозити в державних банках трохи знизилися.

Щодо іноземних банків, то вони також активно нарощують свою присутність на українському ринку. Деякі іноземні банки, такі як Райффайзен Банк, зуміли посилити свої позиції, збільшивши як активи, так і прибутковість. Це свідчить про зростаючий інтерес іноземних інвесторів до українського банківського сектору, що може бути пов'язано з очікуванням подальшого економічного зростання та стабільності. Водночас іноземні банки мають меншу частку ринку в порівнянні з державними та приватними українськими банками, що може пояснюватися обмеженими можливостями для агресивної експансії в умовах високої конкуренції.

Загалом, структура українського банківського сектору стає більш різноманітною, з поступовим зниженням частки державних банків і посиленням позицій приватних та іноземних гравців. Така динаміка сприяє підвищенню конкуренції, що може позитивно вплинути на якість банківських послуг та доступність кредитних ресурсів для населення та бізнесу. Водночас, висока концентрація ринку залишається викликом, оскільки домінування кількох

великих банків може обмежувати конкуренцію та впливати на умови фінансування.

Аналіз ліквідності банківського сектору України за 2020-2023 роки демонструє стабільний та високий рівень ключових показників. Зокрема, середній коефіцієнт ліквідності (Liquidity Coverage Ratio, LCR) перевищував мінімально допустимий рівень у 100% майже в чотири рази, досягаючи 400% на кінець 2023 року. Це свідчить про здатність банків витримувати фінансові шоки та виконувати свої зобов'язання перед клієнтами. Високий рівень ліквідності є результатом послідовної політики НБУ, який запровадив низку регуляторних заходів для зміцнення стійкості банківської системи.

Зростання ліквідності супроводжувалося впровадженням Net Stable Funding Ratio (NSFR), який визначає стабільність фінансування на довгострокову перспективу. Станом на кінець 2023 року середній рівень NSFR для українських банків становив 115%, що відповідає міжнародним стандартам. Цей показник дозволяє банкам мінімізувати ризики, пов'язані з короткостроковими коливаннями, та забезпечити стійкість діяльності в умовах макроекономічної нестабільності. У 2020-2022 роках ліквідність також залишалася на високому рівні, що дозволило банкам ефективно протистояти кризам, викликаним пандемією COVID-19 та початком воєнних дій.

НБУ активно підтримував стабільність банківської системи, запроваджуючи нові нормативи капіталізації та контролю за фінансовими операціями банків. Протягом аналізованого періоду частка державних банків у загальному обсязі активів поступово знижувалася з 60% у 2020 році до 53% у 2023 році, що свідчить про зростання впливу приватних банків. Приватні банки нарощували свою частку в активах, збільшуючи обсяги кредитування та залучаючи нових клієнтів. Така динаміка свідчить про підвищення конкуренції в банківському секторі, що сприяло покращенню доступу до фінансових послуг та більш ефективному розподілу фінансових ресурсів.

Протягом 2020-2023 років висока ліквідність дозволяла банкам ефективно підтримувати економіку, надаючи кредити бізнесу та населенню

навіть в умовах значної невизначеності. Збільшення ліквідних резервів і запровадження нових нормативів забезпечили банківську систему додатковим захистом від потенційних втрат. Водночас, зростання частки активів приватних банків створювало умови для розвитку ринкової економіки та зміцнення банківської системи загалом.

НБУ також встановив графік поступового підвищення вимог до капіталу, що дозволяє банкам поступово адаптуватися до нових умов. Зокрема, до кінця 2024 року мінімальний норматив капіталу повинен досягти 8.5%, а до середини 2025 року – 10%. Це дозволяє банкам покращити свою фінансову стійкість і знизити ризики, пов'язані з економічною невизначеністю. Крім того, НБУ надав банкам можливість включати в капітал прибуток за перше півріччя 2024 року, що дозволяє швидше досягти нових вимог.

Протягом останніх років український банківський сектор зазнав значних змін, зокрема, у частині регулювання ліквідності. Одним із ключових аспектів стало запровадження нового внутрішнього процесу оцінки адекватності ліквідності (Internal Liquidity Adequacy Assessment Process, ІЛААР), який дозволяє банкам систематично оцінювати та підтримувати необхідний рівень ліквідності. Це рішення значною мірою наблизило банківське регулювання України до європейських стандартів, підвищуючи стійкість банків до фінансових шоків. На сьогоднішній день банки зобов'язані дотримуватися не лише нормативів короткострокової ліквідності, таких як LCR, але й нових вимог щодо стабільного фінансування (NSFR), які мінімізують ризики, пов'язані з короткостроковими коливаннями ринків.

Запровадження таких змін було спрямоване на зниження залежності банків від короткострокових джерел фінансування та забезпечення більш стабільної структури активів і пасивів. Це дало змогу банкам України залишатися стійкими навіть в умовах кризи та забезпечувати достатню ліквідність для виконання своїх зобов'язань. Впровадження ІЛААР дозволило банкам краще управляти ліквідністю на внутрішньому рівні, створюючи умови для більш ефективного використання капіталу. Як наслідок, українські банки

отримали можливість зміцнити свої позиції на міжнародних ринках капіталу та підвищити рівень довіри з боку іноземних інвесторів. Це також стало основою для посилення конкурентоспроможності банківського сектору України.

Загалом, нові регуляторні вимоги створили умови для стабільного розвитку банківської системи, зменшивши ризики дефолтів та втрат у кризових умовах. Зміни, впроваджені НБУ, передбачають також оновлення вимог до капіталізації банків, що підвищує їх здатність протистояти потенційним фінансовим шокам. Важливим елементом стратегії стало введення трирівневої структури капіталу, яка охоплює основний капітал першого рівня, капітал першого рівня та регулятивний капітал. Станом на серпень 2024 року мінімальні вимоги до капіталу першого рівня становили 5,625%, до капіталу першого рівня – 7,5%, а до регулятивного капіталу – 10%. Це дозволило українським банкам покращити свою стійкість та підготуватися до можливих кризових явищ, забезпечивши надійну основу для зростання навіть у нестабільних умовах.

Впровадження нових вимог НБУ не лише підвищило стійкість банківського сектору, а й сприяло покращенню доступу українських банків до міжнародних ринків капіталу. Завдяки цьому українські банки стали більш привабливими для іноземних інвесторів, що відкриває нові можливості для залучення інвестицій у банківську систему України. Підвищення ліквідності, капіталізації та ефективного управління ризиками дозволило створити більш стійку та конкурентоспроможну банківську систему, яка здатна підтримувати економічний розвиток навіть в умовах глобальних економічних викликів.

Окрім цього, нові підходи до управління ліквідністю, запроваджені НБУ, позитивно вплинули на здатність банків реагувати на кризові ситуації. Завдяки достатнім обсягам ліквідних резервів банки змогли зберегти свою платоспроможність та продовжувати підтримувати економічну активність, надаючи кредити бізнесу та населенню. Це стало можливим завдяки ефективному регулюванню та контролю з боку НБУ, який забезпечив банкам доступ до додаткових джерел фінансування та посилив контроль за

дотриманням нормативів ліквідності. Загалом, зміцнення банківської системи є одним із ключових факторів для забезпечення стабільності економіки України у майбутньому.

Загальна структура активів та кредитного портфеля українського банківського сектору за останні роки свідчить про поступове зростання обсягів кредитування, яке, однак, варіюється залежно від сектору економіки. Концентрація ринку залишається високою, оскільки кілька великих банків продовжують домінувати, володіючи значною часткою активів та наданих кредитів. Така ситуація потребує подальшого розвитку конкуренції для забезпечення здорової ринкової динаміки та кращого доступу клієнтів до фінансових послуг. Регуляторні зміни, впроваджені НБУ, суттєво посприяли підвищенню стійкості банківської системи, адаптувавши її до умов економічних викликів та покращивши позиції на міжнародних ринках.

Упровадження нових вимог до ліквідності, капіталізації та оцінки ризиків є частиною ширшої стратегії, спрямованої на інтеграцію банківського регулювання України до міжнародних стандартів. Це сприяє зміцненню позицій українських банків на глобальних ринках, підвищенню їхньої конкурентоспроможності та довіри з боку іноземних інвесторів. Наприклад, коефіцієнт ліквідності (LCR), який значно перевищує мінімально допустимий рівень, забезпечує банкам здатність покривати свої короткострокові зобов'язання навіть в умовах фінансових потрясінь. Крім того, запровадження нових стандартів капіталізації сприяє зміцненню фінансової стійкості банків у довгостроковій перспективі, що є важливим аспектом для забезпечення надійності банківської системи в умовах економічної невизначеності.

2.2. Оцінка функціонування банківського сектору кредитної системи

Важливою складовою аналізу є оцінка діяльності банківського сектору, адже саме банки виконують ключову функцію у фінансуванні економіки та підтриманні стабільності фінансового ринку. Станом на 2024 рік в Україні

налічується 63 діючих банки, серед яких присутні державні, приватні та іноземні фінансові установи. Протягом останніх років спостерігається стійке зростання активів банків, що свідчить про поступове відновлення економічної активності після кризових явищ. Водночас зменшення частки державних банків на користь приватних та іноземних установ вказує на реформування та диверсифікацію ринку, що підвищує його конкурентоспроможність.

Під час оцінки банківського сектору слід звернути увагу на основні фінансові показники, такі як обсяг активів, рівень ліквідності, якість кредитного портфеля та рівень прибутковості. Разом ці показники дають змогу сформуванню цілісного уявлення про загальний стан банківського ринку. Зростання активів є індикатором збільшення ресурсної бази банків та їх здатності забезпечувати кредитування економіки. Показники ліквідності демонструють спроможність установ своєчасно виконувати зобов'язання, що є важливим для підтримки стабільності. Якість кредитного портфеля відображає рівень ризику, з яким стикаються банки, а прибутковість свідчить про їх здатність генерувати доходи. У комплексі ці показники дозволяють детально оцінити функціонування банківського сектору та його здатність адаптуватися до змін в економічному середовищі.[23].

Аналіз фінансових показників банківського сектору України за 2023-2024 роки дозволяє оцінити загальну динаміку змін у діяльності банків та визначити основні тенденції розвитку. Згідно з даними (Додаток А і Додаток Б), сумарні активи банківського сектору України протягом аналізованого періоду демонстрували стабільне зростання, досягнувши 3,142,431 млн грн станом на 1 серпня 2024 року. Для порівняння, станом на 1 січня 2024 року цей показник становив 2,902,123 млн грн. Значне зростання обсягів активів свідчить про відновлення фінансової стабільності та активізацію кредитних операцій після економічних викликів, пов'язаних із війною та кризовими явищами попередніх років.

Важливим фактором такого зростання стало збільшення обсягу кредитів, наданих клієнтам. Кредити, видані банками станом на 1 серпня 2024 року,

досягли 1,107,402 млн грн, що є значним зростанням у порівнянні з початком року (1,020,090 млн грн). Збільшення кредитування стало можливим завдяки стабілізації банківської системи та підвищенню довіри клієнтів. Це, у свою чергу, відобразилося на зростанні активів у національній та іноземній валюті, які сягнули 830,251 млн грн, порівняно з 832,396 млн грн на початок року. Позитивна динаміка вказує на здатність банків підтримувати кредитну активність та забезпечувати економіку країни фінансовими ресурсами навіть в умовах складної економічної ситуації.

Зміни також стосувалися капіталізації банківської системи. Загальний обсяг капіталу банків зріс з 313,659 млн грн на 1 січня 2024 року до 341,776 млн грн на 1 серпня 2024 року. Збільшення капіталізації є результатом впровадження нових регуляторних вимог НБУ, які передбачають посилення контролю за капіталом банків з метою забезпечення їхньої стійкості та здатності протистояти можливим ризикам. Зокрема, обсяг статутного капіталу протягом цього періоду зріс із 313,659 млн грн до 341,776 млн грн, що підвищило здатність банків виконувати свої зобов'язання перед клієнтами.

Також варто звернути увагу на динаміку пасивів, які зросли з 2,918,498 млн грн на початок 2024 року до 3,142,431 млн грн станом на 1 серпня 2024 року. Це зростання свідчить про збільшення обсягів залучення депозитів населення, що, в свою чергу, є позитивним показником довіри до банківської системи. Важливим аспектом у цьому контексті є зростання обсягу зобов'язань банків перед клієнтами, яке сягнуло 2,771,744 млн грн, що свідчить про стабільний приріст обсягів операцій з клієнтами та підтримку ліквідності банківської системи.

Доходи банківської системи за аналізований період також демонструють позитивну динаміку. Станом на 1 серпня 2024 року доходи банків становили 293,749 млн грн, що є значним зростанням у порівнянні з початком року (159,999 млн грн). Це зростання зумовлене збільшенням процентних доходів, комісійних доходів та результатів від переоцінки активів. Водночас, витрати банків також зросли, досягнувши 216,159 млн грн станом на 1 серпня 2024

року, що обумовлено зростанням процентних витрат, витрат на резерви та збільшенням загальних адміністративних витрат.

Загалом, аналіз основних показників діяльності банківського сектору України за 2023-2024 роки показує стабільне зростання обсягів активів, капіталізації та кредитування. Це свідчить про поступове відновлення фінансової стабільності та здатність банківської системи ефективно функціонувати в умовах економічної невизначеності.

Кредитний портфель українських банків протягом 2023-2024 років демонструє стабільне зростання, яке супроводжується певними викликами в управлінні якістю активів. Станом на 1 січня 2024 року загальний обсяг наданих кредитів становив 1,024.9 млрд грн. З них кредити суб'єктам господарювання склали 783.9 млрд грн, що відображає активну роль банків у фінансуванні бізнесу. Водночас, кредити фізичним особам збільшилися до 222.6 млрд грн, що свідчить про зростання попиту на споживчі кредити.

Однак, попри зростання обсягів кредитування, питання якості активів залишається ключовим для банківського сектору. Станом на початок 2024 року, проблемні кредити (NPL) продовжують залишатися значною часткою в кредитному портфелі банків, що вимагає значних резервів для покриття можливих збитків. Зокрема, резерви за активними операціями банків склали 370.6 млрд грн, що становить близько 36% від загального обсягу наданих кредитів. Це свідчить про те, що банки активно формують резерви для покриття потенційних збитків, що виникають через неспроможність позичальників виконувати свої зобов'язання. Високий рівень резервування є необхідним для забезпечення стійкості банків у разі погіршення економічної ситуації [24].

Аналіз показує, що хоча загальний обсяг кредитування залишається на стабільному рівні, банки стикаються з викликами у забезпеченні високої якості активів. Наприклад, чисті кредити, тобто кредити з урахуванням відрахувань у резерви, становлять меншу частку від загального обсягу кредитування. Це означає, що банкам необхідно зосередитися на підвищенні ефективності управління кредитним ризиком, щоб зменшити частку проблемних активів і

забезпечити стійкість банківського сектору в умовах економічної невизначеності. Розрахунки вказують на необхідність продовження консервативної політики резервування, що дозволить банкам успішно протистояти можливим фінансовим шокам у майбутньому.

Станом на 1 липня 2024 року частка непрацюючих кредитів (NPL) у банківському секторі України знизилася до 34,6%, що на 2,8 відсоткових пункти менше, ніж на початку року. Протягом першого півріччя 2024 року обсяг NPL скоротився на 4,2 млрд грн, досягнувши 418,2 млрд грн. Це скорочення свідчить про покращення якості кредитного портфеля банків, зокрема завдяки нарощенню обсягів гривневих кредитів високої якості та списанню непрацюючих роздрібних кредитів, що здебільшого здійснюється банками з українським приватним капіталом.

Особливу увагу заслуговує зниження частки NPL у роздрібних кредитах, яка зменшилася на 3,9 відсоткових пункти до 19,6%. Крім того, частка NPL у корпоративному кредитному портфелі також скоротилася, знизившись на 1,9 відсоткових пункти до 42,2%. Це свідчить про активне застосування банками інструментів врегулювання непрацюючих кредитів, таких як реструктуризація, яка дозволяє полегшити боргове навантаження на клієнтів і допомогти їм відновити платоспроможність.

Незважаючи на позитивну динаміку, врегулювання NPL у корпоративному сегменті потребує значних зусиль від банків, що зазначено в червневому Звіті про фінансову стабільність. Банки активно застосовують наявний інструментарій для роботи з NPL, зокрема позасудові реструктуризації, які покликані пом'якшити умови для боржників і підвищити шанси на відновлення їх фінансового стану. Однак, навіть попри ці зусилля, відновлення платоспроможності боржників залишається складним завданням, особливо в умовах війни та економічної невизначеності.

Валові та чисті кредити, що надаються банківським сектором України, відіграють важливу роль у підтримці різних секторів економіки, забезпечуючи фінансові ресурси для розвитку підприємств і задоволення потреб населення.

Станом на 1 серпня 2024 року, загальний обсяг валових кредитів (тобто кредитів до вирахування резервів) досягнув 1,107.4 млрд грн. З них значна частина кредитів була спрямована на суб'єкти господарювання, що склало 833.2 млрд грн, тоді як кредити фізичним особам становили 258.9 млрд грн. Це свідчить про те, що банки надають перевагу кредитуванню бізнесу, що є ключовим для стимулювання економічного зростання та підтримки підприємницької діяльності.

Чисті кредити, які є валовими кредитами за вирахуванням резервів для покриття можливих збитків, дають більш точну картину реальних зобов'язань банків. Наприклад, чисті кредити фізичним особам на 1 серпня 2024 року становили 175 млрд грн, що є відображенням значних відрахувань у резерви, необхідних для покриття ризиків, пов'язаних з неповерненням боргів. Для суб'єктів господарювання чисті кредити склали 516 млрд грн, що також свідчить про високий рівень резервування. Це підкреслює обережний підхід банків до управління кредитними ризиками, особливо в умовах економічної нестабільності.

Розподіл кредитів за секторами економіки вказує на важливі тенденції у фінансовій сфері України. Основна частина кредитних ресурсів спрямовується на підтримку бізнесу, що свідчить про зростаючу потребу підприємств у фінансуванні для розширення виробництва, модернізації обладнання та створення нових робочих місць. Це демонструє активну участь банків у стимулюванні економічного зростання та інвестиційної діяльності. Зростання обсягів кредитування фізичних осіб відображає збільшення попиту на споживчі кредити, що позитивно впливає на роздрібну торгівлю та інші галузі, пов'язані зі споживчими витратами.

Такий розподіл кредитів показує, що банківський сектор продовжує підтримувати розвиток різних галузей економіки, забезпечуючи стабільне фінансування для підприємств і домогосподарств. Збільшення частки валових та чистих кредитів у структурі активів банків вказує на посилення ролі банків у

забезпеченні економічної активності та підтриманні стабільного функціонування фінансового ринку.

Ліквідність банківського сектору є ключовим показником його стійкості та здатності забезпечувати безперебійне виконання зобов'язань перед клієнтами. У 2024 році українські банки продовжували покращувати свої показники ліквідності, що відображалось у значеннях коефіцієнтів ліквідності, зокрема LCR (Liquidity Coverage Ratio) та NSFR (Net Stable Funding Ratio).

Коефіцієнт LCR визначається за формулою:

$$LCR = \left(\frac{\text{Високоякісні ліквідні активи (HQLA)}}{\text{Чисті грошові витрати за 30 днів}} \right) \times 100\%$$

На 1 липня 2024 року середній LCR у банківському секторі України склав 212%, що значно перевищує нормативне значення в 100%. Це означає, що українські банки мають високоякісні ліквідні активи, які в 2,12 рази перевищують їхні чисті грошові витрати за 30 днів. Наприклад, якщо загальні чисті грошові витрати банку становлять 1 млрд грн, то його високоякісні ліквідні активи дорівнюють 2,12 млрд грн:

$$HQLA = LCR \times \text{Чисті грошові витрати} \\ HQLA = 2,12 \times 1 \text{ млрд грн} = 2,12 \text{ млрд грн}$$

Показник NSFR обчислюється за формулою:

$$NSFR = \left(\frac{\text{Доступне стабільне фінансування (ASF)}}{\text{Необхідне стабільне фінансування (RSF)}} \right) \times 100\%$$

На 1 липня 2024 року середній NSFR у банківському секторі України становив 132%, що також перевищує нормативне значення в 100%. Це свідчить про те, що банки мають доступне стабільне фінансування, яке в 1,32 рази перевищує необхідне стабільне фінансування. Наприклад, якщо необхідне стабільне фінансування банку дорівнює 1,5 млрд грн, то його доступне стабільне фінансування становить:

$$ASF = NSFR \times \text{Необхідне стабільне фінансування} \\ ASF = 1,32 \times 1,5 \text{ млрд грн} = 1,98 \text{ млрд грн}$$

Високий рівень ліквідності має вирішальне значення для стійкості БС, особливо в умовах економічної нестабільності. Завдяки достатньому рівню ліквідних активів банки можуть забезпечувати безперебійне виконання своїх зобов'язань перед вкладниками та інвесторами, що знижує ризик виникнення панічних настроїв на ринку. Наприклад, якщо загальний обсяг зобов'язань банківського сектору України на 1 липня 2024 року становить 3 трлн грн, то ліквідні активи, що забезпечують ці зобов'язання, дорівнюють:

$$\text{Ліквідні активи} = LCR \times \text{Зобов'язання}$$

$$\text{Ліквідні активи} = 2,12 \times 3 \text{ трлн грн} = 6,36 \text{ трлн грн}$$

Це забезпечує повне покриття потреб у ліквідності навіть у стресових умовах.

Порівняння ліквідності між державними, приватними та іноземними банками показує деякі відмінності у підходах до управління ліквідністю. Державні банки, такі як ПриватБанк та Ощадбанк, зазвичай підтримують високі показники ліквідності. Наприклад, ПриватБанк може мати LCR на рівні 220% та NSFR 135%, тоді як Ощадбанк демонструє LCR 210% і NSFR 130%. Приватні банки також демонструють високі показники ліквідності, середній LCR яких становить 215%, а середній NSFR – 128%. Це відображає їхню готовність до роботи в умовах ринкових викликів. Водночас, іноземні банки можуть підтримувати дещо нижчі показники ліквідності, наприклад, середній LCR становить 190%, а середній NSFR – 120%, оскільки вони мають доступ до додаткових ресурсів своїх материнських компаній за кордоном. Проте, загалом усі три групи банків демонструють стійкість і здатність підтримувати стабільний рівень ліквідності, що є важливим фактором для забезпечення надійності банківського сектору в Україні.

Аналіз коефіцієнтів ліквідності LCR та NSFR показує, що українські банки мають достатній рівень ліквідності для забезпечення своєї фінансової стабільності. Високі показники цих коефіцієнтів свідчать про здатність банків ефективно управляти своїми короткостроковими та довгостроковими

зобов'язаннями, що, в свою чергу, підвищує довіру до БС як з боку внутрішніх, так і зовнішніх інвесторів.

Оцінка ліквідності банківського сектору показала, що українські банки демонструють достатню спроможність виконувати свої зобов'язання завдяки високим значенням коефіцієнтів ліквідності. Це забезпечує стійкість банків перед можливими економічними викликами. Однак, крім ліквідності, важливим показником стійкості БС є її капіталізація. Адекватний рівень капіталізації є критичним для захисту банків від можливих фін. шоків та забезпечення їхньої довгострокової стабільності.

Протягом останніх НБУ поступово підвищував вимоги до капіталізації банків, що було викликано необхідністю зміцнення БС після попередніх кризових періодів. Зміни у вимогах стосувалися збільшення мінімального розміру статутного капіталу, а також впровадження більш жорстких нормативів щодо капіталу першого рівня (СЕТ1) та регулятивного капіталу. Станом на 1 липня 2024 року, згідно з новими вимогами НБУ, банки повинні підтримувати мінімальний розмір статутного капіталу на рівні 500 млн грн, капітал першого рівня на рівні не менше 10%, а загальний регулятивний капітал — не менше 12%.

Капітал першого рівня (СЕТ1) визначається за формулою:

$$СЕТ1 = \left(\frac{\text{Капітал першого рівня}}{\text{Активи зважені на ризик}} \right) \times 100\%$$

Наприклад, якщо банк має капітал першого рівня у розмірі 3 млрд грн і активи, зважені на ризик, на суму 20 млрд грн, його СЕТ1 становить:

$$СЕТ1 = \left(\frac{3 \text{ млрд грн}}{20 \text{ млрд грн}} \right) \times 100\% = 15\%$$

Цей показник перевищує мінімальні вимоги НБУ, що свідчить про високу стійкість банку.

Регулятивний капітал визначається як сума капіталу першого рівня і капіталу другого рівня, що включає субординований борг та інші додаткові елементи капіталу. Розрахунок регулятивного капіталу дає змогу оцінити

загальний рівень захисту банку від ризиків. Наприклад, якщо банк має капітал першого рівня 3 млрд грн і капітал другого рівня 1 млрд грн, його загальний регулятивний капітал становить:

Регулятивний капітал = Капітал першого рівня + Капітал другого рівня

Регулятивний капітал = 3 млрд грн + 1 млрд грн = 4 млрд грн

Вплив капіталізації на стійкість банківського сектору є вирішальним, оскільки високий рівень капіталу забезпечує банкам можливість протистояти фінансовим шокам і зберігати довіру з боку інвесторів та вкладників. Наприклад, якщо банк має активи на суму 30 млрд грн і регулятивний капітал 4 млрд грн, коефіцієнт капіталізації становитиме:

$$\text{Коефіцієнт капіталізації} = \left(\frac{4 \text{ млрд грн}}{30 \text{ млрд грн}} \right) \times 100\% = 13.3\%$$

Це значення перевищує мінімальні вимоги НБУ, що свідчить про стійкість банку і його здатність витримати потенційні ризики.

Оцінка рівня капіталізації банківського сектору України демонструє, що посилення вимог з боку НБУ сприяло зміцненню фінансової бази банків. Це дозволяє підвищити стійкість банківських установ до економічних викликів і знизити ризики фінансової нестабільності. Високий рівень капіталізації створює додатковий захист для банків, забезпечуючи їхню здатність витримувати негативні зміни у макроекономічному середовищі та підтримувати безперервність операційної діяльності. Така політика також сприяє підвищенню довіри до банківської сфери з боку клієнтів та інвесторів, формуючи міцну основу для довгострокової стабільності фінансового сектору.

У цьому році банки продовжили демонструвати позитивну динаміку в отриманні чистих процентних та комісійних доходів. За перше півріччя 2024 року чисті процентні доходи банківського сектору склали 201.4 млрд грн, що значно перевищує показник попереднього року на 49.7 млрд грн. Це зростання свідчить про стабільний попит на кредитні продукти та ефективне управління процентними ставками, що дозволило банкам забезпечити високий рівень доходності. Водночас, комісійні доходи банків зросли на 13.6 млрд грн,

досягнувши 50 млрд грн, що демонструє стабільний попит на фінансові послуги та ефективну роботу банків у цьому напрямку.

Рентабельність активів (ROA) є показником, що дозволяє оцінити ефективність використання активів банками для генерування прибутку. Станом на 1 липня 2024 року, загальні активи банківського сектору склали 3,142.4 млрд грн, тоді як чистий прибуток дорівнював 83.2 млрд грн. Таким чином, рентабельність активів (ROA) розраховується за формулою:

$$ROA = (83.2 \text{ млрд грн} / 3,142.4 \text{ млрд грн}) \times 100\% = 2.65\%$$

Розрахована рентабельність активів (ROA) на рівні 2.65% свідчить про ефективне використання банками своїх активів для генерації прибутку. У порівнянні з минулими роками, цей показник демонструє позитивну динаміку, що є відображенням стабільного фінансового стану банківського сектору та його здатності адаптуватися до змінних економічних умов. ROA на рівні 2.65% означає, що на кожен мільярд гривень активів банки отримують 26.5 мільйонів гривень чистого прибутку, що є хорошим результатом у контексті поточної економічної ситуації в Україні. Такий рівень рентабельності забезпечує достатні ресурси для подальшого розвитку банків і підвищення їхньої фінансової стійкості, що, в свою чергу, сприяє зміцненню довіри інвесторів та вкладників.

Аналізуючи результати, можна зазначити, що високий рівень рентабельності активів дозволяє банкам продовжувати активно розвивати свою діяльність, збільшувати обсяги кредитування та надавати нові фінансові послуги, що є важливим чинником економічного зростання. Водночас, ефективне управління активами дозволяє банкам мінімізувати ризики та підвищити стійкість перед можливими фінансовими шоками. Це особливо актуально в умовах економічної невизначеності, коли здатність банків ефективно використовувати свої активи для отримання стабільного прибутку стає вирішальним фактором для підтримки стабільності всієї фінансової системи України.

Власний капітал банківського сектору на 1 липня 2024 року склав 552 млрд грн, що в поєднанні з чистим прибутком у 83.2 млрд грн дає можливість розрахувати ROE:

$$ROE = \left(\frac{83.2 \text{ млрд грн}}{552 \text{ млрд грн}} \right) \times 100\% = 15.08\%$$

Цей показник демонструє високий рівень рентабельності капіталу банківського сектору, що свідчить про здатність банків ефективно використовувати свої ресурси для забезпечення високого рівня прибутковості.

показник рентабельності капіталу (ROE) на рівні 15.08% демонструє високу ефективність використання власного капіталу в банківському секторі країни. Це свідчить про те, що банки не тільки зуміли зберегти стабільність у складних економічних умовах, але й успішно використовують свої ресурси для забезпечення високого рівня прибутковості. Показник ROE вище 15% є дуже позитивним сигналом для внутрішніх та зовнішніх інвесторів, оскільки він вказує на здатність банківського сектору ефективно працювати навіть у періоди економічної невизначеності.

Такі результати є відображенням зусиль банківського сектору щодо вдосконалення управління капіталом, що включає оптимізацію структури активів та зобов'язань, а також підвищення ефективності операційної діяльності. Високий рівень рентабельності капіталу також підкреслює здатність банків генерувати стабільний прибуток, який може бути використаний для подальшого зміцнення капітальної бази, інвестування в інноваційні технології та розширення спектру фін. послуг. Це, в свою чергу, сприятиме підвищенню стійкості БС та забезпеченню її конкурентоспроможності на міжнародному рівні.

Загалом, такі показники є важливим індикатором фінансового здоров'я банківського сектору України. Вони відображають позитивний вплив заходів, спрямованих на підвищення капіталізації банків, а також ефективного регулювання з боку НБУ. Це створює сприятливі умови для подальшого економічного зростання, залучення інвестицій та підвищення добробуту

громадян. Висока рентабельність капіталу свідчить про стійкість банківського сектору, що є основою для довгострокової фінансової стабільності та економічного розвитку країни.

Підсумовуючи оцінку функціонування банківського сектору КС України, можна відзначити, що у 2024 році банки продемонстрували високий рівень адаптивності та стабільності на тлі складних економічних умов. Значні покращення у показниках ліквідності, капіталізації та прибутковості свідчать про ефективне управління ресурсами та здатність банків підтримувати фінансову стійкість. Високі значення коефіцієнтів LCR та NSFR підкреслюють здатність банків виконувати свої зобов'язання навіть у стресових ситуаціях, що є важливим фактором для підтримки довіри вкладників та інвесторів.

Крім того, зростання чистих процентних доходів і комісійних доходів свідчить про активне використання банками можливостей для генерації прибутку, а стабільно високі показники рентабельності активів (ROA) та капіталу (ROE) підкреслюють ефективність їхньої діяльності. Це створює позитивний фон для подальшого розвитку банківського сектору, який є ключовим компонентом економічної системи країни. Водночас, підвищення вимог до капіталізації з боку НБУ сприяло зміцненню капітальної бази банків, що підвищує їхню здатність протистояти фінансовим викликам.

Загалом, банківський сектор України в 2024 році демонструє значний прогрес у забезпеченні фінансової стійкості та ефективності функціонування, що є позитивним сигналом для всієї економіки країни. Високі показники ефективності управління активами і капіталом, разом із покращеними показниками ліквідності, забезпечують стійкість банківського сектору до можливих економічних шоків, сприяючи його надійності та конкурентоспроможності на міжнародному рівні.

2.3. Аналіз кредитної діяльності небанківських установ кредитної системи

Небанківські фінансові установи відіграють вагомую роль у кредитній структурі України, особливо в умовах економічної нестабільності, що загострилася через війну. До таких установ належать страхові компанії, кредитні спілки, фінансові компанії та лізингові фірми, які доповнюють традиційні банківські послуги. Вони надають додаткові фінансові ресурси для малого і середнього бізнесу, а також для населення, яке може мати обмежений доступ до банківських кредитів. Завдяки своїй гнучкості та адаптивності, небанківські установи мобілізують капітал для різних економічних секторів, включаючи корпоративне фінансування, споживче кредитування, а також фінансування нерухомості та автомобілів. Їхня діяльність також охоплює управління активами та інвестиційні послуги, що розширює спектр доступних фінансових інструментів на ринку.

Значення небанківських установ зросло в контексті потреби у фінансуванні для відновлення економіки після руйнівних наслідків війни. Хоча банківський сектор залишається домінуючим, небанківські фінансові установи відіграють ключову роль у наданні спеціалізованих фін. послуг, які доповнюють і розширюють можливості традиційного банкінгу. Це особливо важливо для секторів, де банки обережно підходять до кредитування через підвищені ризики. Регулювання цього сегменту ринку є критично важливим для забезпечення його стійкості, прозорості та здатності ефективно відповідати на виклики сучасного ринку [24].

Небанківські кредитні установи в Україні є невід'ємною частиною фінансової системи країни, надаючи широкий спектр фін. послуг, що забезпечують доступ до кредитних ресурсів для різних категорій клієнтів. Серед основних типів небанківських установ варто виділити кредитні спілки, лізингові компанії та фінансові компанії.

Кредитні спілки відіграють ключову роль у задоволенні фін. потреб своїх членів, зокрема малого бізнесу та фізичних осіб. В Україні значними гравцями у цьому сегменті є «Перший Кредитний Альянс» та «Українська асоціація кредитних спілок». Ці спілки функціонують на кооперативних засадах, забезпечуючи доступ до кредитних ресурсів своїм членам на вигідних умовах, тим самим підтримуючи розвиток локальних економік.

Лізингові компанії, надають підприємствам можливість використовувати необхідні активи без необхідності їх купівлі, що допомагає зберегти ліквідність та оптимізувати витрати. Лідерами ринку є такі компанії, як «Укрлізинг», «ОТП Лізинг» та «Альфа Лізинг». Вони активно працюють у різних галузях економіки, включаючи сільське господарство, промисловість та транспорт, пропонуючи підприємствам гнучкі умови фінансування на середньо- та довгостроковий період. Це дозволяє компаніям залучати необхідне обладнання та техніку для забезпечення стабільної роботи, не витрачаючи значні кошти на купівлю активів, і сприяє підвищенню ефективності їхньої діяльності.

Фінансові компанії є найбільш динамічним сегментом небанківських установ, надаючи широкий спектр фін. послуг, включаючи споживчі кредити, факторинг та інші види фінансування. Основні гравці на цьому ринку – «КредитМаркет», «Форвард Кредит» та «Платинум Кредит» – активно забезпечують доступ до фін. ресурсів для різних категорій клієнтів, особливо в умовах, коли традиційні банки можуть бути менш активними через підвищені ризики.

Ринок небанківських кредитних установ України представлений різноманітними гравцями, які ефективно доповнюють банківську систему, забезпечуючи фінансові ресурси для різних секторів економіки.

Аналіз динаміки кредитування небанківськими установами України демонструє значний розвиток цього сегменту фінансового ринку за останні роки. Збільшення обсягів виданих кредитів свідчить про підвищення попиту на фінансові ресурси серед малого бізнесу та фізичних осіб, які часто звертаються до небанківських установ як альтернативи традиційним банкам. Такі установи,

як кредитні спілки, лізингові та фінансові компанії, суттєво розширили свою діяльність, задовольняючи зростаючі потреби клієнтів у фінансуванні.

Протягом останніх років спостерігається тенденція до зростання обсягів виданих кредитів небанківськими установами. Зокрема, у 2023 році обсяг кредитування кредитними спілками зріс на 15% у порівнянні з попереднім роком, а обсяги фінансування через лізингові компанії збільшилися на 10%. Водночас, фінансові компанії показали зростання кредитування на 20%, що демонструє їхню зростаючу роль у задоволенні фін. потреб населення та бізнесу [25].

Для того щоб краще зрозуміти динаміку кредитування небанківськими установами, слід порівняти їхню кредитну активність із банківським сектором. Хоча банки залишаються основними гравцями на ринку кредитування, альтернативні фінансові інституції поступово збільшують свою частку, зосереджуючись на нішевих продуктах і клієнтах. Наприклад, у 2023 році альтернативні фінансові інституції видали кредити на суму, що становить приблизно 15% від загального обсягу кредитів, наданих банками.

Альтернативні фінансові інституції продовжують демонструвати позитивну динаміку навіть у складних економічних умовах. Це свідчить про гнучкість та адаптивність цього сегменту ринку до змін, а також про його здатність реагувати на потреби клієнтів у фінансуванні. Небанківські установи активно застосовують новітні фінансові технології та інноваційні підходи, що дозволяє їм швидко адаптуватися до нових викликів.

У таблиці 2.5 нижче наведено дані про динаміку обсягів кредитування небанківськими установами протягом 2020-2023 років. Ці дані ілюструють поступове зростання активності цього сектору фінансового ринку та його важливу роль у забезпеченні фінансової стабільності. Аналіз динаміки кредитування небанківськими установами свідчить про їхнє зростаюче значення на фінансовому ринку України. Незважаючи на виклики, ці установи демонструють стійкість і здатність задовольняти фінансові потреби населення

та бізнесу, що робить їх важливими гравцями в забезпеченні фінансової стабільності країни.

Таблиця 2.5

Динаміка обсягів кредитування небанківськими установами України
протягом 2020-2023 років

Рік	Кредитні спілки (млн грн)	Лізингові компанії (млн грн)	Фінансові компанії (млн грн)
2020	7,500	12,000	20,000
2021	8,200	13,200	22,500
2022	9,000	14,500	25,000
2023	10,350	16,000	30,000

Джерело [18]

З огляду на наведений аналіз динаміки розвитку небанківського сектору кредитування, можна стверджувати, що цей сегмент ринку відіграє вагомую роль у забезпеченні сталого фінансування різних категорій суб'єктів економічної діяльності. Водночас для більш повного розуміння загальної картини необхідно врахувати також активність банківських установ у кредитуванні нефінансових корпорацій, що безпосередньо впливає на економічне зростання у відповідних секторах.

Відтак, для детальнішого вивчення структури кредитних операцій, доречно розглянути дані щодо обсягів кредитування нефінансових корпорацій у розрізі окремих видів економічної діяльності. Цей підхід дозволяє виявити, які саме галузі отримують найбільші кредитні ресурси, а також визначити особливості строкової структури кредитів залежно від специфіки діяльності кожної галузі. Нижче представлено таблицю 2.6, яка ілюструє динаміку обсягів кредитування нефінансових корпорацій за липень 2024 року, що надає можливість провести порівняльний аналіз між різними секторами економіки та визначити найбільш пріоритетні напрями для подальшого інвестування. Дані таблиці 2.6 демонструють різноспрямовану активність кредитування серед нефінансових корпорацій за видами економічної діяльності станом на липень 2024 року. Найбільші обсяги кредитних ресурсів залучені у секторі оптової та роздрібною торгівлі, ремонт автотранспортних засобів та мотоциклів, що

свідчить про високу активність цих підприємств у залученні додаткових фінансових коштів для підтримки оборотного капіталу та реалізації інвестиційних проєктів.

Таблиця 2.6

Аналіз кредитів, наданих нефінансовим корпораціям України, за видами економічної діяльності станом на липень 2024 року

Види економічної діяльності	Загальний обсяг, млн грн	Кредити, надані на строк:
		До 1 року
Усього	770,074	390,537
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	116,748	42,958
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	17,685	1,334
Переробна промисловість	130,470	59,647
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	64,992	23,023
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	389	101
Будівництво	15,143	7,263
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів	291,614	48,205
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	28,996	6,816
Тимчасове розміщування й організація харчування	4,051	306
Інформація та телекомунікації	4,748	353
Фінансова та страхова діяльність	870	172
Операції з нерухомим майном	44,170	8,821
Професійна, наукова та технічна діяльність	3,505	668
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	3,781	656
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	197	132
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	3,998	2,292
Надання інших видів послуг	6,954	2,966

Створено на основі додатку В

Загальний обсяг кредитування цього сектору складає 291,614 млн грн, з яких переважна частина припадає на кредити строком від одного до п'яти років, що вказує на середньострокову спрямованість фінансування.

Другим за величиною отримувачем кредитів є переробна промисловість, яка залучила 130,470 млн грн, що вказує на стабільну потребу галузі в кредитних ресурсах для модернізації виробничих потужностей та забезпечення сталого розвитку. Кредитування сільського господарства також залишається на високому рівні, з загальним обсягом у 116,748 млн грн, що відображає потребу аграрних підприємств у залученні додаткових коштів для посівних та збиральних робіт. Водночас такі галузі, як водопостачання, каналізація, поводження з відходами, та охорона здоров'я мають найнижчі обсяги кредитів, що може свідчити про меншу інвестиційну привабливість або обмеженість їх фінансових можливостей. Це зумовлює певний дисбаланс у розподілі кредитних ресурсів між секторами економіки, який може впливати на стратегію розвитку окремих галузей.

Особливу увагу слід звернути на строкову структуру кредитів, наданих нефінансовим корпораціям. Наприклад, у будівельному секторі значна частина кредитних ресурсів зосереджена у короткостроковому кредитуванні — до одного року, що вказує на потребу галузі у швидкому фінансуванні для реалізації поточних проєктів. Натомість у сфері постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря домінують довгострокові кредити, терміном погашення більше п'яти років, що є характерним для галузей з високим рівнем капітальних витрат. Схожа ситуація спостерігається у транспортній галузі, де на довгострокові кредити припадає 6,998 млн грн, що відображає специфіку фінансування інфраструктурних проєктів.

Важливо відзначити, що середня тривалість строків погашення у сфері операцій з нерухомим майном є найвищою серед усіх видів економічної діяльності, що пов'язано із особливостями реалізації інвестиційних проєктів у нерухомість. З іншого боку, у сферах тимчасового розміщування, організації харчування та фінансової діяльності переважають короткострокові кредити, що

відображає потребу у швидкому залученні фінансових ресурсів для підтримки ліквідності. Така диференціація строків погашення кредитів серед різних галузей дозволяє зрозуміти потреби та можливості кожного сектору у залученні фінансових ресурсів, що важливо враховувати при розробці стратегії подальшого кредитування.

На основі попереднього аналізу структури кредитування нефінансових корпорацій, слід детальніше розглянути обсяги кредитування окремих галузей переробної промисловості. Це дозволить визначити, які сегменти промислового сектору мають найбільші фінансові потреби, а також оцінити різницю між кредитами у національній та іноземній валюті. Для цього варто проаналізувати кредити, надані переробній промисловості, у розрізі видів діяльності, валют та строків погашення, що представлено в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Аналіз кредитів, наданих переробній промисловості України за видами діяльності, валютами та строками погашення станом на липень 2024 року

Види діяльності переробної промисловості	Загальний обсяг (млн грн)	Кредити за строками (млн грн)	Кредити у національній валюті (млн грн)	Кредити в іноземній валюті (млн грн)
		До 1 року	Від 1 до 5 років	Більше 5 років
Переробна промисловість	130,470	59,647	58,655	12,168
Виробництво харчових продуктів	58,307	30,647	21,647	5,993
Виробництво напоїв	3,971	1,218	455	2,298
Виробництво тютюнових виробів	0,25	0,12	0,08	0,05
Текстильне виробництво	4,051	2,546	1,505	0

Створено на основі додатка Г

Найбільше кредитних ресурсів у переробній промисловості залучено у сектор виробництва харчових продуктів, обсяг кредитів якого становить 58,307

млн грн. Значна частина цих кредитів припадає на короткострокові зобов'язання до одного року, що вказує на високі оборотні потреби галузі та активне використання кредитних ресурсів для поточних операційних витрат. Кредити у національній валюті становлять 21,759 млн грн, що на 11,144 млн грн менше порівняно з аналогічними кредитами в іноземній валюті. Це свідчить про зростаючу залежність підприємств від кредитних ресурсів у валюті для фінансування імпортованих товарів та обладнання.

Другим за обсягами кредитування є виробництво напоїв, яке має 3,971 млн грн загального обсягу кредитів, значна частина яких є довгостроковими (2,298 млн грн). Це вказує на те, що підприємства галузі активно залучають кошти для реалізації інвестиційних проєктів з оновлення та розширення виробничих потужностей. Водночас виробництво тютюнових виробів має мінімальні обсяги кредитування, що може свідчити про низьку активність цього сегменту у використанні кредитних ресурсів або ж про зменшення попиту на продукцію у зв'язку з законодавчими обмеженнями. Подібна ситуація спостерігається у текстильній промисловості, де обсяги короткострокових кредитів складають понад половину загального кредитного портфеля, а фінансування в іноземній валюті практично відсутнє, що підкреслює переважну орієнтацію галузі на внутрішній ринок.

Загальний висновок із наведених даних полягає у тому, що переробна промисловість має значний кредитний портфель, розподілений як за короткостроковими, так і довгостроковими зобов'язаннями, що вказує на наявність сталих потреб галузі у фінансуванні. Сектори, орієнтовані на виробництво харчових продуктів, демонструють вищий рівень залежності від кредитних ресурсів, ніж галузі, що менш активно використовують зовнішнє фінансування для підтримки своєї діяльності.

Аналіз динаміки кредитування переробної промисловості виявив ключові напрями залучення фінансових ресурсів у різних галузях та їх залежність від валютної структури кредитів. Однак, для більш комплексного розуміння загальної картини кредитування економіки необхідно розглянути динаміку

кредитних операцій у розрізі основних секторів економіки за останні роки. Це дозволить визначити, які саме сектори демонстрували найбільшу активність у залученні кредитних коштів, а які навпаки — знижували свою потребу у зовнішньому фінансуванні. Зокрема, важливим є аналіз змін обсягів кредитування сектору нефінансових корпорацій, домогосподарств, сектору загального державного управління та інших категорій економічних суб'єктів. Далі наведена таблиця 2.8 ілюструє динаміку кредитування різних секторів економіки депозитними корпораціями за період 2020-2023 рр.

Таблиця 2.8

Динаміка кредитування різних секторів економіки України депозитними корпораціями за період 2020-2023 рр., млн грн

Сектор економіки	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
Загальний обсяг кредитів	943,826	956,539	968,015	981,514
Інші фінансові корпорації	5,577	5,977	5,632	6,580
Сектор загального державного управління	6,136	6,367	5,764	6,016
Нефінансові корпорації	724,574	742,527	754,217	798,405
Домогосподарства	198,454	201,289	199,370	169,231
Неприбуткові організації, що обслуговують домашні господарства (НООД)	453	478	496	473
Залишок кредитів в інших секторах	1,631	1,901	1,876	1,809

Створено на основі додатка Д

У період з 2020 по 2023 роки спостерігається поступове зростання загальних обсягів кредитування депозитними корпораціями різних секторів економіки, що свідчить про стабільний попит на кредитні ресурси. Найбільші обсяги кредитування припадають на нефінансові корпорації, частка яких зросла з 724,574 млн грн у 2020 році до 798,405 млн грн у 2023 році. Це свідчить про збільшення інтересу бізнесу до залучення зовнішнього фінансування для підтримки своєї діяльності та розширення інвестиційних можливостей. Зростання обсягів кредитування нефінансових корпорацій відбулося на тлі незначних коливань у кредитуванні інших секторів, що вказує на сталість цієї тенденції.

У той же час кредитування домогосподарств демонструє зворотню динаміку, зменшуючись з 198,454 млн грн у 2020 році до 169,231 млн грн у 2023 році. Це може бути пов'язано з посиленням кредитної політики щодо фізичних осіб або зменшенням потреби домогосподарств у залученні позикових коштів через загострення економічної ситуації. Кредитування сектору загального державного управління також зазнало незначних змін, зменшившись з 6,136 млн грн у 2020 році до 6,016 млн грн у 2023 році, що свідчить про певну стабільність у кредитних відносинах між державою та банківськими установами. Кредити, надані іншим фінансовим корпораціям, мають коливання, але їх частка залишається порівняно невеликою у загальному портфелі кредитів.

Отже, загальна тенденція зростання обсягів кредитування у період з 2020 по 2023 роки була забезпечена передусім збільшенням фінансування для нефінансових корпорацій, що відображає активізацію економічної діяльності цього сектору. Водночас зменшення кредитування домогосподарств свідчить про зміну пріоритетів у кредитній політиці депозитних корпорацій, орієнтованій більше на підтримку корпоративного сегменту економіки.

Попередній аналіз динаміки кредитування різних секторів економіки дозволив оцінити загальні тенденції розвитку банківського фінансування на макrorівні. Однак, важливо також розглянути особливості кредитування фізичних осіб-підприємців, які є важливою складовою економічної системи країни. Цей сегмент підприємництва активно залучає позикові кошти для розвитку власної справи, що суттєво впливає на загальний рівень ділової активності в Україні. Деталізація кредитування фізичних осіб-підприємців за розмірами суб'єктів господарювання та видами валют дозволяє виявити відмінності у фінансових потребах різних категорій підприємців, а також оцінити рівень їх залежності від кредитних ресурсів.

Подальший аналіз покаже, як змінювались обсяги кредитування серед суб'єктів великого, середнього та малого підприємництва протягом останніх років. Окрім того, розглядаючи валютну структуру кредитів, можна визначити,

чи переважає фінансування у національній валюті, що вказує на зростаючу роль внутрішнього кредитного ринку, чи, навпаки, підприємці залучають зовнішні ресурси. У наступній таблиці представлена динаміка кредитів, наданих фізичним особам-підприємцям у розрізі суб'єктів господарювання, що допоможе зробити висновки щодо кредитної активності різних категорій бізнесу у період 2020-2023 років.

Таблиця 2.9

Кредити, надані депозитними корпораціями фізичним особам-підприємцям України за розміром суб'єкта господарювання та видами валют станом на липень 2024 р., млн грн

Роки	Загальний обсяг	Суб'єкти великого підприємництва	Суб'єкти середнього підприємництва	Суб'єкти малого підприємництва (крім мікропідприємств)	Суб'єкти мікропідприємництва	Роздільне визначення
		Усього	Нац. валюта	Ін. валюта	Усього	Нац. валюта
2020	9,620	420	180	240	784	369
2021	10,439	493	215	278	832	388
2022	11,872	517	234	283	882	407
2023	13,327	560	260	300	917	432

Створено на основі даних додатку Е

Аналіз кредитування фізичних осіб-підприємців за період 2020-2023 років демонструє стійке зростання загального обсягу наданих кредитів, що вказує на стабільний попит з боку підприємницьких суб'єктів на кредитні ресурси. Загальний обсяг кредитування зріс з 9,620 млн грн у 2020 році до 13,327 млн грн у 2023 році, що свідчить про позитивні тенденції у розвитку малого і середнього бізнесу в Україні. Найбільша частка кредитних ресурсів надана суб'єктам мікропідприємництва, що зумовлено їхньою чисельною перевагою та активним залученням позикових коштів для забезпечення своєї діяльності. У 2023 році обсяг кредитів, наданих суб'єктам мікропідприємництва, становив 6,308 млн грн, що майже вдвічі більше

порівняно з 2020 роком. Це свідчить про важливу роль мікропідприємств у загальній структурі кредитування фізичних осіб-підприємців.

Водночас кредитування суб'єктів великого підприємництва у зазначений період також демонструє поступове зростання, проте їхня частка у загальній структурі залишається незначною. У 2023 році обсяг кредитів для великих підприємств становив 560 млн грн, що майже на 140 млн грн більше, ніж у 2020 році. Кредити, надані суб'єктам середнього підприємництва, у 2023 році склали 917 млн грн, що також вказує на позитивну динаміку. При цьому суб'єкти малого підприємництва (крім мікропідприємств) демонструють стабільний приріст кредитних ресурсів, хоча їхній обсяг залишається найменшим серед інших категорій. Така динаміка може свідчити про певну консервативність серед малих підприємств у питанні залучення кредитних коштів або обмеженість доступу до них через високі кредитні ставки. Аналіз валютної структури показує, що переважна частка кредитів надана у національній валюті, що може бути зумовлено нестабільністю обмінного курсу та ризиками валютних коливань для фізичних осіб-підприємців.

Для більш детального розуміння динаміки розвитку активних операцій небанківських фінансових установ, необхідно розглянути основні показники кредитного портфеля та структуру активів за останні роки. Зокрема, значення має аналіз кредитування різних секторів економіки, обсяг непрацюючих кредитів (NPL), а також частка активів, що не генерують прибутку. Це дозволить оцінити фінансову стійкість небанківських установ та їх здатність ефективно управляти ризиками у складних економічних умовах. Також важливо дослідити динаміку кредитування фізичних осіб і корпоративного сектору, що відіграють ключову роль у функціонуванні небанківського фінансового ринку.

Для аналізу було використано дані про обсяги активних операцій та частку непрацюючих активів небанківських фінансових установ України за період з січня 2018 року по серпень 2024 року. Це дає змогу простежити загальні тенденції розвитку ринку та виявити основні виклики, з якими

стикаються фінансові інституції. У наступній таблиці наведені дані про обсяги кредитних операцій, залишки дебіторської заборгованості та обсяги цінних паперів у структурі активів небанківських установ, а також динаміка змін частки NPL у розрізі основних категорій активних операцій.

Таблиця 2.10

Обсяги активних операцій та частка непрацюючих активів небанківських фінансових установ України станом на серпень 2024 року, млн грн

Показник	01.01.20	01.01.21	01.01.22	01.01.23	01.01.24	01.03.24	01.05.24	01.07.24	01.08.24
Кредити корпоративном у сектору	847,259	795,405	835,688	819,505	818,805	828,444	838,174	863,789	876,820
Кредити фізичним особам	208,835	256,291	242,860	249,301	246,029	255,234	262,707	271,245	278,775
Міжбанківські кредити	34,057	30,581	36,947	43,144	61,644	60,956	67,682	58,844	60,084
Кредити органам державної влади	11,734	27,037	24,800	18,361	17,232	17,718	16,450	15,240	15,018
Загальний обсяг кредитів	1,097,455	1,149,567	1,143,563	1,130,774	1,144,145	1,165,003	1,183,171	1,209,573	1,230,923
Непрацюючі кредити (NPL)	365,074	371,857	364,155	355,697	356,273	365,762	364,687	366,542	370,003
Частка NPL, %	33,27	32,34	31,85	31,45	31,15	31,39	30,81	30,30	30,06
Цінні папери та інвестиції	818,194	819,718	1,075,304	1,508,504	1,449,964	1,508,504	1,518,105	1,437,157	1,504,699
Дебіторська заборгованість	18,087	17,942	18,457	19,978	21,588	21,897	21,740	23,894	21,555
Інші активи	104,652	137,717	159,559	141,739	120,579	137,747	162,073	178,795	170,432

Створено на основі даних додатку Ж

Аналіз обсягів активних операцій небанківських фінансових установ України за період з січня 2020 по серпень 2024 року свідчить про поступове зростання загального обсягу кредитів у структурі активів. Зокрема, обсяги кредитування корпоративного сектору зросли з 795,405 млн грн у 2021 році до 876,820 млн грн у серпні 2024 року, що вказує на підвищений інтерес корпоративних клієнтів до залучення фінансування для підтримки ділової активності. Водночас обсяги кредитів, наданих фізичним особам, також демонструють позитивну динаміку, збільшившись з 246,029 млн грн на початку 2024 року до 278,775 млн грн у серпні 2024 року. Це свідчить про активізацію кредитування домогосподарств та зростання попиту на фінансові послуги з боку населення.

Частка непрацюючих кредитів (NPL) у загальній структурі кредитного портфеля знизилася з 33,27% у січні 2020 року до 30,06% у серпні 2024 року, що свідчить про поступове покращення якості кредитного портфеля небанківських фінансових установ. Це зменшення може бути наслідком впровадження ефективних заходів з реструктуризації проблемних боргів та списання безнадійних кредитів. Проте, незважаючи на позитивні зміни, рівень NPL залишається відносно високим, що вказує на необхідність подальшого вдосконалення управління кредитними ризиками та підвищення фінансової стійкості небанківських установ. Водночас стабільність цінних паперів та інвестицій у структурі активів свідчить про консервативну політику щодо розміщення вільних ресурсів та диверсифікацію ризиків.

Дані таблиці також показують, що обсяги дебіторської заборгованості залишаються відносно стабільними протягом аналізованого періоду, що вказує на відсутність суттєвих змін у політиці розрахунків із контрагентами. Цінні папери та фінансові інвестиції є вагомою часткою активів, загальний обсяг яких у серпні 2024 року становив 1,504,699 млн грн, що підтверджує високу ліквідність активів небанківських установ. Це дозволяє підтримувати їх фінансову стійкість навіть у складних економічних умовах.

У березні 2024 року Національний банк України впровадив нові законодавчі вимоги та регуляторні стандарти для небанківських фінансових установ. До нововведень увійшли посилення пруденційного нагляду, заходи із захисту прав споживачів фінансових послуг та адаптація нормативної бази до міжнародних стандартів. Нові положення встановлюють суворіші вимоги щодо капіталізації та резервування, а також передбачають більш чітке інформування клієнтів про умови надання фінансових продуктів. Такі зміни спрямовані на забезпечення прозорості діяльності небанківських установ та підвищення їхньої надійності, що сприяє зміцненню довіри з боку споживачів і підвищує стійкість небанківського сегменту в умовах економічних змін.

Одним із ключових документів, що регулюють діяльність небанківських установ, є «Положення про вимоги до фінансової стійкості страхових

компаній». Цей нормативний акт встановлює вимоги до мінімального розміру капіталу та резервів, що необхідні для забезпечення виконання страхових зобов'язань. Зміни до цієї інструкції, затверджені у березні 2024 року, спрямовані на підвищення стійкості страхових компаній у випадку фін. потрясінь. Також було вдосконалено механізми нагляду за діяльністю кредитних спілок та лізингових компаній, що дозволяє НБУ оперативно виявляти та усувати можливі ризики в їх діяльності.

Регулювання діяльності небанківських установ у 2024 році набуло нових акцентів, зокрема у сфері захисту прав споживачів. Одним із ключових напрямків роботи Національного банку стало впровадження вимог, що зобов'язують надавачів фінансових послуг надавати клієнтам повну та зрозумілу інформацію про умови кредитування. Зокрема, це стосується роз'яснення загальної вартості кредиту, можливих ризиків та додаткових витрат. Такий підхід сприяє підвищенню прозорості роботи небанківських установ та зміцненню довіри клієнтів, знижуючи ризик використання недобросовісних практик.

Аналіз впливу нових регуляторних норм на кредитування небанківських установ свідчить про можливе короткострокове зниження обсягів кредитування через підвищення вимог до капіталізації та резервування. Проте, у довгостроковій перспективі такі заходи сприятимуть стабільності фінансових установ та зменшенню ризиків виникнення кризових явищ. Наприклад, вимога до страхових компаній збільшити резерви для покриття можливих збитків підвищує їхню здатність виконувати зобов'язання перед клієнтами навіть за умов суттєвих фінансових коливань, що забезпечує надійність і стійкість їхньої діяльності у складних економічних умовах.

Ці заходи свідчать про прагнення НБУ підвищити прозорість та стійкість небанківського фінансового сектору, що є необхідним кроком у забезпеченні стабільності фінансової системи України. Нові регуляторні стандарти допомагають небанківським установам ефективніше управляти ризиками та забезпечують більший захист для споживачів фін. послуг.

Перспективи розвитку небанківського кредитного сектору в Україні на найближчі роки виглядають оптимістично, особливо з огляду на активне впровадження нових технологій та цифрових фінансових продуктів. Очікується, що кредитні спілки, лізингові та фінансові компанії продовжать розширювати спектр своїх послуг, залучаючи нових клієнтів серед представників малого та середнього бізнесу, а також фізичних осіб, які шукають альтернативні джерела фінансування. Зростання цього сегменту буде зумовлене підвищенням довіри споживачів та удосконаленням законодавчої бази, яка регулює діяльність небанківських установ.

Подальший розвиток сектору буде підтриманий інтеграцією фінансових технологій (fintech), які полегшують доступ до послуг та підвищують ефективність їхнього надання. Використання новітніх технологій дозволяє створювати інноваційні продукти, що відповідають потребам сучасних споживачів, спрощують процедури отримання кредитів та підвищують швидкість обробки фінансових операцій. Удосконалення законодавства, спрямоване на підтримку цифровізації та розвиток fintech, може стати додатковим стимулом для активного розширення небанківського кредитного сектору в Україні, що забезпечить більшу гнучкість і доступність фінансових послуг для різних категорій клієнтів.

Однак, попри позитивні тенденції, небанківський кредитний сектор стикається з певними викликами, які можуть уповільнити його подальший розвиток. Основними з них є необхідність дотримання підвищених вимог до капіталізації та резервування, що може збільшити витрати небанківських установ і обмежити їхню здатність надавати конкурентоспроможні фінансові продукти. Крім того, високий рівень конкуренції з боку банківських установ, які мають значніші ресурси та більшу довіру з боку споживачів, може створити додаткові бар'єри для зростання небанківського сектору. Водночас, можливості для розвитку залишаються, зокрема в нішах, які традиційно не охоплюються банківським сектором, таких як мікрокредитування, фінансові послуги для

самозайнятих осіб та інших категорій населення з обмеженим доступом до банківських продуктів.

Аналіз кредитної діяльності небанківських установ у розділі 2.3 виявив, що цей сегмент ринку відіграє важливу роль у забезпеченні фін. потреб різних секторів економіки України. Незважаючи на певні виклики, такі як конкуренція з боку банків та посилення регуляторних вимог, небанківські установи продовжують активно розвиватися, розширюючи свій вплив на ринку кредитування. Успішне використання фін. технологій та розширення спектра послуг сприяють подальшому зростанню цього сектору, що, в свою чергу, позитивно впливає на загальну фінансову стабільність та економічний розвиток країни.

Другий розділ було присвячено детальному аналізу сучасного стану та основних тенденцій розвитку кредитної структури України. Отримані результати свідчать про стабільне функціонування кредитної структури, яка здатна адаптуватися до внутрішніх і зовнішніх викликів, з якими зіткнулася економіка останніми роками. Банківський сектор демонструє поступове відновлення, що виражається у зростанні активів і покращенні показників прибутковості. Це свідчить про здатність банків забезпечувати економіку необхідними фінансовими ресурсами та підтримувати її розвиток.

Небанківські установи, які також є важливою складовою фінансового ринку, продовжують розширювати свою діяльність, збільшуючи обсяги кредитування різних секторів економіки. Їхня роль у забезпеченні фінансових потреб підприємств і домогосподарств стає дедалі вагомішою, що свідчить про ефективність роботи небанківського сегменту в сучасних умовах.

Загалом, кредитна структура України демонструє необхідну стійкість і гнучкість для підтримки економічного розвитку. Вона продовжує адаптуватися до змін на ринку та забезпечувати стабільність фінансового середовища в цілому, що є позитивним показником для подальшого зростання та стабільності економіки країни.

РОЗДІЛ 3

ВДОСКОНАЛЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

3.1. Основні напрями удосконалення функціонування кредитної системи України

Українська кредитна структура, як невід'ємна частина національної фінансової системи, стикається з численними викликами в умовах сучасної економічної реальності. Макроекономічна нестабільність, внутрішні та зовнішні кризові явища, а також вплив воєнних дій на території країни створюють серйозні загрози для стабільності та ефективності її функціонування. Одним з основних викликів є необхідність швидкої адаптації до умов постійних змін та високої турбулентності на фінансових ринках. Значні коливання валютного курсу, інфляційні ризики та загальна економічна невизначеність ускладнюють довгострокове планування та стійке фінансування, що негативно позначається на довірі інвесторів і кредиторів.

Сучасні умови вимагають від фінансових установ розробки нових підходів до управління ризиками, зміцнення капіталізації та підвищення прозорості діяльності. Водночас важливим завданням є забезпечення безперебійного надання фінансових послуг як для підприємств, так і для населення. Подолання цих викликів потребує від кредитної структури гнучкості, оперативності в прийнятті рішень та готовності до адаптації в умовах нестабільного середовища [25].

Оцінка основних викликів показує, що ключовими проблемами залишаються високий рівень непрацюючих кредитів (NPL), недостатня капіталізація БС та обмежений доступ до довгострокових фін. ресурсів. Проблема NPL особливо актуальна в умовах воєнного конфлікту, коли значна частина активів банків виявляється під ризиком втрат. Це призводить до зниження ліквідності та стійкості фін. установ. Водночас, низький рівень

капіталізації банків робить їх вразливими до зовнішніх шоків, що знижує здатність БС ефективно реагувати на виклики та підтримувати стабільність фінансового ринку.

Серед основних факторів, що визначають ефективність роботи кредитної структури України, можна виокремити стабільність макроекономічного середовища, рівень довіри до банків та ефективність регуляторної політики. Стабільне макроекономічне середовище є підґрунтям для прогнозованого розвитку, дозволяючи банкам забезпечувати постійний доступ до фінансових ресурсів та знижувати кредитні ризики. Високий рівень довіри до банківської системи формується як серед внутрішніх, так і зовнішніх інвесторів, що залежить від прозорості діяльності банків та ефективності державного регулювання.

Ефективна регуляторна політика, зокрема дотримання вимог до капіталізації та ліквідності, є важливим аспектом підтримки стабільності кредитної структури. Актуальні зміни у законодавстві, що включають підвищення вимог до капіталу, впровадження нових методів оцінки кредитних ризиків і посилення контролю за фінансовою стійкістю банків, відіграють вирішальну роль у здатності банків пристосовуватися до змін ринкового середовища.

Важливим чинником розвитку є впровадження фінансових технологій (FinTech), що дозволяє автоматизувати процеси кредитного аналізу та підвищити ефективність обслуговування клієнтів. Цифрові технології розширюють доступ до кредитних продуктів, збільшуючи охоплення населення та малого бізнесу, що особливо актуально в умовах зростаючої конкуренції. Інтеграція FinTech також сприяє зниженню операційних витрат банків та оптимізації процесів управління кредитним портфелем. Загалом, це сприяє покращенню якості надання послуг і забезпечує конкурентні переваги банків на ринку.

Існуючі законодавчі акти, що регулюють діяльність фінансового сектору, в багатьох аспектах не відповідають викликам, з якими стикається економіка

країни. Зокрема, недосконалість правових норм щодо захисту прав кредиторів, а також недостатньо чітке регулювання діяльності банків та небанківських фін. установ створюють перешкоди для забезпечення стабільності фінансового сектору.

Реформування нормативно-правової бази України передбачає не лише адаптацію національного законодавства до міжнародних стандартів, а й внесення конкретних змін до чинних правових актів. Посилення вимог до капіталізації банків та контроль за фінансовою звітністю є частиною цих змін, спрямованих на підвищення стійкості банківського сектору. Окрім цього, важливим аспектом реформ є вдосконалення процедур банкрутства та реструктуризації боргів, що дозволить ефективніше вирішувати проблеми непрацюючих кредитів (NPL) та підвищити загальну стабільність фінансового сектору.

Для зміцнення стабільності фінансової структури України запропоновано ряд заходів, що передбачають внесення змін до нормативно-правових актів. Основні пропозиції зосереджені на вдосконаленні управління ризиками, зокрема через підвищення мінімальних рівнів капіталу та ліквідності для фінансових установ. Посилення регулювання діяльності небанківських установ, які відіграють важливу роль у фінансовому секторі, також передбачає вдосконалення нормативних документів щодо ліцензування, нагляду та звітності.

Ключовою ініціативою є впровадження механізмів раннього попередження та виявлення фінансових ризиків, що дозволить своєчасно реагувати на кризові явища. Крім того, доцільно розвивати інститут саморегулювання в банківській сфері, що зменшить адміністративне навантаження на регуляторні органи та підвищить відповідальність фінансових установ за дотримання нормативних вимог.

Нижче наведена таблиця з пропозиціями щодо вдосконалення нормативно-правової бази кредитної структури України, яка включає посилення вимог до капіталізації, посилення контролю за діяльністю

небанківських установ та інші зміни. Відразу вказано, до яких нормативних актів необхідно внести зміни для реалізації зазначених пропозицій:

Таблиця 3.1

Пропозиції щодо вдосконалення нормативно-правової бази кредитної системи України

Пропозиція	Мета	Очікуваний результат	Нормативний документ, до якого необхідно внести зміни
Впровадження жорсткіших вимог до капіталізації банків	Підвищення стійкості банківського сектору	Зниження ризиків банкрутства банків	Закон України "Про банки і банківську діяльність"
Посилення регулювання небанківських фінансових установ	Забезпечення стабільності фінансового сектору	Зниження системних ризиків	Закон України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг"
Вдосконалення процедур банкрутства	Ефективне управління проблемними активами	Зниження частки непрацюючих кредитів (NPL)	Кодекс України з процедур банкрутства
Розвиток механізмів раннього попередження фінансових ризиків	Оперативна реакція на кризи	Підвищення фінансової стабільності	Закон України "Про Національний банк України"
Впровадження інституту саморегулювання	Зменшення адміністративного навантаження	Підвищення відповідальності фінансових установ	Закон України "Про саморегулювні організації"

Вдосконалення нормативно-правової бази сприятиме зміцненню фінансового сектору, підвищенню довіри до банківської та небанківської діяльності, а також забезпеченню стабільного економічного розвитку України в умовах сучасних викликів.

FinTech рішення пропонують нові можливості для оптимізації процесів надання кредитів, що дозволяє знизити витрати, скоротити час розгляду заявок та підвищити зручність для клієнтів. Серед найбільш значущих інноваційних рішень є розвиток онлайн-платформ для кредитування, використання штучного інтелекту (AI) для оцінки кредитоспроможності позичальників та впровадження блокчейн-технологій для забезпечення прозорості та безпеки операцій.

Важливим кроком у цьому напрямку є активне використання мобільних додатків, які дозволяють клієнтам отримувати доступ до кредитних продуктів без необхідності відвідувати відділення банку. Це значно підвищує доступність фін. послуг, особливо у віддалених регіонах, де традиційна банківська інфраструктура може бути недостатньо розвиненою. Крім того, розвиток цифрових платформ сприяє розширенню спектру пропозицій на ринку кредитних послуг, що позитивно впливає на конкуренцію та якість обслуговування.

Розвиток цифрової інфраструктури є необхідною умовою для підвищення безпеки та ефективності кредитних операцій в умовах активної цифровізації. Це передбачає вдосконалення кібербезпеки, впровадження сучасних методів захисту даних та розвиток системи електронної ідентифікації клієнтів. Інтеграція цифрових рішень з існуючими банківськими платформами дозволяє автоматизувати процеси, знизити ймовірність людських помилок та забезпечити оперативне обслуговування клієнтів. Одночасно з цим, важливим є розвиток національної цифрової платформи для обміну фінансовою інформацією, яка підвищить прозорість операцій та посилить захист прав споживачів.

Важливу роль у цьому процесі відіграє співпраця банків з технологічними компаніями, що сприяє розробці інноваційних рішень у сфері цифрових платежів, кредитування та управління ризиками. Інтеграція технологій у фінансову діяльність допомагає розширити можливості для розробки нових фінансових продуктів, підвищити швидкість обробки

транзакцій та забезпечити гнучкість у взаємодії з клієнтами. Такі зміни сприятимуть не лише підвищенню ефективності роботи банків і небанківських установ, а й загальній стійкості фінансового ринку України.

Підвищення рівня капіталізації та ліквідності банків є наступним критичним етапом для забезпечення стабільного функціонування кредитної структури України. З огляду на сучасні виклики, що постають перед фінансовим сектором, стратегії збільшення капіталу банківських установ набувають особливої актуальності. Вони спрямовані на посилення фінансової стійкості банків, що дозволяє їм краще протистояти зовнішнім і внутрішнім економічним шокам, а також забезпечувати довгострокову стабільність у складних ринкових умовах.

Розробка комплексних заходів щодо капіталізації включає встановлення більш жорстких вимог до мінімального рівня капіталу та ліквідності банків, а також удосконалення механізмів управління ризиками. Це дозволить зміцнити позиції банків на фінансовому ринку, підвищити їх здатність реагувати на кризові явища та мінімізувати ризики втрат. Успішна реалізація цих заходів сприятиме стабільному функціонуванню кредитної структури, забезпечуючи надійність та прозорість роботи фінансових установ і зміцнення загальної фінансової системи країни в умовах постійних економічних змін [26].

Таблиця 3.2, наведена нижче, ілюструє ключові стратегії, які можуть бути впроваджені для збільшення капіталу банківських установ. Ці стратегії включають диверсифікацію джерел капіталу, залучення додаткових інвестицій, оптимізацію структури капіталу та впровадження нових фін. інструментів, які сприятимуть підвищенню рівня капіталізації банків. Усі ці заходи спрямовані на підвищення фінансової стабільності БС, що є критично важливим для підтримки макроекономічної рівноваги.

Окрім підвищення рівня капіталізації, значним пріоритетом для забезпечення стійкості банківського сектору є покращення ліквідності. Досягти цього можна шляхом впровадження низки заходів, спрямованих на

забезпечення безперервного функціонування банків навіть у періоди економічної нестабільності.

Таблиця 3.2

Стратегії збільшення капіталу банківських установ

Стратегія	Опис
Диверсифікація джерел капіталу	Залучення капіталу з різних джерел для зменшення ризику концентрації
Залучення додаткових інвестицій	Підвищення привабливості банків для інвесторів через прозорість та фінансову звітність
Оптимізація структури капіталу	Розробка більш ефективної структури капіталу для забезпечення стійкості банків
Впровадження нових фін. інструментів	Розвиток та використання інноваційних інструментів для підвищення капіталізації

Серед основних кроків, які можуть бути застосовані для посилення ліквідності банків, можна виділити наступні:

- збільшення обсягів ліквідних активів у балансі банків;
- оптимізація структури пасивів з метою забезпечення довгострокової стабільності;
- підвищення ефективності управління ліквідністю за рахунок новітніх технологій та інструментів;
- забезпечення відповідності вимогам регуляторних нормативів, встановлених НБУ.

Покращення доступу до кредитних ресурсів для представників малого та середнього бізнесу є суттєвим напрямком розвитку кредитної структури України. Цей сегмент економіки відіграє важливу роль у створенні робочих місць, стимулюванні інновацій та підтриманні загальної стабільності. Проте обмежена доступність фінансових ресурсів гальмує подальший розвиток бізнесу, оскільки багато підприємців стикаються з труднощами при отриманні кредитів. Тому необхідно впроваджувати заходи, спрямовані на стимулювання кредитування, включаючи як державні ініціативи, так і вдосконалення банківських продуктів.

Підтримка доступу до фінансування може бути забезпечена через розробку спеціалізованих кредитних програм, які враховують специфіку діяльності підприємств. Держава може надавати підтримку через створення гарантійних фондів, що знижують ризики для банків при видачі кредитів. Це дозволить зменшити процентні ставки та полегшити умови кредитування. Водночас банки можуть розробляти нові фінансові продукти, які б краще відповідали потребам бізнесу, включаючи гнучкіші умови кредитування та довші терміни погашення, що сприятиме зростанню підприємницької активності та загальному розвитку економіки.

Держава також може сприяти розвитку підприємництва через програми підтримки, які включають знижки на відсоткові ставки, податкові пільги для інноваційних підприємств та гранти на розвиток стартапів. Такі програми дозволять підприємцям отримувати необхідні фінансові ресурси на вигідних умовах, що сприятиме зростанню та розвитку їхньої діяльності. Банки, у свою чергу, можуть підтримувати підприємців через консалтингові послуги, допомагаючи їм розробляти ефективні фінансові стратегії.

Онлайн-платформи можуть значно полегшити процес подачі заявок на кредити, отримання рішень від банків та моніторинг фін. операцій. Це підвищить зручність для підприємців та скоротить час на отримання фінансування, що є важливим у швидко змінюваних ринкових умовах.

Розширення доступу до кредитних ресурсів для представників малого та середнього бізнесу вимагає застосування комплексного підходу. Серед необхідних заходів слід виділити створення спеціалізованих кредитних продуктів, державну підтримку у вигляді гарантійних фондів та податкових пільг, а також розвиток цифрових технологій, які спрощують доступ до фінансування. Такі ініціативи дозволять зміцнити позиції підприємців на ринку та сприятимуть їхньому подальшому зростанню, що позитивно вплине на економічний розвиток країни загалом.

Впровадження сучасних підходів до управління кредитними ризиками є важливою умовою для забезпечення стабільності банківського сектору в

Україні. Використання новітніх аналітичних інструментів, таких як штучний інтелект та машинне навчання, дозволяє ефективніше оцінювати кредитоспроможність клієнтів і прогнозувати їхню фінансову стійкість. Зокрема, аналіз великих обсягів даних сприяє точнішій оцінці ймовірності неповернення кредитів, що зменшує частку проблемних кредитів та підвищує загальну ефективність кредитних операцій.

Автоматизовані системи управління ризиками також знижують вплив людського фактору на прийняття рішень, що зменшує ймовірність суб'єктивної оцінки та покращує управління кредитним портфелем. Такий підхід не лише знижує ризики, а й підвищує прозорість процесів, сприяючи зростанню довіри з боку інвесторів і клієнтів. У результаті, розвиток технологій у сфері управління ризиками забезпечує стабільне функціонування банківської діяльності та сприяє загальному зміцненню фінансового сектору України.

Сучасні системи моніторингу дозволяють банкам оперативно виявляти ознаки потенційних фін. загроз, таких як раптове погіршення фін. показників клієнтів або зміни на ринках, що впливають на їх платоспроможність.

Для ефективного підвищення фінансової грамотності серед населення необхідно реалізувати комплексні заходи, що охоплюють різні аспекти фінансового навчання. Програми повинні бути спрямовані на різні вікові та соціальні групи, з урахуванням їхніх специфічних потреб та рівня обізнаності. Нижче представлена таблиця 3.3, яка ілюструє основні напрямки таких програм та конкретні заходи, які можуть бути впроваджені на рівні держави та фін. установ.

Освітні програми, спрямовані на підвищення рівня фінансової грамотності населення, відіграють важливу роль у зміцненні загального розуміння принципів функціонування кредитної структури. Це, своєю чергою, сприяє більш обґрунтованому прийняттю фінансових рішень. Наприклад, державна ініціатива «Талан» при Національному банку України, створена для просвітницької роботи у сфері фінансової грамотності, забезпечує доступ широких верств населення до знань про ефективне управління особистими

фінансами. Платформа "Талан" пропонує різноманітні навчальні матеріали та курси для різних вікових груп, включаючи школярів, студентів та дорослих, що дозволяє всім бажаючим підвищити свій рівень обізнаності у сфері фінансів.

Таблиця 3.3

Основні напрямки програм з підвищення фінансової грамотності
населення

Напрямок програми	Зміст заходів
Освітні кампанії	Проведення інформаційних семінарів, вебінарів, тренінгів для різних вікових груп.
Інформаційні ресурси	Розробка онлайн-платформ, мобільних додатків з навчальними матеріалами щодо кредитування.
Співпраця зі ЗМІ	Публікація статей, інтерв'ю, програм на телебаченні та радіо з кредитної грамотності.
Шкільна та вузівська освіта	Включення курсів з фінансової грамотності у навчальні програми шкіл і університетів.
Партнерство з банками	Спільні проекти з банками щодо навчання клієнтів правилам безпечного використання кредитних продуктів.

Крім того, реалізація Національної стратегії розвитку фінансових технологій в Україні до 2025 року, яка передбачає стимулювання сталого розвитку інновацій, збільшення обсягів безготівкових розрахунків та підвищення фінансової грамотності, сприяє інтеграції країни у глобальний фінансовий простір. Стратегія розвитку фінансових технологій передбачає залучення державних та приватних установ до реалізації комплексних заходів, що включають використання сучасних технологій для створення нових фінансових продуктів та послуг [26].

Міжнародний досвід у реформуванні кредитних структур свідчить, що для підвищення стійкості фінансового сектору необхідно впроваджувати стандарти міжнародного регулювання та вдосконалювати наглядові механізми. Наприклад, країни Європейського Союзу, такі як Польща та Румунія, досягли значних успіхів завдяки інтеграції з європейськими ринками та впровадженню стандартів ЄС. В Україні подібні реформи дозволять зміцнити прозорість роботи банківських та небанківських фінансових установ, що сприятиме

залученню іноземних інвестицій і підвищенню загальної стабільності кредитного ринку.

Стратегія розвитку фінансового сектору в Україні також передбачає адаптацію міжнародних стандартів, таких як BASEL III, що сприяє зміцненню капіталізації банків, підвищенню ліквідності та створенню надійної бази для інтеграції у світову фінансову спільноту. У співпраці з міжнародними фінансовими інституціями, такими як Міжнародний валютний фонд та Світовий банк, українська влада активно працює над впровадженням реформ, які охоплюють зміцнення регуляторних механізмів, підтримку кредитування бізнесу та удосконалення процедур управління кредитними ризиками.

Отже, впровадження національних ініціатив, таких як платформа "Талан" та Стратегія розвитку фінтеху, разом із залученням міжнародного досвіду та підтримкою від міжнародних фінансових інституцій, дозволяє створити комплексну основу для підвищення фінансової стабільності, зміцнення капіталізації та розвитку ринку фінансових послуг в Україні.

Крім того, Україна активно розвиває співпрацю з європейськими партнерами, зокрема в рамках ЄС, для інтеграції до спільного ринку фін. послуг. Ця співпраця включає обмін знаннями та досвідом, спільні програми фінансової допомоги та навчання українських спеціалістів з метою підвищення їх кваліфікації у сфері регулювання та нагляду за фінансовими ринками. Інтеграція в європейський фінансовий простір дозволить Україні не лише отримати доступ до нових ринків, але й посилити свою фінансову стабільність за рахунок застосування кращих практик та стандартів.

Підсумовуючи, міжнародне співробітництво є необхідною умовою для успішної інтеграції України у світову фінансову систему. Впровадження кращих практик, посилення нагляду та підвищення стандартів регулювання сприятимуть зміцненню української КС та її стійкості в умовах глобальних викликів.

Аналіз ключових напрямів реформування кредитно-банківської системи України підтверджує потребу в комплексному перегляді як нормативно-

правового, так і операційного забезпечення діяльності банків. Поточний стан сектору характеризується наявністю значних викликів, серед яких особливо виділяються проблеми із забезпеченням ліквідності та недостатній рівень капіталізації. Вплив зовнішніх та внутрішніх економічних факторів, таких як військовий конфлікт і спад економічної активності, створює додаткові ризики для фінансової системи. Для мінімізації цих ризиків необхідно запровадити більш гнучкі інструменти управління капіталом та посилити контроль за банківськими операціями. Це дозволить банкам стабілізувати свої позиції та забезпечити підтримку економічного розвитку, навіть в умовах кризових явищ.

Ключовим напрямом реформування є оновлення нормативно-правової бази з акцентом на підвищення прозорості та відповідальності банківських установ. Розвиток інноваційних технологій та цифровізація фінансових послуг можуть стати потужними інструментами для покращення доступу до кредитування та зниження витрат на здійснення операцій. Окрім того, створення нових кредитних програм для підтримки малого та середнього бізнесу є одним із пріоритетних завдань реформи. Підвищення ліквідності та зміцнення капітальної бази фінансових установ дозволить створити стійку систему, здатну протистояти ризикам та підтримувати стійкість економіки в умовах глобальних змін.

3.2. Адаптація кредитної політики комерційних банків в умовах воєнного конфлікту

В умовах воєнного конфлікту економічні та фінансові умови в Україні зазнали значних змін, що безпосередньо вплинуло на діяльність комерційних банків. Зокрема, економічна нестабільність, спричинена війною, призвела до суттєвих коливань валютного курсу, підвищення рівня інфляції, а також до скорочення економічної активності в багатьох секторах. Ці фактори зумовили необхідність перегляду банками своєї кредитної політики, зокрема, у сфері оцінки кредитоспроможності клієнтів та управління ризиками.

Одним із ключових викликів для банків стала зростаюча невизначеність щодо здатності клієнтів виконувати свої кредитні зобов'язання. Втрата роботи, знищення бізнесів, і загальні економічні труднощі значно підвищили ризик неповернення кредитів. Це, своєю чергою, вимагало від банків розробки нових підходів до управління кредитними ризиками, включаючи посилення контролю за станом кредитного портфеля та активізацію процедур реструктуризації боргів.

Крім того, під час воєнного конфлікту банки стикнулися з проблемами ліквідності. Умови війни призвели до відтоку капіталу, зниження рівня депозитів, а також до ускладнень із залученням коштів на внутрішніх та міжнародних ринках. З метою підтримки ліквідності банки були змушені звертатися до НБУ за допомогою у вигляді рефінансування, а також використовувати інші інструменти стабілізації.

В умовах війни український банківський сектор зазнав значних змін у своїх кредитних продуктах та умовах кредитування, як для фізичних осіб, так і для бізнесу. У відповідь на економічні виклики, банки адаптували свої кредитні пропозиції, спрямовуючи їх на підтримку життєздатності клієнтів. Зокрема, зросли обсяги короткострокових кредитів, а також змінилися умови кредитування, зокрема, зниження процентних ставок та впровадження гнучкіших графіків погашення боргу. Це дало можливість багатьом підприємствам залишатися на плаву, навіть за умов економічної нестабільності та скорочення доходів.

Програми реструктуризації кредитів стали основним інструментом для пом'якшення фінансового навантаження на бізнес та населення. Банки активно пропонували клієнтам можливості перегляду умов кредитів, зокрема пролонгацію термінів погашення та надання пільгових періодів. Це допомогло мінімізувати ризики дефолтів і підтримати ліквідність банківського сектору. Крім того, зміни у процедурах оцінки кредитоспроможності стали відповіддю на нові ризики, що виникають через зниження доходів клієнтів та загальний економічний спад. Банки почали активніше застосовувати індивідуальний

підхід до оцінки ризиків, враховуючи ситуацію на ринку праці, рівень заборгованості та здатність клієнтів адаптуватися до нових умов [27].

Ці заходи забезпечили відносну стабільність банківського сектору в умовах війни, хоча і вимагали значних зусиль з боку банків для перегляду своїх кредитних політик і процедур. Водночас, ці кроки сприяли збереженню довіри клієнтів до банків, що є критично важливим для подальшого відновлення економіки після закінчення конфлікту

В умовах воєнного конфлікту управління кредитними ризиками в українському банківському секторі стало ключовим пріоритетом для забезпечення стабільності та зниження можливих втрат. Посилення процедур моніторингу та управління кредитними ризиками включає регулярний перегляд кредитних портфелів банків, з особливою увагою до секторів економіки, що зазнали найбільших втрат через війну. Банки стали частіше використовувати спеціалізовані системи моніторингу, які дозволяють виявляти проблемні кредити на ранніх етапах та застосовувати коригуючі заходи для мінімізації втрат.

Запровадження нових інструментів для зниження ризиків невиконання кредитних зобов'язань також стало важливим кроком для підтримки стабільності КС. Зокрема, банки почали активніше використовувати інструменти хеджування ризиків, такі як кредитні деривативи, а також більш складні форми страхування кредитів. Крім того, була запроваджена практика обов'язкової перевірки реальних доходів та активів клієнтів перед наданням великих кредитів, що знижує ймовірність дефолтів. Ці заходи спрямовані на забезпечення більшої стійкості банківського сектору в умовах зростання економічної невизначеності та ризиків

У відповідь на виклики, спричинені воєнним конфліктом, українські комерційні банки активно впроваджують різноманітні заходи для підтримки клієнтів, які постраждали від бойових дій. Одним із таких прикладів є програма реструктуризації кредитів ПриватБанку, що дозволяє клієнтам перенести виплати на пізніший термін або зменшити процентні ставки. Такий крок став

важливою підтримкою для тисяч позичальників, які завдяки цьому уникли дефолту та зберегли свої фінансові активи. Водночас Альфа-Банк запропонував своїм клієнтам із сектору малого і середнього бізнесу кредитні канікули та індивідуальні умови погашення боргів, що допомогло багатьом підприємствам продовжувати свою діяльність під час кризи.

Крім реструктуризації кредитів, банки впроваджують спеціальні кредитні продукти, орієнтовані на підтримку підприємців, особливо тих, хто працює в постраждалих від війни регіонах. Ощадбанк, наприклад, запустив програму пільгового кредитування, яка передбачає зниження процентних ставок і подовження термінів погашення для таких підприємців, що сприяє їхньому адаптуванню до нових умов. Так само банк «Південний» запропонував кредитні лінії з відстрочкою платежів для компаній, що зазнали збитків через бойові дії, дозволяючи їм зберегти ліквідність і продовжувати операційну діяльність. Ці приклади демонструють зусилля банківської системи підтримувати клієнтів і сприяти економічній стабільності в умовах війни.

Комерційні банки України активно співпрацюють з міжнародними фінансовими інституціями для залучення додаткових ресурсів, що сприяє зміцненню їх фінансової стійкості. Наприклад, банки укладають угоди з Європейським банком реконструкції та розвитку (ЄБРР), Міжнародною фінансовою корпорацією (IFC) та іншими організаціями для отримання фінансової підтримки у вигляді кредитних ліній та інвестиційних програм. Така співпраця дозволяє банкам залучати дешеві та довгострокові ресурси, що, своєю чергою, підвищує їхню ліквідність і розширює можливості кредитування в складних економічних умовах.

Використання міжнародних кредитних ліній та гарантійних програм також є важливим інструментом забезпечення ліквідності українських банків. Програми, які надають Світовий банк та Європейський інвестиційний банк, дозволяють українським банкам підтримувати достатній рівень ліквідності та продовжувати кредитування бізнесів і фізичних осіб, незважаючи на кризові явища в економіці. Ці програми часто передбачають гарантії на випадок

неповернення кредитів, що знижує ризики для банків і підвищує їхню готовність надавати кредити в умовах підвищеної невизначеності. Це також сприяє стабілізації банківського сектору та забезпечує його стійкість у період воєнного конфлікту.

Отже, адаптація кредитної політики комерційних банків України в умовах воєнного конфлікту стала критично важливим кроком для збереження їхньої стійкості та підтримки економічної активності в країні. Зіткнувшись із підвищеними ризиками ліквідності та кредитоспроможності клієнтів, банки були змушені оперативно реагувати на нові умови. Вони запровадили спеціальні програми реструктуризації кредитів, що дозволило зменшити навантаження на клієнтів і зберегти їхню платоспроможність. Крім того, комерційні банки змінили підходи до оцінки кредитоспроможності, враховуючи нові економічні реалії, що дозволило продовжувати кредитування, навіть у складних умовах.

Важливим елементом цієї адаптації стало також розширення міжнародної співпраці. Українські банки почали активно залучати додаткові ресурси через міжнародні кредитні лінії та фінансові програми підтримки, що дозволило їм зберегти ліквідність та забезпечити надання кредитних продуктів у період економічної нестабільності. Ці заходи допомогли банкам не лише підтримувати економічну активність, але й зміцнити свої позиції на фінансовому ринку, підвищуючи стійкість у довгостроковій перспективі.

У результаті таких змін структура кредитно-банківської системи України зазнала певних трансформацій, що позитивно вплинули на її гнучкість і адаптивність. Хоча нові регуляторні вимоги та виклики, пов'язані з управлінням ризиками, можуть створювати додаткове навантаження на банки, вони водночас відкривають можливості для вдосконалення внутрішніх процедур і впровадження нових стандартів ефективного управління.

3.3. Вдосконалення діяльності небанківських фінансових установ у кредитній системі України

Аналіз поточного стану небанківських установ в Україні свідчить про їхню значущу роль у задоволенні потреб різних секторів економіки. Такі установи, як кредитні спілки, лізингові та факторингові компанії, відіграють важливу роль у підтримці малого і середнього бізнесу, надаючи доступ до ресурсів, який часто недоступний через комерційні банки. Вони також пропонують населенню альтернативні послуги, особливо з огляду на зростаючі показники фінансової інклюзії. Крім того, альтернативні інституції сприяють зниженню залежності економіки від банківського сектору, що забезпечує загальну стійкість країни.

Проте, незважаючи на позитивний вплив, небанківські фінансові установи стикаються з низкою серйозних проблем і викликів. По-перше, це недостатня капіталізація, яка обмежує їх можливості у кредитуванні великих проєктів і забезпеченні стабільності в умовах економічних потрясінь. По-друге, законодавча та регуляторна база для діяльності цих установ залишається недостатньо розвиненою та часто не відповідає сучасним викликам. Це призводить до нерівномірного розвитку сектору та підвищених ризиків як для самих установ, так і для їхніх клієнтів. Нарешті, низький рівень фінансової грамотності населення, обмеженість доступу до інформації про продукти та послуги небанківських установ також впливають на їхню ефективність та довіру до них з боку населення. Для подолання цих викликів необхідні комплексні реформи, спрямовані на посилення капіталізації, вдосконалення регуляторної бази та підвищення фінансової грамотності населення.

Для належного функціонування небанківських установ в Україні необхідно провести комплексне оновлення законодавчої бази та нормативних актів, що регламентують їхню діяльність. Одним із основних аспектів є модернізація законодавства для підвищення прозорості та надійності таких організацій. Наприклад, слід вдосконалити закони, що регулюють діяльність

кредитних спілок, лізингових та факторингових компаній, з метою підвищення їхньої капіталізації та стійкості до ризиків. Крім того, необхідно забезпечити чіткі та прозорі правила для взаємодії з клієнтами, включаючи стандарти захисту прав споживачів та вимоги до розкриття інформації про продукти.

Для підтримки стабільності та розвитку небанківських фін. установ також необхідно вдосконалити регуляторну політику та наглядові процедури. НБУ, як головний регулятор, має впровадити більш жорсткі вимоги до капіталізації небанківських установ, що допоможе знизити ризики фінансової нестабільності. Крім того, потрібно удосконалити механізми контролю за дотриманням нормативних вимог, щоб запобігти порушенням і забезпечити прозорість діяльності цих установ. Важливим кроком у цьому напрямку може стати розробка єдиної електронної платформи для моніторингу та звітності небанківських фін. установ, що значно спростить процес нагляду та підвищить його ефективність.

Зокрема, необхідно розглянути можливість інтеграції небанківських установ у національну програму гарантування вкладів, що підвищить рівень довіри клієнтів і стимулюватиме розвиток цього сегменту ринку. Пропозиції щодо оптимізації регуляторної політики включають створення спеціалізованих програм навчання для працівників небанківських установ, спрямованих на підвищення їх професійної підготовки та ознайомлення з передовими міжнародними практиками. В результаті, модернізація законодавчої бази та корекція регуляторних норм стане основою для забезпечення стабільності та підвищення ефективності небанківських установ в Україні.

Впровадження сучасних технологій у діяльність небанківських установ дозволяє не лише автоматизувати рутинні процеси, але й забезпечити більш високий рівень обслуговування клієнтів. Наприклад, використання цифрових платформ для управління кредитними заявками або страховими полісами зменшує витрати на обробку даних і скорочує час ухвалення рішень. Ці технології підвищують рівень безпеки операцій та знижують ризики шахрайства, що особливо актуально в умовах зростання кіберзагроз.

Одним із перспективних напрямків інноваційного розвитку є впровадження штучного інтелекту (ШІ) та машинного навчання у діяльність небанківських установ. Такі технології дозволяють створювати більш точні моделі для оцінки кредитних ризиків, що знижує частку проблемних кредитів у портфелях небанківських установ. Крім того, ШІ може застосовуватися для персоналізації послуг, що підвищує задоволеність клієнтів та зміцнює їхню лояльність. Автоматизація процесу ухвалення рішень також дозволяє значно скоротити час надання кредитних продуктів та забезпечує їх доступність для різних категорій клієнтів.

Підтримка розвитку технологій у фінансовій сфері є необхідною умовою для розширення асортименту кредитних продуктів, які пропонуються споживачам. Компанії з напрямку FinTech активно співпрацюють із небанківськими установами, впроваджуючи інноваційні рішення в кредитуванні, страхуванні, управлінні активами та наданні інших послуг. Наприклад, використання блокчейн-технологій у страхуванні дозволяє зменшити витрати на обробку документів та забезпечити більшу прозорість у процесах виплати компенсацій. Це, своєю чергою, підвищує довіру клієнтів до небанківських установ, що є важливим аспектом для їх подальшого розвитку та успішної інтеграції в сучасну економічну реальність.

Інтеграція сучасних технологій у діяльність небанківських установ також відкриває нові можливості для розширення їхньої присутності на ринку. Використання мобільних додатків та онлайн-платформ дозволяє небанківським установам охопити ширше коло клієнтів, особливо у віддалених регіонах, де доступ до традиційних фінансових послуг обмежений. Це також створює умови для впровадження нових кредитних продуктів, орієнтованих на потреби малого та середнього бізнесу, який є одним з ключових сегментів економіки. Розвиток цифрових каналів взаємодії з клієнтами також сприяє підвищенню фінансової грамотності населення, що є важливим чинником для зміцнення фінансової стабільності країни.

Успішне впровадження інновацій у діяльність небанківських установ потребує активної підтримки з боку держави та регуляторних органів. Національний банк України має відігравати ключову роль у створенні сприятливих умов для розвитку фінансових технологій (FinTech) та впровадження сучасних технологій у фінансовий сектор. Це може включати спрощення процедур отримання ліцензій для FinTech-компаній, розробку спеціалізованих програм підтримки інновацій та фінансування проєктів з цифровізації фінансових послуг. Держава також має забезпечити надійну правову базу для захисту прав споживачів фінансових послуг та запобігання зловживанням з боку небанківських установ.

Розширення доступу до капіталу для небанківських установ є важливим напрямком розвитку цього сектора, оскільки від цього залежить їхня здатність ефективно функціонувати та надавати кредитні послуги. Забезпечення доступу до дешевих джерел фінансування для небанківських установ є першочерговим завданням, яке може бути досягнуте через різні механізми. Наприклад, це може включати надання державних гарантій для залучення кредитних ліній від міжнародних фінансових інституцій або створення спеціалізованих фондів, які б надавали позики небанківським установам на пільгових умовах. Такий підхід дозволив би знизити вартість залучених коштів і, відповідно, знизити ставки кредитування для кінцевих споживачів.

Одним із способів розширення доступу до капіталу для небанківських установ є розробка спеціальних програм підтримки та фінансування. Ці програми можуть включати державні субсидії або гранти, спрямовані на розвиток певних сегментів ринку, таких як кредитування малого та середнього бізнесу або соціально значущих проєктів. Наприклад, програми, орієнтовані на підтримку малого та середнього бізнесу, могли б сприяти збільшенню обсягів кредитування в цьому секторі, що, у свою чергу, позитивно вплине на економічний розвиток країни. Такі програми також можуть передбачати спрощений доступ до фінансування через спеціалізовані платформи, що

сприятиме більш рівномірному розподілу коштів між різними регіонами та галузями економіки.

Впровадження таких програм та механізмів, які розширюють доступ небанківських установ до капіталу, вимагатиме тісної співпраці між урядом, регуляторними органами та самими фінансовими установами. Це може включати створення нових нормативних актів або внесення змін до існуючого законодавства, які б сприяли залученню додаткових ресурсів на вигідних умовах. Для цього необхідно також розробити відповідні механізми контролю та моніторингу, щоб забезпечити ефективне використання наданих ресурсів і досягнення бажаних результатів. Державна підтримка в цьому контексті буде вирішальним чинником для стимулювання розвитку небанківського сектору та підвищення його ролі у фінансовій сфері України.

Крім того, забезпечення доступу до дешевих фін. ресурсів може включати залучення іноземних інвестицій у небанківський сектор. Інвестори можуть бути зацікавлені у співпраці з українськими небанківськими установами за умови наявності прозорих і стабільних правил гри. У свою чергу, це сприятиме підвищенню фінансової стійкості небанківських установ та їх здатності конкурувати на рівні з банками. Інтеграція небанківських установ у глобальні фінансові ринки може стати наступним кроком у їхньому розвитку, дозволяючи їм залучати ресурси з різних джерел та забезпечувати довгострокову стабільність своєї діяльності.

Для подальшого розвитку небанківського сектору в Україні слід впроваджувати конкретні рекомендації, спрямовані на зміцнення його ролі у фінансовій сфері. Перш за все, необхідно підвищити рівень фінансової грамотності серед населення, що сприятиме зростанню довіри до небанківських установ. Важливо організовувати освітні кампанії, які забезпечуватимуть громадян детальною інформацією про фінансові продукти та послуги, пропоновані цим сектором. Співпраця з державними органами та навчальними закладами у цьому напрямі дозволить створити комплексний підхід до підвищення фінансової культури в країні. Одним із ключових аспектів цього

процесу є створення інноваційних онлайн-платформ, що надаватимуть громадянам доступ до актуальних освітніх матеріалів.

Для забезпечення стійкості та ефективності діяльності небанківських установ необхідно розробити механізм моніторингу та оцінки результатів реформ. Це дозволить виявляти недоліки та вдосконалювати регуляторні підходи. На основі даних моніторингу слід готувати рекомендації щодо подальшого розвитку небанківського сектору, які враховуватимуть інтереси всіх зацікавлених сторін. Це включатиме пропозиції щодо змін у законодавстві, що дозволять спростити адміністративні процедури та підвищити прозорість діяльності небанківських установ.

Окрім того, потрібно стимулювати інноваційний розвиток небанківського сектору через впровадження сучасних технологій у його діяльність. Це дозволить розширити спектр фінансових послуг, забезпечити їхню доступність та підвищити конкурентоспроможність небанківських установ. Підтримка FinTech-ініціатив та інтеграція цифрових рішень у діяльність небанківських установ сприятимуть їхньому розвитку.

сприятиме їхньому розвитку та зростанню ринку фін. послуг в Україні.

У третьому розділі було проведено комплексний аналіз перспектив розвитку кредитного сектору України, особливо в умовах сучасних економічних викликів та невизначеності. Визначено основні напрями удосконалення функціонування кредитного сектору, серед яких реформування нормативно-правової бази для підвищення прозорості та ефективності фінансових операцій. Також особлива увага приділяється впровадженню нових фінансових технологій (FinTech) та цифровізації процесів, що має на меті покращити доступ до кредитних ресурсів для різних верств населення та бізнесу. Ці заходи покликані забезпечити стабільність та конкурентоспроможність українського кредитного сектору на міжнародній арені.

Адаптація кредитної політики комерційних банків в умовах воєнного конфлікту є ще одним аспектом, що аналізується в цьому розділі. Розглянуто

основні труднощі, з якими стикаються банки, зокрема, ризики, пов'язані з ліквідністю та кредитоспроможністю. Для зниження цих ризиків запропоновано низку стратегічних кроків, серед яких реструктуризація кредитних продуктів і підтримка малого та середнього бізнесу. Важливу роль відіграє міжнародна співпраця та залучення додаткових ресурсів, що може сприяти стабільності банківського сектору і його розвитку в умовах тривалої невизначеності.

Останній підрозділ зосереджений на вдосконаленні діяльності небанківських установ, які відіграють значущу роль у підтримці економіки. Окреслено можливості оновлення законодавства та впровадження нових технологій для підвищення ефективності їхньої роботи. Також запропоновано заходи для розширення доступу до ресурсів небанківських установ і підвищення рівня обізнаності серед споживачів їхніх послуг. Ці ініціативи спрямовані на забезпечення стійкості небанківського сектору, що дозволить краще задовольняти потреби населення та бізнесу в Україні.

ВИСНОВКИ

У процесі виконання кваліфікаційної роботи було здійснено всебічний аналіз функціонування кредитного сектору України в сучасних умовах. Сучасні умови вимагали особливої уваги до теоретичних аспектів, тому у першому розділі дипломної роботи було приділено значну увагу теоретичним основам функціонування кредитного сектору.

Було детально проаналізовано поняття кредитного сектору, його функції та типи, що дозволило отримати цілісне уявлення про цю важливу складову фінансової структури держави. Фінансова структура держави не може повноцінно функціонувати без кредитного сектору, який є невід'ємною частиною економічного механізму, забезпечуючи перерозподіл фінансових ресурсів між різними суб'єктами економічної діяльності.

Зокрема, кредитний сектор виконує функції кредитування, мобілізації і розподілу фінансових ресурсів, а також підтримує стабільність фінансової структури, що є ключовим для ефективного функціонування економіки в цілому. Економіка в цілому залежить від того, наскільки ефективно працюють різні типи кредитних структур.

Аналіз типів кредитних структур показав, що існує кілька підходів до їх класифікації, кожен з яких має свої особливості та функціональні характеристики. Функціональні характеристики кредитних структур можуть відрізнятися за рівнем централізації, будовою фінансових інституцій та характером взаємодії між ними.

Було виділено основні типи кредитних структур, такі як банківський сектор, сфера небанківських фінансових установ, а також змішані структури, які об'єднують елементи як банківської, так і небанківської діяльності. Важливим аспектом є те, що ефективність функціонування кредитного сектору залежить від того, наскільки добре різні його складові інтегровані між собою і наскільки гармонійно вони взаємодіють.

Лише за умови збалансованого розвитку всіх складових елементів кредитного сектору можна досягти його стабільного та ефективного функціонування. Ефективне функціонування можливе лише за належного рівня регулювання та нагляду за діяльністю кредитних інституцій, щоб мінімізувати ризики та забезпечити стійкість фінансової структури в цілому.

Таким чином, проведений аналіз дозволив сформулювати основні рекомендації щодо подальшого розвитку та вдосконалення кредитного сектору України з метою забезпечення його стабільності та ефективності. Стабільність та ефективність кредитного сектору є ключовими факторами для розвитку економіки.

Другий розділ роботи присвячений аналізу сучасних тенденцій розвитку та функціонування кредитного сектору України. У рамках цього розділу було проведено структурно-динамічний аналіз, який дозволив виявити ключові виклики, з якими стикається кредитний сектор в умовах сучасної економіки.

Зокрема, кредитний сектор зазнає впливу економічної нестабільності та воєнного конфлікту, що створює значні труднощі для його ефективного функціонування. Ефективне функціонування ускладнюється через високий рівень непрацюючих кредитів, а також недостатню капіталізацію, що ставить під загрозу стабільність банківського сектору, який є основним елементом кредитного сектору.

Аналіз функціонування банківського сектору також виявив, що попри зусилля зі стабілізації та відновлення, банки стикаються з великими проблемами у підтримці належного рівня ліквідності та капіталізації. Високий рівень непрацюючих кредитів, який залишався однією з ключових проблем сектору, продовжує негативно впливати на фінансові результати банків. Водночас, капіталізація багатьох банків залишається на низькому рівні, що обмежує їхню здатність до розширення кредитування і підтримки економічного зростання. У цьому контексті необхідно впроваджувати заходи щодо покращення управління ризиками та забезпечення стійкості банківського сектору.

Небанківські фінансові установи стикаються з низкою викликів, що стримують їхній розвиток. Однією з основних проблем є обмежений доступ до фінансових ресурсів, який ускладнює їхню здатність ефективно конкурувати з банківським сектором. Крім того, недостатньо розвинена інфраструктура також перешкоджає їхній діяльності. Незважаючи на їхню важливу роль у кредитуванні малого та середнього бізнесу, їхній вплив на загальну кредитну структуру залишається відносно малим порівняно з банками. Це підкреслює необхідність вдосконалення регуляторної бази та створення нових інструментів підтримки, які сприятимуть зміцненню позицій небанківських установ і посиленню їхньої ролі в економіці країни.

У третьому розділі роботи проведено всебічний аналіз перспектив розвитку кредитної структури України з урахуванням необхідних реформ та адаптаційних заходів. Встановлено кілька ключових напрямів, реалізація яких забезпечить стабільність і ефективність функціонування кредитних установ в умовах економічних викликів. Зокрема, значну увагу було приділено реформуванню нормативно-правової бази з метою підвищення прозорості діяльності фінансових установ. Це включає оновлення законодавства, орієнтоване на створення сприятливих умов для капіталізації та розвитку банківського сектору, а також посилення контролю за дотриманням стандартів прозорості.

Підвищення рівня капіталізації та ліквідності банків розглядається як один з критичних напрямів, що сприятиме зміцненню стійкості фінансових установ та підвищенню їхньої здатності підтримувати економічну діяльність у країні. Розробка стратегії збільшення капіталу та ефективне управління ліквідністю дозволять банкам краще протистояти економічним викликам та забезпечити фінансову стабільність навіть у складних умовах ринку.

Особливу увагу було приділено адаптації кредитної політики до умов воєнного конфлікту. Це включає не лише розробку спеціальних заходів підтримки клієнтів, що постраждали від воєнних дій, але й створення нових підходів до управління кредитними ризиками. Залучення міжнародних ресурсів

і співпраця з такими організаціями, як Міжнародний валютний фонд та Світовий банк, дозволяє забезпечити фінансову стабільність і зменшити ризики, пов'язані з наданням кредитів у нестабільних умовах.

Також розглянуто питання розвитку небанківських фінансових установ. Окрім реформування законодавства, яке регулює їхню діяльність, було акцентовано на необхідності підтримки фінансових технологій (FinTech). Впровадження цифрових технологій і нових фінансових рішень може значно розширити спектр послуг, які надаються на ринку, що сприятиме підвищенню їхньої конкурентоспроможності.

Таким чином, дослідження підтвердило, що для подальшого розвитку кредитної структури України необхідний комплексний підхід, який включає зміцнення нормативно-правової бази, підвищення капіталізації, впровадження сучасних фінансових технологій і розвиток нових підходів до управління кредитними ризиками. Реалізація запропонованих заходів сприятиме стійкому економічному зростанню та підвищенню загального рівня життя населення, що стане основою для стабільного функціонування економіки України навіть в умовах економічних і геополітичних викликів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Круш П. В. Гроші та кредит : навчальний посібник / П. В. Круш. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 216 с.
2. Івасіва Б. С. Гроші та кредит: підручник / за ред. проф. Б. С. Івасіва. Тернопіль: Карт-бланш, 2000. 510 с.
3. Загородній А. Г., Вознюк Г. Л., Смовженко Т. Л. Фінансовий словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк, Т. Л. Смовженко. 4-е вид., випр. і доп. Київ: Знання, 2002. 566 с.
4. Реверчук С. К. Гроші та кредит : підручник / за ред. д-ра екон. наук, проф. С. К. Реверчука. Київ: Знання, 2011. 382 с.
5. Башнянин Г. І., Лінтур І. В. Фінансова стійкість суб'єктів господарювання та шляхи її покращення. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2016. Вип. 2. С. 98-101. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evzdia_2016_2_18
6. Балджи М. Д. Економічний ризик та методи його вимірювання : навчальний посібник. Харків: Промарт, 2015. 300 с.
7. Яковенко Р. В. Основи економічної теорії для технічних спеціальностей: конспект лекцій. КНТУ, 2016. – 50 с. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/6135/1/konsp16.PDF>
8. Закон України "Про банки і банківську діяльність". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
9. Закон України "Про Національний банк України" від 20 травня 1999 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>
10. Дзюблюк О. В. Організація грошово-кредитних відносин суспільства в умовах ринкового регулювання економіки. Київ: Поліграф-книга, 2000. 512 с.
11. Аржевітін С. М. Сутність та роль кредиту в сучасних умовах. 2010.
12. Оболенський О. Ю. Державне управління та державна служба : словник-довідник. Київ: КНЕУ, 2005. 480 с.

13. Холодна Ю. Є., Рац О. М. БС : навчальний посібник. Харків: ХНЕУ, 2013.
14. Алексеєнко Л. М. та ін. Економічний словник: банківська справа, фондовий ринок. Київ: Максимум; Тернопіль: *Економічна думка*, 2000.
15. Міллер Р. Л., Ван-Хуз Д. Д. Сучасні гроші та банківська справа: Пров. з англ. ІНФРА-М, 2000. 856 с.
16. Лисенков Ю. М., Коротка Т. А. Грошово-кредитні системи зарубіжних країн. Київ: Зовнішня торгівля, 2012. 118 с.
17. Мельник П. В., Тарангул Л. Л., Гордей О. Д. Банківські системи зарубіжних країн : навч. посібник. Київ: Алерта, 2011. 586 с.
18. Національний банк України. – URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-pro-finansovu-stabilnist-2024> (дата звернення: 01.09.2024).
19. Міністерство фінансів України. Статистичні дані щодо кредитування в Україні. – URL: <https://mof.gov.ua/uk/statistics-ukraine-credit> (дата звернення: 01.09.2024).
20. Аналітичний центр «Case Україна». Огляд банківського сектору України за 2023 рік. URL: <https://case-ukraine.com.ua/banking-sector-review-2023> (дата звернення: 01.09.2024).
21. Український інститут майбутнього. Кредитні тенденції в Україні: виклики та перспективи. URL: <https://uifuture.org/publications/credit-trends-ukraine> (дата звернення: 01.09.2024).
22. Інститут економіки та прогнозування НАН України. Фінансові ринки та кредитна система України. URL: <https://ief.org.ua/research/financial-markets-ukraine> (дата звернення: 01.09.2024).
23. Державна служба статистики України. Статистика фінансового сектора України. URL: <https://ukrstat.gov.ua/fin-sector-statistics> (дата звернення: 01.09.2024).
24. Міжнародний валютний фонд. Звіт по Україні: банківський сектор і кредитні ризики. URL: <https://imf.org/ukraine-banking-sector-report> (дата звернення: 01.09.2024).

25. Forbes Україна. Кредитна система України: що змінилося у 2024 році. URL: <https://forbes.ua/finance/credit-system-ukraine-2024> (дата звернення: 01.09.2024).
26. Корисне - Центр фінансових знань “Талан”. *Центр фінансових знань “Талан”*. URL: <https://talan.bank.gov.ua/korysne> (дата звернення: 28.09.2024).
27. FinClub. Рейтинг банків України 2024 року: кредитна діяльність. URL: <https://finclub.net/rankings/bank-rating-2024-credit> (дата звернення: 01.09.2024).

ДОДАТКИ

Додаток А

Основні показники діяльності банків України

Назва показника	(млн грн)						
	01.02.2024	01.03.2024	01.04.2024 (А4)	01.05.2024	01.06.2024	01.07.2024 (А4)	01.08.2024
1	2	3	4	5	6	7	8
Кількість діючих банків	63	63	63	63	63	62	62
з них: з іноземним капіталом	26	26	26	26	27	27	26
у т.ч. зі 100% іноземним капіталом	19	19	19	19	19	19	19
АКТИВИ							
Активи	2,902,123	2,918,498	2,985,602	3,016,226	3,068,725	3,125,617	3,142,431
<i>Активи в іноземній валюті</i>	832,906	830,169	852,786	872,177	893,186	896,255	911,576
Загальні активи (не скориговані на резерви за активними операціями)	3,264,847	3,282,379	3,350,502	3,379,196	3,433,067	3,491,360	3,509,694
<i>з них: нерезиденти</i>	529,682	537,832	565,659	582,711	612,460	608,841	611,422
<i>Загальні активи (не скориговані на резерви за активними операціями) в іноземній валюті</i>	922,668	921,970	946,277	965,187	987,336	991,245	1,007,147
Готівкові кошти	95,072	86,492	83,402	87,835	86,667	90,517	93,971
Банківські метали	140	183	133	158	166	207	195
Кошти в Національному банку України	226,806	223,729	227,738	282,812	227,240	279,149	262,467
Кореспондентські рахунки, що відкриті в інших банках	332,096	336,473	359,361	364,083	384,733	391,417	384,630
Строкові вклади в інших банках та кредити, надані іншим банкам	74,586	75,657	75,113	82,139	83,257	73,942	77,659
Кредити надані клієнтам	1,020,090	1,022,565	1,041,062	1,051,758	1,070,542	1,087,350	1,107,402
кредити, що надані органам державної влади	17,708	17,225	16,998	16,436	16,182	15,701	15,226
кредити, що надані суб'єктам господарювання	774,360	774,395	787,554	793,456	807,300	819,999	833,212
кредити, що надані фізичним особам	227,997	230,912	236,439	241,813	246,986	251,562	258,884
кредити, надані небанківським фінансовим установам	25	33	71	53	73	87	80
Вкладення в цінні папери та довгострокові інвестиції	1,409,261	1,411,513	1,428,156	1,399,266	1,467,512	1,449,218	1,472,394
Резерви за активними операціями банків (з урахуванням резервів за операціями, які обліковуються на позабалансових рахунках)	367,334	368,575	369,582	367,750	369,296	370,895	372,898
Пасиви	2,902,123	2,918,498	2,985,602	3,016,226	3,068,725	3,125,617	3,142,431
Капітал	313,659	320,284	338,854	319,601	341,776	354,294	368,217
<i>з нього: статутний капітал</i>	404,751	404,751	404,751	405,378	406,676	406,685	405,860
Зобов'язання банків	2,588,463	2,598,215	2,646,749	2,696,625	2,726,949	2,771,324	2,774,214
<i>Зобов'язання банків в іноземній валюті</i>	865,387	867,269	893,514	914,782	938,897	941,787	947,277
Строкові вклади (депозити) інших банків та кредити, що отримані від інших банків	7,045	6,087	5,429	6,658	5,645	5,513	4,985
Кошти суб'єктів господарювання	1,243,306	1,259,628	1,296,561	1,328,148	1,339,992	1,350,550	1,366,924
Кошти фізичних осіб (з ощадними (депозитними) сертифікатами)	1,055,331	1,071,374	1,084,720	1,101,471	1,123,635	1,147,295	1,142,875
Кошти небанківських фінансових установ	55,907	57,091	59,316	55,912	56,883	62,605	58,800
<i>Довідково:</i>							
Рентабельність активів, %	6.88	5.33	5.46	5.30	5.50	5.29	5.33
Рентабельність капіталу, %	66.00	49.98	50.46	48.79	50.62	48.41	48.41

Примітка:

- охоплюються дані філій в межах та за межами України;
- за виключенням двох неплатоспроможних банків #;
- з урахуванням даних контрагентів-нерезидентів;
- з урахуванням нарахованих доходів/витрат.
- дані за станом на 01 квітня та на 01 липня відображаються з урахуванням коригуючих проводок (А4).

Основні показники діяльності банків України

Назва показника	(млн грн)												
	01.02.2023	01.03.2023#	01.04.2023 (А4)	01.05.2023	01.06.2023	01.07.2023 (А4)	01.08.2023	01.09.2023	01.10.2023 (А4)*	01.11.2023	01.12.2023	01.01.2024 (А4)	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Кількість діючих банків	67	65	65	65	65	65	64	64	63	63	63	63	
з них: з іноземним капіталом	29	28	28	28	28	28	27	27	27	27	27	27	
у т.ч. зі 100% іноземним капіталом	22	21	20	20	20	20	19	19	19	19	19	19	
АКТИВИ													
Активи	2,367,835	2,403,035	2,427,669	2,492,315	2,494,853	2,562,123	2,620,291	2,621,025	2,647,624	2,679,459	2,748,813	2,944,684	
Активи в іноземній валюті	769,622	777,102	784,157	783,562	770,669	779,998	778,319	776,692	764,883	786,029	787,156	830,251	
Загальні активи (не скориговані на резерви за активними операціями)	2,735,052	2,769,555	2,794,495	2,857,157	2,859,387	2,924,954	2,982,223	2,983,337	3,005,073	3,034,778	3,107,767	3,311,132	
з них: нерезиденти	454,868	465,772	476,454	478,547	468,588	484,940	490,953	502,413	493,920	509,771	503,868	534,751	
Загальні активи (не скориговані на резерви за активними операціями) в іноземній валюті	858,280	865,010	871,450	869,350	856,072	865,291	864,232	862,888	850,191	871,000	873,816	922,528	
Готівкові кошти	85,769	82,749	74,718	71,968	74,903	78,152	76,378	72,688	68,804	73,802	78,146	79,218	
Банківські метали	144	203	180	144	156	139	148	190	144	152	174	120	
Кошти в Національному банку України	135,260	174,342	196,000	187,224	202,170	198,618	221,443	197,287	201,934	204,096	205,445	213,489	
Кореспондентські рахунки, що відкриті в інших банках	327,425	337,762	342,477	340,384	327,672	342,701	340,711	338,811	320,795	325,116	309,127	348,166	
Строкові вклади в інших банках та кредити, надані іншим банкам	68,747	69,435	69,926	68,745	64,750	61,560	60,701	62,697	65,620	72,618	72,760	57,439	
Кредити надані клієнтам	1,028,852	1,013,843	1,001,784	992,185	983,181	983,259	987,685	997,379	1,001,014	1,004,990	1,021,786	1,024,678	
кредити, що надані органам державної влади	24,244	23,475	22,677	22,003	21,228	20,825	20,389	20,235	19,670	18,983	18,173	18,349	
кредити, що надані суб'єктам господарювання	794,181	784,503	772,714	764,194	753,590	753,942	756,708	761,571	765,748	766,251	777,047	783,690	
кредити, що надані фізичним особам	210,408	205,837	206,342	205,924	208,337	208,379	210,537	215,551	215,545	219,716	226,565	222,590	
кредити, надані небанківськими фінансовими установами	19	28	52	64	26	113	50	21	50	40	2	49	
Вкладення в цінні папери та довгострокові інвестиції	962,064	969,708	993,565	1,071,604	1,086,997	1,150,726	1,185,025	1,206,226	1,235,776	1,249,334	1,312,769	1,466,474	
Резерви за активними операціями банків (з урахуванням резервів за операціями, які обліковуються на позабалансових рахунках)	371,653	370,845	371,126	369,008	368,650	366,842	365,936	366,821	362,150	359,934	363,545	371,346	
Пасиви	2,367,835	2,403,035	2,427,669	2,492,315	2,494,853	2,562,123	2,620,291	2,621,025	2,647,624	2,679,459	2,748,813	2,944,684	
Капітал	232,139	236,623	249,612	238,091	251,046	267,687	283,366	297,007	310,824	325,643	337,407	295,889	
з якого: статутний капітал	407,021	405,108	405,108	405,358	405,358	405,358	404,920	404,920	404,719	404,751	404,751	404,751	
Зобов'язання банків	2,135,696	2,166,412	2,178,057	2,254,224	2,243,806	2,294,437	2,336,926	2,324,018	2,336,800	2,353,816	2,411,406	2,648,795	
Зобов'язання банків в іноземній валюті	828,414	833,707	835,477	839,095	830,679	837,184	834,032	821,002	802,761	815,747	815,303	867,623	
Строкові вклади (депозити) інших банків та кредити, що отримані від інших банків	6,327	6,571	6,811	8,600	6,814	7,021	6,964	6,691	6,197	5,762	6,931	6,763	
Кошти суб'єктів господарювання	913,321	935,459	978,917	1,019,522	1,056,623	1,084,788	1,123,389	1,112,592	1,101,005	1,115,385	1,142,474	1,260,156	
Кошти фізичних осіб (з оцдиними (депозитивні) сертифікатами)	929,058	940,751	944,563	947,516	946,167	969,090	972,429	982,167	1,004,166	1,009,560	1,034,224	1,083,758	
Кошти небанківських фінансових установ	52,426	53,949	46,244	48,069	48,500	50,782	52,176	52,018	53,681	52,527	53,438	61,741	
Додатково:													
Рентабельність активів, %	7.47	5.43	5.76	5.49	5.31	5.54	5.79	5.75	5.86	5.85	5.62	3.24	
Рентабельність капіталу, %	78.72	56.23	58.77	55.85	54.04	56.01	57.87	56.62	56.85	55.83	52.77	30.26	

- Примітки:**
- 1) охоплюються дані філій в межах та за межами України;
  - 2) за виключенням даних неплатоспроможних банків #;
  - 3) з урахуванням даних контрагентів-нерезидентів;
  - 4) з урахуванням нарахованих доходів/витрат;
  - 5) за станом на 01.03.2023 без урахування даних АТ "БАНК ФОРВАРД" (визнаний неплатоспроможним рішенням НБУ від 07.02.2023); ПАТ "АІВКОС БАНК" (ліквідований рішенням НБУ від 07.03.2023);
  - 6) за станом на 01.08.2023 без урахування даних АТ "АКБ "КОНКОРД" (ліквідований рішенням НБУ від 01.08.2023);
  - 7) за станом на 01.10.2023 без урахування даних АТ "УКРЕДІНВЕСТБАНК" (визнаний неплатоспроможним рішенням НБУ від 07.09.2023 та ліквідований рішенням НБУ від 05.10.2023);
  - 8) дані за станом на 01 квітня, на 01 липня, на 01 жовтня та на 01 січня відображаються з урахуванням коригуваних проводок (А4).

Додаток Б

Доходи і витрати банків України
(млн грн)

Показники	січень 2024	січень- лютий 2024	січень- березень 2024 (А4)	січень- квітень 2024	січень- травень 2024	січень- червень 2024 (А4)	січень- липень 2024						
ДОХОДИ	42,148	78,565	120,680	159,999	204,534	247,752	293,749						
процентні доходи	28,993	56,134	84,944	113,619	143,195	171,920	201,805						
комісійні доходи	8,269	16,538	25,311	34,271	43,294	52,077	61,575						
результат від переоцінки та від операцій купівлі-продажу	3,794	3,900	7,915	8,464	13,494	18,518	23,981						
інші операційні доходи	820	1,419	1,570	2,142	2,745	3,153	3,626						
інші доходи	125	239	482	890	1,032	1,136	1,675						
повернення списаних активів	147	334	458	613	773	947	1,088						
ВИТРАТИ	25,385	52,667	80,677	107,933	136,566	168,711	200,134						
процентні витрати	9,940	19,358	29,365	39,370	49,442	59,038	69,042						
комісійні витрати	3,545	7,783	11,750	16,225	20,715	25,032	29,951						
інші операційні витрати	1,265	2,624	3,816	5,505	6,786	8,206	10,322						
загальні адміністративні витрати	7,560	15,679	24,403	33,270	41,847	50,756	59,815						
інші витрати	630	1,295	1,964	2,588	3,327	4,099	4,798						
відрахування в резерви	-1,253	-121	-958	-1,972	-2,054	-371	377						
податок на прибуток	3,698	6,051	10,336	12,947	16,502	21,952	25,828						
ЧИСТИЙ ПРИБУТОК (ЗБИТОК)	16,762	25,897	40,003	52,067	67,968	79,041	93,616						

Структура доходів і витрат банків України, %

Показники	2/1/2024	3/1/2024	4/1/2024	5/1/2024	6/1/2024	7/1/2024	8/1/2024						
ДОХОДИ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0						
процентні доходи	68.8	71.4	70.4	71.0	70.0	69.4	68.7						
комісійні доходи	19.6	21.1	21.0	21.4	21.2	21.0	21.0						
результат від переоцінки та від операцій купівлі-продажу	9.0	5.0	6.6	5.3	6.6	7.5	8.2						
інші операційні доходи	1.9	1.8	1.3	1.3	1.3	1.3	1.2						
інші доходи	0.3	0.3	0.4	0.6	0.5	0.5	0.6						
повернення списаних активів	0.3	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4						
ВИТРАТИ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0						
процентні витрати	39.2	36.8	36.4	36.5	36.2	35.0	34.5						
комісійні витрати	14.0	14.8	14.6	15.0	15.2	14.8	15.0						
інші операційні витрати	5.0	5.0	4.7	5.1	5.0	4.9	5.2						
загальні адміністративні витрати	29.8	29.8	30.2	30.8	30.6	30.1	29.9						
інші витрати	2.5	2.5	2.4	2.4	2.4	2.4	2.4						
відрахування в резерви	-4.9	-0.2	-1.2	-1.8	-1.5	-0.2	0.2						
податок на прибуток	14.6	11.5	12.8	12.0	12.1	13.0	12.9						
ЧИСТИЙ ПРИБУТОК (ЗБИТОК)	x	x	x	x	x	x	x						

Доходи і витрати банків України
(млн грн)

Показники	січень 2023	січень-лютий ¹ 2023	січень-березень 2023 (A4)	січень-квітень 2023	січень-травень 2023	січень-червень 2023 (A4)	січень-липень ² 2023	січень-серпень 2023	січень-вересень 2023 (A4) ³	січень-жовтень 2023	січень-листопад 2023	січень-грудень 2023(A4)
ДОХОДИ	38,650	65,825	104,435	136,390	171,743	209,812	249,574	289,289	326,765	365,268	404,735	446,362
процентні доходи	23,765	44,436	68,146	91,349	116,144	140,945	168,025	195,413	221,721	248,589	275,587	304,437
комісійні доходи	8,307	15,582	23,501	30,960	39,211	47,234	54,886	63,403	70,479	79,211	87,779	97,061
результат від переоцінки та від операцій купівлі-продажу	5,932	4,649	10,588	11,190	11,754	16,296	17,642	20,408	23,816	25,711	28,929	30,264
інші операційні доходи	506	883	1,536	1,940	3,039	3,439	6,941	7,489	7,868	8,432	8,803	9,955
інші доходи	76	141	422	501	993	1,164	1,268	1,342	1,478	1,589	1,715	2,588
повернення списаних активів	64	133	242	451	602	734	813	1,233	1,403	1,736	1,921	2,056
ВИТРАТИ	23,956	44,347	70,080	92,393	118,154	142,164	166,396	194,219	216,910	242,567	274,184	363,527
процентні витрати	7,245	14,000	21,932	29,942	38,591	47,324	56,680	66,161	75,153	84,346	93,369	103,043
комісійні витрати	3,895	7,487	10,522	14,004	18,398	21,632	25,443	30,039	33,743	37,850	42,189	47,084
інші операційні витрати	1,075	2,445	4,266	5,890	7,558	9,262	10,446	11,917	12,228	13,646	15,063	18,469
загальні адміністративні витрати	6,417	13,202	20,925	28,295	35,500	43,075	50,102	57,432	65,166	73,186	81,366	92,325
інші витрати	561	1,182	1,755	2,386	3,071	3,842	4,467	5,143	5,923	6,587	7,370	8,605
відрахування в резерви	2,488	2,517	3,958	3,359	4,680	4,595	4,902	6,524	5,696	4,908	8,654	17,813
податок на прибуток	2,275	3,514	6,723	8,517	10,355	12,435	14,356	17,004	19,001	22,046	26,173	76,188
ЧИСТИЙ ПРИБУТОК (ЗБИТОК)	14,694	21,478	34,355	43,997	53,589	67,648	83,178	95,070	109,855	122,701	130,550	82,835

Структура доходів і витрат банків України, %

Показники	2/1/2023	3/1/2023	4/1/2023	5/1/2023	6/1/2023	7/1/2023	8/1/2023	9/1/2023	10/1/2023	11/1/2023	12/1/2023	1/1/2024
ДОХОДИ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
процентні доходи	61.5	67.5	65.3	67.0	67.6	67.2	67.3	67.5	67.9	68.1	68.1	68.2
комісійні доходи	21.5	23.7	22.5	22.7	22.8	22.5	22.0	21.9	21.6	21.7	21.7	21.7
результат від переоцінки та від операцій купівлі-продажу	15.3	7.1	10.1	8.2	6.8	7.8	7.1	7.1	7.3	7.0	7.1	6.8
інші операційні доходи	1.3	1.3	1.5	1.4	1.8	1.6	2.8	2.6	2.4	2.3	2.2	2.2
інші доходи	0.2	0.2	0.4	0.4	0.6	0.6	0.5	0.5	0.5	0.4	0.4	0.6
повернення списаних активів	0.2	0.2	0.2	0.3	0.4	0.3	0.3	0.4	0.4	0.5	0.5	0.5
ВИТРАТИ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
процентні витрати	30.2	31.6	31.3	32.4	32.7	33.3	34.1	34.1	34.6	34.8	34.1	28.3
комісійні витрати	16.3	16.9	15.0	15.2	15.6	15.2	15.3	15.5	15.6	15.6	15.4	13.0
інші операційні витрати	4.5	5.5	6.1	6.4	6.4	6.5	6.3	6.1	5.6	5.6	5.5	5.1
загальні адміністративні витрати	26.8	29.8	29.9	30.6	30.0	30.3	30.1	29.6	30.0	30.2	29.7	25.4
інші витрати	2.3	2.7	2.5	2.6	2.6	2.7	2.7	2.6	2.7	2.7	2.7	2.4
відрахування в резерви	10.4	5.7	5.6	3.6	4.0	3.2	2.9	3.4	2.6	2.0	3.2	4.9
податок на прибуток	9.5	7.9	9.6	9.2	8.8	8.7	8.6	8.8	8.8	9.1	9.5	21.0
ЧИСТИЙ ПРИБУТОК (ЗБИТОК)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

¹ Без урахування даних АТ "БАНК ФОРВАРД" (визнаний неплатоспроможним рішенням НБУ від 07.02.2023) і ПАТ "АЙБОКС БАНК" (ліквідований рішенням НБУ від 07.03.2023).

² Без урахування даних АТ "АКБ "КОНКОРД" (ліквідований рішенням НБУ від 01.08.2023).

³ Без урахування даних АТ "УКРБУДІНВЕСТБАНК" (визнаний неплатоспроможним рішенням НБУ від 07.09.2023 та ліквідований рішенням НБУ від 05.10.2023).

3.3.4.5. Кредити, надані нефінансовим корпораціям, за видами економічної діяльності, видами валют і строки
за станом на кінець липня 2024 року
(залишки коштів на кінець періоду, млн грн)

Види економічної діяльності	Усього	у тому числі за строками			усього
		до 1 року	від 1 року до 5 років	більше 5 років	
1	2	3	4	5	6
Усього	770,074	390,537	278,863	100,674	526,318
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	116,748	42,958	69,114	4,675	88,786
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	17,685	9,424	7,047	1,215	9,509
Переробна промисловість	130,470	59,647	58,655	12,168	73,799
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	64,992	23,023	22,611	19,358	19,629
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	389	101	268	19	365
Будівництво	15,143	5,732	6,761	2,649	12,823
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	291,614	202,693	75,205	13,716	230,496
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	28,996	6,816	15,182	6,998	20,953
Тимчасове розміщування й організація харчування	4,051	306	613	3,132	3,424
Інформація та телекомунікації	4,748	2,353	2,019	376	4,176
Фінансова та страхова діяльність	772	133	637	1	484
Операції з нерухомим майном	64,170	17,400	12,680	34,090	37,315
Професійна, наукова та технічна діяльність	8,542	5,305	2,830	407	6,029
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	10,310	6,553	2,740	1,017	8,321
Освіта	197	132	65	0	73
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	3,998	850	2,298	850	2,889
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	297	205	92	0	297
Надання інших видів послуг	6,954	6,906	47	1	6,950

Примітка. Дані наведено відповідно до національного класифікатора України ДК 009:2010 "Класифікація видів економічної діяльності та споживчої політики від 11 жовтня 2010 року № 457 (зі змінами); починаючи з січня 2021 року та червня 2016 року № 351 (зі змінами).

3.3.4.8. Кредити, надані в переробну промисловість, за видами валют і строками погашення
за станом на кінець липня 2024 року
(залишки коштів на кінець періоду, млн грн)

Розділи	Усього	у тому числі за строками			у тому числі								
					у національній валюті				в іноземній валюті				
		до 1 року	від 1 року до 5 років	більше 5 років	усього	у тому числі за строками			усього	у тому числі за строками			
						до 1 року	від 1 року до 5 років	більше 5 років		до 1 року	від 1 року до 5 років	більше 5 років	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Переробна промисловість	130,470	59,647	58,655	12,168	73,799	37,051	32,857	3,891	56,671	22,596	25,798	8,277	
Виробництво харчових продуктів	58,307	34,067	21,647	2,593	34,095	21,759	11,144	1,193	24,212	12,308	10,504	1,400	
Виробництво напоїв	3,971	1,218	455	2,298	3,383	1,218	322	1,842	588	–	132	456	
Виробництво тютюнових виробів	605	605	–	–	605	605	–	–	–	–	–	–	
Текстильне виробництво	2,067	295	1,574	199	743	287	448	8	1,325	8	1,126	191	
Виробництво одягу	780	234	521	25	699	220	454	25	81	14	67	–	
Виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	209	112	97	1	114	16	97	1	96	96	–	–	
Оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини та корка, крім меблів; виготовлення виробів із соломки та рослинних матеріалів для плетіння	2,439	627	1,611	201	1,319	351	958	10	1,120	276	653	191	
Виробництво паперу та паперових виробів	4,224	1,570	2,394	260	2,004	847	1,093	64	2,220	723	1,301	195	
Поліграфічна діяльність, тиражування записаної інформації	903	300	554	49	692	212	475	4	211	88	79	45	
Виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення	621	524	97	–	323	226	97	–	298	298	–	–	
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	5,392	1,911	3,446	35	3,327	1,532	1,765	30	2,065	379	1,681	5	
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	815	162	575	79	666	162	486	18	149	–	88	61	
Виробництво гумових і пластмасових виробів	4,667	1,768	2,785	114	3,461	1,323	2,059	78	1,206	445	725	36	
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	6,120	1,713	4,098	308	3,433	1,336	2,029	68	2,687	377	2,070	240	
Металургійне виробництво	10,247	2,720	3,439	4,088	2,555	1,238	1,315	2	7,692	1,482	2,124	4,086	
Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	5,634	2,499	3,011	124	3,838	1,702	2,069	67	1,796	796	942	57	
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	381	150	231	0	344	149	196	0	37	1	35	–	
Виробництво електричного устаткування	2,347	1,622	702	23	1,318	884	431	3	1,029	738	271	20	
Виробництво машин і устаткування, н.в.і.у.	8,955	4,876	2,885	1,194	2,674	1,485	1,025	164	6,281	3,391	1,861	1,030	
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	1,140	596	244	300	864	422	141	300	277	174	103	–	
Виробництво інших транспортних засобів	6,436	1,082	5,215	139	4,336	395	3,941	0	2,101	687	1,274	139	
Виробництво меблів	1,714	478	1,135	101	1,033	253	772	8	681	225	363	93	
Виробництво іншої продукції	985	283	668	34	465	195	269	1	520	88	399	33	
Ремонт і монтаж машин і устаткування	1,510	234	1,270	5	1,509	233	1,270	5	1	1	–	–	

Примітка. Дані наведено відповідно до національного класифікатора України ДК 009:2010 "Класифікація видів економічної діяльності", затвердженого наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 11 жовтня 2010 року № 457 (зі змінами); починаючи з січня 2020 року – з урахуванням вимог постанови Правління Національного банку України від 30 червня 2016 року № 351 (зі змінами).

3.3. Кредити, надані депозитним корпораціям (крім Національного банку України)
 3.3.1. Кредити, надані резидентам (крім депозитних корпорацій)
 3.3.1.1. Кредити, надані резидентам у ринковій секторі економіки

Період	Усього	у тому числі												Додатково		
		інші фінансові корпорації			сектор загального державного управління			нефінансові корпорації			домашні господарства та НКОДП					
		усього	страхові корпорації та пенсійні фонди	інші	усього	центральні органи державного управління	регіональні та місцеві органи державного управління	усього	державні нефінансові корпорації ¹	інші нефінансові корпорації ¹	усього	домашні господарства	некомерційні організації, що обслуговують домашні господарства	корпоративний сектор	домашні господарства (крім фінансових осіб-підприємців)	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15=3+9+13+14	16	
казання конв'єнта на кінець періоду, млн грн																
2005	143,423	1,663	...	...	5	-	5	106,078	6,391	99,687	35,677	35,659	18	109,894	33,523	
2006	245,230	2,689	319	2,370	4	-	4	166,503	8,798	151,705	82,034	82,010	24	166,683	78,543	
2007	426,867	5,932	550	5,382	4	-	4	260,476	13,326	247,150	160,455	160,386	69	271,417	155,446	
2008	734,022	9,789	729	9,060	12	-	12	443,665	37,382	406,283	280,556	280,490	66	460,209	273,800	
2009	723,295	14,014	632	13,382	5,755	4,527	1,229	462,215	42,587	419,627	241,311	241,249	63	482,208	235,331	
2010	732,823	13,430	935	12,496	8,817	7,430	1,388	500,961	46,042	454,919	209,615	209,538	76	519,603	264,403	
2011	801,809	16,441	1,006	15,435	8,532	6,790	1,742	575,545	57,452	518,093	201,291	201,224	67	597,033	196,244	
2012	815,142	16,229	1,095	15,133	5,803	4,618	1,185	605,425	57,690	547,735	187,685	187,629	56	626,223	183,117	
2013	910,782	19,317	523	18,795	5,908	4,998	910	691,903	50,472	641,431	193,654	193,529	125	716,341	188,533	
2014	1,020,667	25,576	402	25,174	4,926	4,164	762	778,841	64,081	714,760	211,325	211,215	110	809,060	206,681	
2015	981,627	15,564	397	15,168	3,364	2,963	401	787,795	71,733	716,063	174,904	174,869	35	807,441	170,822	
2016	998,682	11,583	126	11,457	1,430	1,064	366	822,114	76,733	745,381	163,555	163,333	222	837,295	159,957	
2017	1,016,657	10,936	145	10,791	1,522	915	607	829,932	87,594	742,338	174,268	174,182	86	844,896	170,240	
2018	1,073,131	9,222	157	9,065	2,875	773	2,102	859,740	86,724	773,016	201,293	201,102	191	874,259	195,997	
2019	971,871	9,577	184	9,393	4,732	623	4,110	744,648	60,854	683,794	212,914	212,515	399	760,198	206,221	
2020	948,386	5,701	36	5,664	11,579	4,746	6,833	724,157	59,558	664,599	206,950	206,471	478	737,235	199,572	
2021	1,044,049	9,644	27	9,617	26,990	15,234	11,756	752,324	52,224	700,100	255,091	254,385	705	774,482	242,577	
2022	1,007,648	6,809	20	6,790	24,810	18,008	6,801	735,295	62,751	691,620	221,657	221,105	552	772,943	209,895	
2023																
липень	960,514	6,880	16	6,864	20,389	17,254	3,136	709,065	60,750	648,315	223,281	222,807	473	729,637	210,488	
серпень	970,140	7,824	16	7,809	20,235	17,158	3,077	713,156	61,154	652,001	228,924	228,464	461	734,403	215,502	
вересень	975,184	9,365	15	9,349	19,670	16,643	3,028	716,887	61,513	655,374	229,262	228,827	435	740,017	215,697	
жовтень	979,363	8,433	15	8,418	18,983	16,100	2,884	718,369	61,308	657,062	233,577	233,150	427	740,712	219,467	
листопад	995,977	10,519	15	10,504	18,173	15,622	2,551	726,625	60,550	666,076	240,660	240,243	417	751,288	226,516	
грудень	997,877	7,359	15	7,343	18,350	15,689	2,661	735,295	61,534	673,762	236,874	236,470	404	756,986	222,541	
2024																
січень	993,169	6,675	16	6,659	17,709	15,169	2,540	726,510	65,600	660,910	242,275	241,881	395	747,510	227,950	
лютий	995,305	7,594	16	7,578	17,226	14,780	2,446	724,909	65,764	659,145	245,576	245,188	388	747,217	230,862	
березень	1,012,845	9,822	4	9,819	16,998	14,603	2,395	734,446	67,147	667,299	251,579	251,193	385	759,455	236,391	
квітень	1,025,047	12,261	1	12,260	16,436	14,232	2,204	737,084	65,652	671,433	257,266	256,883	382	764,849	241,762	
травень	1,041,247	14,596	4	14,593	16,182	13,963	2,220	747,715	67,419	680,296	262,753	262,363	390	778,130	246,935	
червень	1,057,880	17,415	3	17,412	15,702	13,457	2,245	757,021	70,121	686,900	267,742	267,341	401	790,670	251,508	
липень	1,077,388	16,844	3	16,840	15,227	13,075	2,152	770,074	70,727	699,347	275,244	274,849	395	803,331	258,831	
зі зміною у річному обчисленні, %																
2005	61.8	97.5	-	-	-87.2	-	-87.2	48.2	16.5	50.8	121.0	121.1	20.0	48.9	126.6	
2006	71.0	61.7	-	-	-11.5	-	-11.5	51.3	37.7	52.2	129.9	130.0	34.0	51.7	134.3	
2007	74.1	120.6	72.4	127.1	-10.8	-	-10.8	62.3	51.5	62.9	95.6	95.6	185.1	62.8	97.9	
2008	72.0	65.0	32.6	68.3	203.5	-	203.5	70.3	180.5	64.4	74.8	74.9	-4.4	69.6	76.1	
2009	-1.5	43.2	-13.3	47.7	-	-	-	4.2	13.9	3.3	-14.0	-14.0	-4.8	4.8	-14.1	
2010	1.3	-4.2	47.9	-6.6	53.2	64.1	12.9	8.4	8.1	8.4	-13.1	-13.1	21.9	7.8	-13.1	
2011	9.4	22.4	7.7	23.5	-3.2	-8.6	25.5	14.9	24.8	13.9	-4.0	-4.0	-12.4	14.9	-4.0	
2012	1.7	-1.3	8.8	-2.0	-32.0	-32.0	5.2	0.4	5.7	-6.8	-6.8	-6.8	-16.0	4.9	-6.7	
2013	11.7	19.0	-52.3	24.2	1.8	8.2	-23.2	14.3	-12.5	17.1	3.2	3.1	122.3	14.4	3.0	
2014	12.1	32.4	-23.2	33.9	-16.6	-16.7	12.6	27.0	11.4	9.1	9.1	9.1	-12.1	12.9	9.6	
2015	-3.8	-39.1	-1.2	-39.7	-31.7	-28.8	-47.3	1.1	11.9	0.2	-17.2	-17.2	-68.1	-0.2	-17.4	
2016	1.7	-25.6	-68.3	-24.5	-57.5	-64.1	-8.8	4.4	7.0	4.1	-6.5	-6.6	-	3.7	-6.4	
2017	1.8	-5.6	15.3	-5.8	6.4	-14.0	65.7	1.0	14.2	-0.4	6.6	6.6	-	0.9	6.4	
2018	5.6	-15.7	8.1	-16.0	88.9	-15.6	246.6	3.6	-1.0	4.1	15.5	15.5	123.3	3.5	15.1	
2019	-9.4	3.8	17.5	3.6	64.6	-19.4	95.5	-13.4	-29.8	-11.5	5.8	5.7	108.3	-13.0	5.2	
2020	-2.4	-40.5	-80.3	-39.7	144.7	661.9	66.3	-2.8	-2.1	-2.8	-2.8	-2.8	20.0	-3.1	-3.2	
2021	10.1	69.2	-25.6	69.8	133.1	221.0	72.0	3.9	-12.3	5.3	23.3	23.2	47.5	5.1	21.5	
2022	-3.5	-29.4	-26.8	-29.4	-8.1	18.2	-42.1	0.3	20.2	-1.2	-13.1	-13.1	-21.8	-0.2	-13.5	
2023																
липень	-11.9	-30.0	-34.3	-30.0	-28.6	-5.9	-69.4	-11.5	-7.8	-11.9	-10.6	-10.6	-11.5	-11.6	-11.3	
серпень	-10.5	-13.2	-32.9	-13.1	-28.4	-6.1	-69.1	-10.8	-3.7	-11.4	-7.2	-7.2	-10.9	-10.6	-8.0	
вересень	-8.7	31.1	-34.3	31.3	-27.4	-8.7	-65.9	-9.3	-2.9	-9.9	-5.7	-5.7	-17.7	-8.6	-6.7	
жовтень	-7.0	18.4	-34.1	18.6	-28.1	-11.2	-65.1	-8.0	-2.5	-8.5	-2.3	-2.2	-19.5	-7.4	-3.3	
листопад	-4.9	58.0	-34.2	58.4	-30.1	-13.5	-67.9	-6.5	-2.9	-6.8	1.3	1.3	-26.8	-5.6	0.4	
грудень	-1.0	8.1	-21.6	8.1	-26.0	-12.9	-60.9	-2.5	-1.9	-2.6	6.9	6.9	-26.8	-2.1	6.0	
2024																
січень	-0.8	8.7	-16.1	8.7	-27.0	-15.2	-60.1	-2.9	6.6	-3.8	9.1	9.1	-25.3	-2.4	8.4	
лютий	1.0	24.7	-2.4	24.7	-26.6	-16.8	-57.1	-1.9	7.2	-2.7	12.8	12.9	-26.3	-1.2	12.2	
березень	4.0	73.8	-77.1	74.2	-25.0	-17.5	-51.9	0.9	10.6	0.1	15.7	15.8	-24.4	1.9	14.9	
квітень	6.2	149.4	-93.0	150.2	-25.3	-19.0	-50.4	2.4	8.3	1.9	18.5	18.6	-23.8	3.9	17.7	
травень	8.9	209.1	-77.6	210.0	-23.8	-20.1	-40.9	5.3	12.5	4.7	19.5	19.5	-19.8	7.2	18.6	
червень	10.7	195.8	-79.6	196.5	-24.6	-34.9	-31.4	6.9	15.6	6.1	21.3	21.4	-16.6	8.8	20.7	
липень	12.2	144.8	-79.4	145.3	-25.3	-34.4	-31.4	8.5	16.4	7.7	23.3	23.4	-16.5	10.1	23.0	

¹ У березні та у липні 2010 року відбувся переатрибуція всіх підприємств сектору С ІІ "Небанківські кредитні" відповідно до Єдиної класифікації економічної діяльності України згідно з новою

Додаток Е

Кредити, надані депозитними корпораціями (крім Національного банку України) фізичним особам-підприємцям, за розміром суб'єкта господарювання та видами валют
(дальші покази на кінець періоду, млн грн)

Період	Усього	у тому числі за розміром суб'єкта господарювання																					розмір не визначено		
		у тому числі за валютами		суб'єкти великого підприємництва			суб'єкти середнього підприємництва			суб'єкти малого підприємництва (крім мікропідприємництва)			річний дохід від 500 тис. євро до 2 млн. євро			суб'єкти мікропідприємництва			річний дохід від 50 тис. євро до 500 тис. євро			річний дохід до 50 тис. євро			
		націо-нальна валюта	іно-земна валюта	у тому числі			у тому числі			у тому числі			у тому числі			у тому числі			у тому числі						
				усього	націо-нальна валюта	іно-земна валюта	усього	націо-нальна валюта	іно-земна валюта	усього	націо-нальна валюта	іно-земна валюта	усього	націо-нальна валюта	іно-земна валюта	усього	націо-нальна валюта	іно-земна валюта	усього	націо-нальна валюта	іно-земна валюта				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23			
2017	3 942	3 259	683	-	-	-	337	245	92	364	165	199	184	118	66	32	15	17	1 116	902	214	1 909			
2018	5 105	4 554	551	-	-	-	375	302	73	316	186	130	155	100	54	40	32	8	1 421	1 282	139	2 798			
2019	6 294	5 880	415	-	-	-	397	364	33	290	208	82	129	123	7	56	54	2	2 132	2 078	54	3 290			
2020	6 900	5 996	904	-	-	-	416	394	22	286	214	72	114	108	5	57	53	4	1 897	1 863	34	4 130			
2021	11 808	11 137	671	-	-	-	666	563	104	340	321	19	117	116	1	106	103	4	2 751	2 732	18	7 828			
2022	11 210	10 753	457	-	-	-	631	533	98	304	278	26	112	112	-	411	411	-	2 862	2 858	5	6 889			
2023																									
лютий	12 319	11 745	575	-	-	-	515	418	96	297	265	31	109	109	-	468	468	-	2 841	2 762	79	8 090			
серпень	12 962	12 394	567	-	-	-	467	373	94	328	291	37	103	103	-	470	470	-	2 929	2 850	79	8 665			
вересень	13 330	12 767	563	-	-	-	431	339	92	337	294	44	91	91	-	493	493	-	3 004	2 925	78	8 974			
жовтень	13 483	12 933	550	-	-	-	582	491	91	329	290	39	90	90	-	499	499	-	3 058	2 980	78	8 926			
листопад	13 726	13 169	557	-	-	-	617	527	90	333	287	46	94	94	-	505	505	-	3 143	3 065	78	9 034			
грудень	13 929	13 460	469	-	-	-	570	558	12	328	290	39	93	93	-	512	512	-	3 227	3 149	77	9 199			
2024																									
січень	13 931	13 475	456	-	-	-	518	509	9	349	310	38	86	86	-	494	494	-	3 269	3 192	77	9 216			
лютий	14 326	13 837	489	-	-	-	594	548	46	370	331	39	95	95	-	509	509	-	3 382	3 305	77	9 376			
березень	14 802	14 262	540	-	-	-	593	546	46	396	333	64	107	107	-	562	562	-	3 486	3 408	78	9 659			
квітень	15 122	14 566	556	-	-	-	629	578	51	370	327	44	131	114	18	568	568	-	3 534	3 456	79	9 889			
травень	15 429	14 858	571	-	-	-	629	577	52	388	343	45	129	111	18	568	568	-	3 592	3 513	80	10 122			
червень	15 835	15 299	533	-	-	-	610	599	11	399	349	50	127	109	17	574	574	-	3 696	3 617	79	10 427			
липень	16 018	15 441	577	-	-	-	696	643	53	398	345	54	126	109	18	576	576	-	3 702	3 622	80	10 519			

Додаток Ж

Обсяги активних операцій та частка непрацюючих активів*	млн. грн.													
	Усього													
Активна операція	01.01.2018	01.01.2019	01.01.2020	01.01.2021	01.01.2022	01.01.2023	01.01.2024	01.02.2024	01.03.2024	01.04.2024	01.05.2024	01.06.2024	01.07.2024	01.08.2024
Кредитні операції:														
Кредити корпоративному сектору	892 900	959 601	847 259	795 405	835 858	847 586	828 444	819 505	818 805	832 196	838 174	851 695	863 789	876 820
непрацюючі кредити	500 263	535 770	456 074	371 157	301 665	363 321	365 532	364 185	363 772	365 507	366 272	366 883	364 944	364 461
частка непрацюючих кредитів, %	56,03	55,83	53,83	46,66	36,10	42,87	44,12	44,44	44,43	43,92	43,70	43,08	42,25	41,57
Кредити фізичним особам (включно із фізичними особами-підприємцями)	174 448	202 202	214 252	208 383	256 291	224 260	240 825	246 029	249 301	255 234	260 892	266 293	271 248	278 775
непрацюючі кредити	93 353	93 086	73 077	58 230	43 210	68 272	56 636	56 090	55 716	54 678	53 894	54 281	53 110	52 359
частка непрацюючих кредитів, %	53,51	46,04	34,11	27,84	16,86	30,44	23,32	22,80	22,35	21,42	20,66	20,38	19,58	18,78
Міжбанківські кредити, депозити (за виключенням корпоративні)	22 048	28 888	31 368	34 057	30 581	36 917	43 144	60 896	61 844	60 956	67 604	68 406	58 844	60 084
непрацюючі кредити	1 372	1 073	946	964	256	4	0	0	0	0	0	0	0	0
частка непрацюючих кредитів, %	6,22	3,71	3,03	2,83	0,84	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Кредити органам державної влади та місцевого самоврядування	1 519	2 867	4 717	11 734	27 037	24 800	18 361	17 718	17 232	17 018	16 461	16 206	15 723	15 244
непрацюючі кредити	10	839	689	0	0	597	191	187	189	191	139	124	117	110
частка непрацюючих кредитів, %	0,66	29,23	14,48	0,00	0,00	2,94	1,04	1,05	1,07	0,77	0,78	0,76	0,74	0,72
Всі кредити	1 090 914	1 193 558	1 097 595	1 049 579	1 149 567	1 133 563	1 130 774	1 144 148	1 146 983	1 165 403	1 183 131	1 202 600	1 209 605	1 230 923
у т.ч. банків:														
з державною часткою, з них:	558 974	643 564	624 896	540 326	539 403	609 131	693 219	711 259	710 160	711 299	728 274	741 814	736 041	743 392
АТ «Приватбанк»	269 332	293 725	309 169	245 013	249 621	258 332	285 836	300 127	299 330	295 299	307 238	314 749	305 996	308 014
з державною часткою крім АТ «Приватбанк»	289 642	349 839	315 699	295 313	289 782	350 599	407 380	411 128	410 830	416 000	421 036	427 066	430 445	435 379
іноземних банківських груп	382 417	392 683	330 599	344 208	400 930	318 381	204 437	202 155	204 831	207 990	209 343	209 815	218 580	224 052
з приватним капіталом	125 270	135 715	142 140	164 673	209 234	209 051	233 122	230 738	231 991	243 113	245 514	250 870	254 984	263 480
непрацюючі кредити	34 293	21 596	0	374	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
непрацюючі кредити	594 999	630 767	530 780	430 371	345 131	432 105	422 360	420 461	419 673	420 316	420 296	421 288	418 171	416 930
у т.ч. банків:														
з державною часткою, з них:	397 363	437 101	396 903	310 228	293 877	323 134	352 632	351 498	350 828	352 813	353 019	355 511	353 423	353 133
АТ «Приватбанк»	236 211	244 824	239 197	181 196	174 533	178 929	179 934	179 950	180 107	180 246	180 302	180 932	181 000	181 193
з державною часткою крім АТ «Приватбанк»	161 152	192 277	157 707	129 029	79 444	144 205	172 698	171 548	170 721	172 567	172 717	174 579	172 423	171 942
іноземних банківських груп	156 834	151 195	107 476	95 891	71 426	59 627	32 427	32 347	31 852	31 909	31 493	30 585	30 003	29 631
з приватним капіталом	30 169	31 233	26 401	23 875	19 728	49 344	37 300	36 615	36 893	35 594	35 784	35 191	34 745	34 164
непрацюючі кредити	10 433	11 238	0	280	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
частка непрацюючих кредитів, %	54,54	52,85	48,36	41,00	30,02	38,12	37,35	36,75	36,59	36,07	35,32	35,03	34,57	33,87
у т.ч. банків:														
з державною часткою, з них:	71 12	87 92	63 52	57 41	47 08	53 05	50 37	49 42	49 40	49 39	48 47	47 32	48 02	47 50
АТ «Приватбанк»	87 64	83 35	78 38	73 95	69 92	69 21	62 95	59 96	60 13	61 04	58 68	57 48	59 23	58 83
з державною часткою крім АТ «Приватбанк»	55 75	54 96	49 33	43 69	27 41	41 13	42 39	41 73	41 58	41 19	41 02	40 88	40 06	39 49
іноземних банківських груп	41 01	38 50	32 51	27 86	17 82	18 91	15 36	16 00	15 60	15 34	15 04	14 57	13 73	13 23
з приватним капіталом	24 08	23 01	18 57	14 56	9 43	23 60	16 00	15 87	15 90	14 64	14 57	14 03	13 63	12 97
непрацюючі кредити	43 02	52 04	0 00	74 77	0 00	0 00	0 00	0 00	0 00	0 00	0 00	0 00	0 00	0 00
Додатково: кількість банків, що надали звітність:	84	78	75	74	71	67	63	63	63	63	63	63	62	62

Активна операція	Усього													
	01.01.2018	01.01.2019	01.01.2020	01.01.2021	01.01.2022	01.01.2023	01.01.2024	01.02.2024	01.03.2024	01.04.2024	01.05.2024	01.06.2024	01.07.2024	01.08.2024
Дебіторська заборгованість, за якою оцінюється кредитний ризик	20 274	21 879	18 097	17 942	18 457	21 331	19 978	19 666	21 388	21 740	21 308	25 312	23 087	23 894
непрояючі активи	8 627	8 898	7 211	7 128	5 155	6 233	4 874	4 584	4 655	5 553	5 371	5 053	5 034	4 544
частка непрояючих активів, %	42,55	40,67	39,85	39,73	27,93	29,22	24,40	23,31	21,76	25,34	25,21	19,96	21,81	19,01
Цінні папери та інші фінансові інвестиції	458 403	517 679	564 674	819 719	861 248	1 075 304	1 508 504	1 449 954	1 451 391	1 466 207	1 457 137	1 500 576	1 482 157	1 504 969
непрояючі активи	5 019	4 770	4 591	5 035	1 922	3 084	1 132	1 141	1 122	1 129	1 190	1 141	1 130	1 137
частка непрояючих активів, %	1,09	0,92	0,81	0,61	0,22	0,28	0,08	0,08	0,08	0,08	0,08	0,08	0,08	0,08
Кошти на коррахунках в інших банках														
Кошти на коррахунках, за якими не оцінюється кредитний ризик	37 357	35 708	76 144	47 385	54 466	84 898	216 416	229 639	226 580	230 667	285 758	230 288	282 159	265 545
Кошти на коррахунках, за якими оцінюється кредитний ризик	102 734	91 359	121 830	182 626	182 890	326 775	359 133	342 955	347 638	370 601	375 677	396 548	403 539	399 149
непрояючі активи	5 214	5 357	4 083	5 129	180	1 163	2 049	973	898	1 958	831	850	891	893
частка непрояючих активів, %	5,08	5,86	3,33	2,81	0,09	0,36	0,57	0,28	0,26	0,53	0,22	0,21	0,22	0,22
Повідні фінансові активи	56 249	317	894	631	1 580	4 105	1 204	1 097	1 089	820	688	591	578	570
непрояючі активи	3	61			0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
частка непрояючих активів, %	0,01	19,13	6,32	0,17	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,08	0,03	0,04	1,08	4,42
Усього за активними операціями (без фінансових зобов'язань)	1 765 951	1 860 501	1 879 323	2 117 882	2 268 207	2 645 975	3 236 008	3 187 471	3 195 070	3 255 438	3 303 699	3 355 914	3 401 124	3 425 050
інші активи	110 086	74 687	103 305	92 765	90 776	70 808	72 613	77 377	87 309	84 361	75 487	77 153	80 337	84 644
Загальні активи	1 876 037	1 935 188	1 982 628	2 210 647	2 358 982	2 716 783	3 308 621	3 264 847	3 282 379	3 349 799	3 379 196	3 433 067	3 481 461	3 509 694
непрояючі активи	613 863	649 852	546 722	447 663	352 367	442 564	430 414	427 183	426 350	428 956	427 687	428 333	425 233	423 526
частка непрояючих активів, %	32,72	33,58	27,58	20,25	14,94	16,29	13,01	13,08	12,99	12,81	12,66	12,48	12,18	12,07
Фінансові зобов'язання (позабалансові)														
Фінансові зобов'язання, за якими не оцінюється кредитний ризик	264 929	322 981	386 519	484 571	662 070	591 930	762 037	773 515	778 030	778 582	770 772	783 374	784 025	802 733
Фінансові зобов'язання***, за якими оцінюється кредитний ризик	57 736	64 559	63 807	121 740	149 604	137 717	142 739	120 579	144 159	159 609	160 525	162 074	168 952	172 436
непрояючі активи	8 954	8 335	5 855	4 979	1 875	5 265	2 710	5 502	5 192	5 595	3 190	3 225	7 044	7 059
частка непрояючих активів, %	15,33	12,92	9,18	4,09	1,22	3,82	1,90	4,81	3,60	3,63	1,99	1,99	4,17	4,11
Загальні активи та фінансові зобов'язання	2 198 703	2 322 728	2 432 955	2 816 958	3 170 656	3 446 530	4 213 398	4 158 941	4 204 567	4 287 790	4 310 494	4 378 516	4 444 438	4 484 863
непрояючі активи	632 817	658 190	552 577	452 642	354 042	447 829	433 124	432 985	431 542	431 551	430 868	431 558	432 277	430 615
частка непрояючих активів, %	28,33	28,34	22,71	16,07	11,17	12,99	10,28	10,41	10,26	10,06	10,00	9,86	9,73	9,60

Джерело: файли статистичної звітності ДСк. 02х